

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ε' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 721. 8308 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 1-2

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Π ρ ο ς

τὸ Χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς καθ' ἡμᾶς
Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς

Εὐσεβεῖς Χριστιανοί, .

Στὸν κύκλο τοῦ παροδικοῦ παρόντος, ξανα-
ζοῦμε χάριτι Κυρίου τὶς ἱερῆς ἀναμνήσεις τῆς
πρώτης καὶ μεγάλης ἑορτῆς τῶν Χριστουγέν-
νων.

Ζοφερὰ ἴσως, ἀγαπητοί μου, τὰ σκότη τῶν
συγχρόνων ἀνησυχιῶν. Ὅμως τὸν νοῦ καὶ τὴν
καρδιά στρέφουμε πρὸς τὴν Ἁγία Βηθλεέμ, ὅ-
που ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ Σὰρξ ἐγένετο καὶ συνε-
τέλεσθη τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐπὶ γῆς Θείας
Ἐπιφανείας, γιὰ νὰ προετοιμασθῇ ἡ ἐπάνοδος
τοῦ ἀνθρώπου στοὺς οὐρανοὺς, ἀφοῦ ντυθῇ καὶ
πάλι μετὰ τὴν χάρι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, «τὴν
στολὴν τὴν πρώτην», ὅτι

«Χριστὸς γεννᾶται
τὴν πρὶν πεσοῦσαν
ἀναστήσεων εἰκόνα».

Ἀδελφοί μου, ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων,
ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἱερῆ ἀναμνηστικὴ τῆς ἔννοια, ἀ-
ποτελεῖ καὶ τὴ μεγαλύτερη πρὸς τὸν Ἅγιο Τρια-
δικὸ Θεὸ εὐκαιρία θερμῆς προσευχῆς, εὐγνωμο-
σύνης, ἀλλὰ καὶ αὐτοκριτικῆς. Εὐγνωμοσύνης

γιὰ τὴν ἄνωθεν ἀτίμητη δωρεά, αὐτοκριτικῆς
δὲ γιὰ τὴν ἐκ μέρους μας ἀνταπόκριση, διότι δὲν
εἶναι δυνατὸ νὰ εἶναι ἄσχετη ἡ δική μας πορεία,
μετὰ τὶς ἐπὶ γῆς δοκιμασίες μας.

Ἡ μεταχριστιανικὴ περίοδος, ὁ γολγοθαῖ-
κὸς μεσαίων τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, ὑπῆρξε
μία περίοδος, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος, «ἡ
εἰκὼν τοῦ Θεοῦ», πέρασε μία μακρὰ ἠθικὴ νόσο.

Γιὰ ἄλλη μία φορὰ, μετὰ τὴν καταστροφί-
κὴ «πῶσι τῶν πρωτοπλάστων» ὁ ἄνθρωπος, κα-
τὰ προσωρινὴ ἀναλογία, μετὰ τὴν ἀλλοίωσι καὶ
ὑποβάθμισι τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἔχασε ἕναν
ἄλλο Παράδεισο, ὅπως ἦταν οἱ πρῶτοι χριστια-
νικοὶ αἰῶνες τῆς ἐν Χριστῷ πνευματικῆς ἀνα-
γεννήσεως.

Διότι ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν
μακρὰ σκιερὴν περίοδο τοῦ Μεσαίωνα, ὑπέπε-
σε σὲ πολλὰ ἁμαρτήματα, ἀνάμεσα στὰ ὁποία
τὸ χειρότερον ἦταν ἡ διαίρεσι τῆς Ἁγίας τοῦ
Χριστοῦ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν ὁποία
ὁ ἄρραφος τοῦ Κυρίου Χιτῶν ἐσχίσθη. Καὶ τὶς
θλιβερῆς συνέπειες φέρομε μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀναγέννησι πὺν ἀκολούθησε τὸ Με-
σαίωνα, μετὰ κορύφωμά της τὴν περίοδο τοῦ «Δια-
φωτισμοῦ», μετὰ στήριγμα τὴν ἀνθρώπινη λογικὴ
καὶ μόνο, ἔγινε γέφυρα γιὰ ἀναστατώσεις καὶ
οὐσιαστικὰ γιὰ τὴν ἀναβίωσι τῆς ἀθείας καὶ
ἐπιδείνωσι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τότε «χρυσοῦς μόσχους» σὲ πολλὰ λατρεύοντας ἢ ἀνθρώπινη δυστυχία, μὲ μακρὰν Θεοῦ φιλοσόφους, ἀντλώντας ἀλλοιωμένα τὰ χριστιανικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς κοινοκτημοσύνης, τὰ ἐξαπέλυσε παραμορφωμένα σὰν νέα συνθήματα ἀνθρώπινης σωτηρίας.

Συνθήματα ὅμως τῆς ἀνθρώπινης λογικῆς, πού τόσες φορές ἔχουν διαψεύσει τὸν πανανθρώπινο πόθο. Διότι στηρίζεται σὲ κοσμικὲς ἐλπίδες, χωρὶς τὸ ὑπόβαθρο τῆς ἀγάπης τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, πού ἦλθε στὴ γῆ γιὰ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τοῦ χαρίσει τὴν ἐν εἰρήνῃ πνευματικὴ εὐτυχία καὶ χαρὰ, ὅπως πάντα κάθε Χριστουγεννιάτικη Νύχτα ὁ Ὕμνος τῶν Ἀγγέλων διαλαλεῖ:

«Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»,

αὐτὸ τὸ μήνυμα τὸ θεϊκό, πού μόνον αὐτὸ γλυκαίνει τὸν ἀνθρώπινο πόνο καὶ ἀνακουφίζει τὶς πονεμένες καρδιές! Τὰ ἄλλα συνθήματα τῆς κοσμικῆς ἐπινοήσεως καὶ τῆς ἀνθρώπινης φιλοσοφίας, τῶν πολλῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν ἀπειρῶν κινδύνων, ἔρχονται καὶ παρέρχονται, γράφονται καὶ ξεθωριάζουν καὶ λησμονιοῦνται καὶ ἀπογοητεύουν τὴ λαχτάρα τοῦ πονεμένου ἀνθρώπου, πού ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ στὸν τρόπο τῆς δυστυχίας καὶ τῆς μοναξιᾶς.

Σὲ τέτοιο τρόπο μοναξιᾶς καὶ δυστυχίας θὰ ζῆ πάντα ἡ ἀνθρωπότης μακριὰ ἀπὸ τὸ Θεό, μέχρις ὅτου ἐπιστρέφοντας καταξιωθεῖ καὶ πάλι νὰ ἀκούσει μαζί μὲ τοὺς ἀγραυλοῦντες ποιμένες τῆς Νύχτας τῆς Βηθλεέμ:

«Μὴ φοβεῖσθε,
ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην,
ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ,
ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ,
ὃς ἔστι Χριστός».

Μὲ τὴ θωράμισι τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως κάθε ἀνθρώπινη δοκιμασία ἀντιμετωπίζεται νικηφόρα. Νὰ μὴ λησμονοῦμε τοὺς μάρτυρες τῆς πίστεως, μὲ πόση καρτερία καὶ ἡρωϊσμὸ ἀνταπεξῆλθαν στοὺς φοβεροὺς διωγμούς. Καὶ ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται· καὶ τὰ διδάγματά της πολῦτιμα!

Πολλὰ τὰ δεινὰ καὶ τῆς ἐποχῆς μας καὶ πολλὴ ἡ ἁμαρτία! Ἄλλὰ ἤδη καὶ πάλι ὁ πιστὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ προστατεύεται σὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου του, στὴ στρατευομένη ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία. Οἱ στρατιῶτες Χριστοῦ καὶ μὲ κάθε δοκιμασία καὶ μὲ κάθε ἐπικράτησι τοῦ πονηροῦ, οὔτε τὸν ἐχθρὸ καὶ ἄρχοντα τοῦ κόσμου τούτου φοβοῦνται, οὔτε καταθέτουν ὅπλα τὰ ἱερά. Τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως πού ἀνέτειλε ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ, στερεώνει τὴν πίστι καὶ φωτίζει τὸ δρόμο, ὅσο ἔρημος ἀπὸ ἀγαθὰ καὶ ἂν εἶναι, καὶ ἐνισχύει τὴν πορεία πρὸς τὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, ὅσο κι ἂν εἶναι γεμάτος ἀπὸ ὄφεις καὶ σκορπιούς.

Εἶναι ἀληθινὰ παρήγορο, ὅτι στὴν ἐποχὴ μας, παρὰ τὴν ἀγωνία πού τὴ διακρίνει, τόσο οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες ὅσο καὶ ἡ παγκόσμια ἡγεσία, μὲ συνειδητοποιημένο τὸ μέγα χρέος τῆς προστασίας τῶν λαῶν ἀπὸ μελλοντικὸ πολεμικὸ ἀφανισμό, δίνουν τὰ χέρια γιὰ ἀλληλοκατανόησι, συναδέλφωσι καὶ διασφάλισι τῆς πολυπόθητης εἰρήνης. Ἡ Ἐκκλησία πού πάντοτε προσεύχεται ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως καὶ ἐργάζεται γιὰ τὴν παγκόσμια χριστιανικὴ ἔνωσι, ἀλλὰ καὶ πρὸς κάθε κατεύθυνσι, θὰ διαθέτει πρώτη τὶς δυνάμεις της, τόσο σὶς πρὸς Κύριον δεήσεις της, ὅσο καὶ στὴ δρασὶς της μέσα στὴν κοινωνία γιὰ τὴν προσπέλασι πρὸς τὸ ὕψιστο ἰδανικὸ τῆς εἰρήνης καὶ συναδελφώσεως τῶν λαῶν.

Καὶ ἂν ἀκόμη νέφη ἁμαρτίας μᾶς σκιάζουν καὶ ἄσωτοι υἱοὶ ζοῦν «... εἰς χώραν μακρὰν... ἀσώτως...» (Λουκ. 15,13), ὁ μέγας Οὐρανὸς Πατέρας πάντοτε ἀναμένει μὲ ἀνοιχτὲς τὶς ἀγκάλες.

Ἄς μὴ ἀποθαρσύνῃ ἡ ἐπικράτησι τοῦ πονηροῦ. Ὁ ἱερὸς ὕμνωδὸς δὲν παύει νὰ μᾶς ὑπενθυμίζει:

«Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων
καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς,
πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν
καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς».

Κατὰ τὶς ἀνεξιχνίαστες βουλὲς τοῦ Κυρίου, φῶς Χριστοῦ δὲν παύει νὰ φέγγει. Καὶ τὰ σκληρὰ δοκιμαζόμενα ἀνθρώπινα πλήθη δὲν θὰ μείνουν ἔξω ἀπὸ τὴν πορεία πρὸς Βηθλεέμ, γιὰ

Μ Η Ν Υ Μ Α
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ
ΔΙΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ 1983

«Ὡς χαριέν ἄνθρωπος ὅταν ἄνθρωπος ᾗ».

Εὐσεβεῖς Χριστιανοί,

Με τὴν ἀνατολὴ τοῦ 1983, ἀνάμεσα σὲ κατακλυσμούς φόβου καὶ ἀπειλῶν, στὴν Κιβωτὸ τῆς παγκόσμιας προσπάθειας κουρνιασμένοι, ἀπ' τῆς ἀγωνίας τὸ παραθύρι, Περιστέρι ἐλπίδας τοῦ καινούργιου χρόνου, τὸν πανανθρώπινο πόθο στέλνουμε σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη, Γῆ στεγνὴ νάβρει, Εἰρήνης τρόπαια νὰ στήσει μὲ ἄροτρα εἰρηνικά, γιὰ μιὰ καινούργια εὐτυχισμένη ἀνθρωπότητα, ὅπου μεσοῦρα νὰ σελαγίζει τὸ προγονικὸ μας μήνυμα:

«Πόσο ὁμορφος εἶναι ὁ ἄνθρωπος

»ὅταν **Α Ν Θ Ρ Ω Π Ο Σ** εἶναι!»!

Ὅποιαδήποτε ἐπιστημονικὴ ἐπιτυχία, ὅποιαδήποτε ἐφήμερη δόξα, ὅποιοδήποτε ἀνθρώπινο κατόρθωμα, καμιά ἀξία καὶ σημασία δὲν ἔχουν, ἂν δὲν συνοδεύονται ἀπὸ ἀνθρωπιά, ἀπὸ συναίσθησι τῆς μηδαμινότητος ἀπέναντι στὴν μεγαλοσύνη

τὴν προσκίνησι τοῦ «Τεχθέντος Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος».

Τὰ μάταια κοσμικὰ πειράματα θὰ δώσουν τὴ θέσι τους στὴν ἐπικράτησι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θαῦμα, ἀπὸ ἀντικείμενο ἐργαστηριακῆς ἔρευνας τῆς χωρὶς Θεοῦ ἐπιστήμης, τελικὰ θὰ θρονασθεῖ, χαρμόσυνη βεβαιότητα, σὺς χριστιανικὲς καρδιές.

«Δεῦτε χριστοφόροι λαοὶ κατίδωμεν, θαῦμα πᾶσαν ἔννοιαν ἐκπλήττον καὶ συνέχον καὶ εὐσεβῶς προσκυνοῦντες πίστει ἀνυμνήσωμεν σήμερον πρὸς Βηθλεὲμ ἐγκυμονοῦσα Κόρη παραγίγνεται γενῆσαι τὸν Κύριον...».

τοῦ Σύμπαντος καὶ ἐπίγνωσι τῆς μικρότητος ἀπέναντι στὸ Δημιουργό του.

Παροδικὸς καὶ παρεπίδημος ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὴ τὴ γῆ, τότε μόνο δικαιώνεται κι ἐδῶ καὶ στὸν οὐρανό, ὅταν διατηρεῖ σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ ἀνέπαφη τὴν ἀνθρωπιά του.

Κι ὁ Ἕλληνας ἄνθρωπος, γαλουχημένος μὲ τὶς παραδόσεις τῆς ὀρθόδοξης Ρωμηωσύνης, ὀφείλει στοὺς σύγχρονους ἀπάνθρωπους καιροὺς νὰ δίνει τὸ μέτρο τῆς ἀνθρωπιᾶς αὐτῆς.

Ἄς ἔχουν ὑπ' ὄψει ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς, ὅτι τότε μόνο τὰ δεινὰ ποὺ μαστίζουν σήμερα τὸν κόσμον θὰ σταματήσουν, ἂν οἱ ἄνθρωποι σὰν ἄτομα ἐξανθρωπισθοῦν καὶ ξαναγίνουν **ΑΝΘΡΩΠΟΙ**.

Με τὶς σκέψεις αὐτὲς καὶ μὲ τὶς ἐγκάρδιες πατρικὲς εὐχές μου, γιὰ ἓνα εἰρηνικὸ καὶ δημιουργικὸ νέο χρόνο, ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ πάντας τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου χρόνων καὶ καιρῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν **ΣΕΡΑΦΕΙΜ**

Εὐσεβεῖς χριστιανοί:

«Στῶμεν καλῶς».

«Οὐρανὸς τὸ Σπήλαιον».

Τὸ ἔλεος καὶ ἡ Χάρις τοῦ ἐν αὐτῷ τεχθέντος Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν **ΣΕΡΑΦΕΙΜ**

Χ ρ ι σ τ ο ὕ γ ε ν ν α 1 9 8 2

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ:

Ἡ παρούσα ἀνεγνώσθη ἀπ' Ἄμβωνος κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῶν Χριστουγέννων.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. { Πρωτ. 4538
Διεκπ. 2263

Ἀθήνησι τῇ 13-12-1982

Παναγιώτατε καὶ Θεϊότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμένης Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργγέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Δ η μ ἦ τ ρ ι ε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ καταπαζόμενοι υπερῆδιστα προσαγορεύομεν.

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»,

ὁ Ἀγγελικὸς κόσμος δοξολογῶν ἐδόθησε μετὰ συμπάσης τῆς κτίσεως, ὅτε ὁ αἰδὶς Λόγος τοῦ Πατρὸς ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου ἀφράστως σαρκωθείς ἐπὶ γῆς ὤφθη, ἵνα «τὴν πρὶν πεσοῦσαν ἀναστήσῃ εἰκόνα» καὶ τὸν Ἀδάμ ἀναμορφώσῃ.

Τοῦτο τὸ μέγα τε καὶ ὑπερφυές Μυστήριον τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως εὐφροσύνης καὶ ἡμεῖς αἰεὶ σπουδάζοντες, σὺν τοῖς Ἀγγέλοις πρὸς τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακρὰν τὴν οἰκουμένην οἰκοῦντας Ὀρθοδόξους πιστοὺς εἰρήνην ἐξαγγέλλομεν καὶ πρὸς τὴν Φάτην τῆς Βηθλεέμ

δουλοπρεπῶς στρεφόμενοι εἰς προσκύνησιν τοῦ «Ἀρχοντος τῆς εἰρήνης» προσκαλοῦμεν σύμπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον.

Διότι ματαίως ὁ κόσμος ἐναγωνίως ἀναζητεῖ τὴν «πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν εἰρήνην» μακρὰν τοῦ εἰρηνοποιῦ τῶν αἰώνων, Ὅστις, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης, διαβεβαίωσεν τοὺς τε μαθητὰς Αὐτοῦ καὶ ἡμᾶς λέγων: «Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν» (Ἰωάν. ιδ' 27). Διὸ καὶ δοξασθήσεται ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ ὅταν ἡμεῖς ἐν Αὐτῷ εἰρήνην ἔχωμεν.

Τῆς εἰρηνοποιῦ ταύτης χαρᾶς καὶ ἡμεῖς ἐμπλεοί, κατ' ἔθος ἀρχαῖον, φιλήματι ἀγίῳ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἀπὸ μέσης καρδίας περιπτυσσόμεθα, εὐχόμενοι τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμίᾳ Πρωθιεραρχίᾳ καὶ τοῖς περὶ Αὐτῆ ἅπασιν ἐν Χριστῷ Ἀδελφοῖς, εἰρήνην καὶ υγιεῖαν κατ' ἄμφω, τῷ δ' εὐσεβεῖ καὶ φιλοχρίστῳ πληρώματι τῆς πρωτοθρόνου Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πᾶσαν εὐδοκίαν καὶ χάριν παρά τοῦ τῆς εἰρήνης Ἀρχοντος.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐορτίως προσαγορεύοντες τὴν Θεοτάτην Παναγιότητα ἐν τῷ δι' ἡμᾶς ἀρρήτως ἑαυτὸν κενώσαντι Σωτῆρι Χριστῷ, καὶ δεόμενοι, ὅπως ὁ νέος ἐνιαυτὸς τῆς Ἐαυτοῦ Χρηστότητος ἀνατείλῃ μεστὸς θεῶν δωρεῶν καὶ ἀπηλλαγμένους πολέμων τε καὶ δεινῶν ἀλεθρίων, διατελοῦμεν

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΪΜ, Πρόεδρος

* Ὅμοια Γράμματα ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ὀρθοδόξους Πατριάρχας καὶ τοὺς Ἀρχιεπισκοπῶν τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παντὶ τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ τοῦ γεννηθέντος Χριστοῦ.

Μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς ἁγίας ταύτης νυκτὸς καὶ τὸ ἄλλο σκότος ποὺ περιβάλλει τὸν κόσμον, ἰδοὺ ἀνατέλλει «ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός»¹, ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος εἶναι «τὸ φῶς τοῦ κόσμου» καὶ δίδει εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας Αὐτὸν τὸ «φῶς τῆς ζωῆς»².

Καὶ μέσα εἰς τὴν ἀκαταστασίαν καὶ τὰς ἀκοὰς πολέμων ποὺ ἀκούονται ἀκόμη εἰς διάφορα μῆρη καὶ πλάτη τῆς γῆς, ἔρχεται καὶ πάλιν νὰ γεννηθῇ δι' ἡμᾶς ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι «ἡ εἰρήνη ἡμῶν»³.

Ἀπόψε καταγγέλλεται εἰς τὸν κόσμον εἰρήνη, ἡ ὁποία εἶναι «τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀγγέλων ὁμοδίατος..., τῶν ἀγγέλων ὕμνος, τῶν ἁγίων ἔργον... Καὶ τὰ ἐπουράνια ὕμνεϊ τὴν εἰρήνην, καὶ τὰ ἐπίγεια»⁴.

Ἄλλ' ἐνῶ ὕμνοῦμεν τὴν εἰρήνην καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐνῶ πιστεύομεν ὅτι «οὐδὲν ἐστὶν ἄμεινον εἰρήνης, ἐν ἧ πᾶς πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων»⁵, εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις μας ὡς προσώπων καὶ ὡς ἔθνων ἐπικρα-

τεῖ πολλάκις ἡ διχοστασία, ὁ πόλεμος, ἡ βία, ἡ τρομοκρατία, ἡ κατάχρησις τῆς ἐξουσίας, ἡ ἄρνησις καὶ καταπάτησις τῶν δικαιωμάτων ὀρισμένων ἀνθρώπων νὰ ζήσουν ὡς ἄνθρωποι.

Διατί, ἀραγε;

Διότι ζητοῦμεν τὴν εἰρήνην μακρὰν τῆς πηγῆς τῆς, μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ «ἡ ὄντως εἰρήνη παρὰ τοῦ Θεοῦ»⁶, ὅπως λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Ἐπιδιώκομεν τὴν εἰρήνην τὴν κατὰ κόσμον, τὴν ἐκ τῆς τάσεως πρὸς ἄμυναν, τὴν εἰρήνην τὴν ἐξωτερικὴν ὡς περισσότερο ἢ ὀλιγότερον προσωρινὴν ἀπουσίαν πολέμων, ἐνῶ ἡ πραγματικὴ εἰρήνη, ἡ παραμόνιμος καὶ θεμελιωμένη ἐπὶ τὴν πέτραν, εἶναι ἐκείνη ποὺ βασίζεται ἐπὶ τῆς μεταστροφῆς τῶν καρδιῶν μας, ἡ ἐσωτερικὴ, ἐκ τῆς ὁποίας γεννᾶται ἡ αἰσθητή: «Ἡ τοῦ κόσμου εἰρήνη ἐστὶν ὅπου καὶ ἐπὶ κακῶ γίνεται. Ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ εἰρήνη οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἔξω εἰρηνεύειν πείθει, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἡ σὰρξ στασιάζῃ κατὰ τῆς ψυχῆς»⁷.

Καὶ ἀκόμη, ὑπάρχουν ἀκαταστασίαι καὶ ἐστία πολέμων, διότι ζητοῦμεν τὴν εἰρήνην ἀνεξαρτήτως τῶν προϋποθέσεων αὐτῆς, τῆς ἀγάπης, τῆς ἀληθείας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσο ἀπαραίτητοι διὰ τὴν εἰρήνην, ὥστε ὅπου αὗται ὑπάρχουν νὰ ὑπάρχῃ αὐτομάτως καὶ εἰρήνη πραγματικὴ. Διὰ νὰ ἔλθῃ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, πρέπει νὰ μάθωμεν δικαιοσύνην οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς⁸.

Ὅμως ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι πολλάκις, εἰσερχόμενοι εἰς ἓνα φαῦλον κύκλον, προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιβάλωμεν

1. Ἀποκ. 22,16.

2. Ἰω. 8,12.

3. Ἐφ. 2,14.

4. Σευηριανοῦ Γαβάλων, Περὶ Εἰρήνης 4.

5. Ἰγνατίου, πρὸς Ἐφεσ. 13,2.

6. Χρυσ. Ὁμιλία 1.1 εἰς Α' Κορ.

7. Ἀμμωνίου Ἀλεξανδρέως, Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, P.G. 85,1492.

8. Ἦσ. 26,9.

εἰρήνην, δικαιοσύνην καὶ ἐλευθερίαν ὄχι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν μεγάλων καὶ ἱερῶν ἀξιῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀντίληψιν ὑλιστικῶν κοσμοθεωριῶν, διὰ τὴν κατεξουσιάζωμεν. Ἀλλὰ τοῦτο, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι ἐπιδιώκομεν, δημιουργεῖ περισσότερους ἀνταγωνισμοὺς καὶ ἐκδικήσεις, περισσότερην ἀδικίαν, περισσότερην δουλείαν, περισσότερην δυστυχίαν εἰς τὸν κόσμον.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

«Ὅπως δι' αὐτὴν ταύτην τὴν σωτηρίαν μας ἀπαιτεῖται συνέργεια Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, οὕτω καὶ διὰ τὴν εἰρήνην χρειάζεται νὰ τὴν ἀγαπήσωμεν καὶ νὰ τὴν ἐπιδιώξωμεν ἡμεῖς πρῶτοι διὰ τὴν μᾶς τὴν χάριση ὁ Κύριος, ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης· ὁ ὁποῖος, ὅπως διὰ τῆς εισόδου Του εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἁγίαν νύκτα τῆς Βηθλεέμ, διὰ τῶν ἀγγέλων Του, «εὐηγγελίσαστο εἰρήνην ἡμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς»⁹, οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἔξοδόν Του ἐκ τοῦ κόσμου ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς τὴν εἰρήνην Του, «τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν»¹⁰, ὡς «δῶρον ἐξιτήριο».

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστὴ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦτο τοῦ Κυρίου, οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ κηρύττει καὶ νὰ προωθῇ τὸ ἀγαθὸν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς. Εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ ὅτι ὡς ἓνα τῶν δέκα θεμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀσχοληθῇ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς, ὠρίσθη ἡ «συμβολὴ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἐπικράτησιν τῶν χριστιανικῶν ιδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφωσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ἄρσιν τῶν φυλετικῶν διακρίσεων»¹¹. Ἀκριβῶς διότι τὸ εὐαγγέλιον τῶν Χριστουγέννων κηρύττει εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐδοκίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ παροτρύνει εἰς παγκόσμιον ἀδελφότητα...

Τὸ δὲ ἱερὸν τοῦτο Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, στρατευμένον ἀπὸ αἰῶνων εἰς τὴν διακονίαν τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας Του ἐπὶ τῆς γῆς, ποῦ εἶναι βασιλεῖα πνευματικῆ δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης καὶ ἐλευθερίας καὶ εἰρήνης, συμβάλλει εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν ταύτην ὑπόθεσιν ἰδιαι-

τέρως διὰ τῆς προσφορᾶς του εἰς τὴν καταλλαγὴν καὶ τὴν ἐνότητα μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἐπαφῶν καὶ διαλόγων μετὰ τῶν ἄλλων θρησκευμάτων.

Καὶ ἐπειδὴ πιστεύει ἀπαρασαλεύτως εἰς τὰ ἰδεώδη αὐτά, ποῦ εὔρον τὴν ὑψηλότεραν ἐκφρασίαν τῶν μετὰ τὸν Χριστιανισμόν, καταδικάζει ἀνέκαθεν καὶ ἀπεριφράστως πᾶσαν μορφήν βίας καὶ τρομοκρατίας, ὁποθενδήποτε προερχομένης καὶ ἐναντίον οἰουδήποτε προσώπου στρεφομένης, ἐφ' ὅσον οἱ πάντες εἴμεθα τέκνα τοῦ ἐνὸς Θεοῦ καὶ ἐπλάσθημεν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Του. Ἀκόμη καὶ ἐκεῖ ὅπου ὁ κόσμος βλέπει κατίσχουσιν τῆς βίας, ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη αὐτὴ Ἐκκλησία ἐπιμένει νὰ βλέπῃ τὴν κατασχύνῃ τῆς καὶ συγχρόνως τὴν χρεωκοπίαν τῆς ἰδεολογίας, ἢ ὅποια ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν βίαν.

Οὐδεμία ὑπάρχει δικαιοσύνη τῆς βίας καὶ οὐδεμία τρομοκρατικὴ ἐνέργεια εἶναι ποτε δυνατὸν νὰ δικαιολογηθῇ. Ὑπάρχει μόνον μία «βία καλὴ, Θεὸν βιάσασθαι, καὶ παρὰ Θεοῦ ζῶν ἀρπάσαι», διὰ τὴν εἴπωμεν κατὰ Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεῖα¹².

Μὲ τοιαύτας σκέψεις καὶ διαθέσεις, «τὰ τῆς εἰρήνης διώκοντες» καὶ «μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες»¹³, κατὰ τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου, ἀπευθύνομεν τὸ μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἡμῶν πρὸς τοὺς Μακαριωτάτους καὶ Ἁγιωτάτους Προκαθημένους τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἁγιότητα τὸν Πάπαν Ρώμης, καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς Ἱερωτάτους Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην, καὶ προτρεπόμεθα ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους: «Ἐπι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»¹⁴. «Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν ἁμῶν»¹⁵.

Χριστούγεννα τοῦ σωτηρίου ἔτους 1982.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν».

9. Ἐφ. 2,17.

10. Ἰω. 14,27 καὶ Φιλ. 4,7.

11. Πρακτικὰ Α' Προσυν. Πανορθ. Διασκέψεως, Συνοδικὰ 11, Chambésy 1978, σελ. 125.

12. Κλήμ. Ἀλεξ., Τίς ὁ σωζόμενος πλοῦσιος, P.G. 9,625.

13. Ρωμ. 14,19 καὶ 12,18.

14. Εἰρηνικὰ θείας Λειτουργίας.

15. Ρωμ. 15,33.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ

ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ἐὰν εἰς τὰ τρία προηγούμενα ἄρθρα μας παρουσιάσαμε τοὺς διαφοροὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐκ τῶν παντὸς εἶδους ἔργων τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, εἰς τὸ παρὸν κατακλείομεν τὸ ὅλον ζήτημα τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας τῆς ἀγάπης καὶ τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς προνοίας διὰ τῆς εὐσυνόπτου διατυπώσεως μερικῶν ἀπόψεων περὶ τῆς ἐνκαταίας ρυθμίσεως τῶν σχέσεων τούτων.

Ἡ συνάρτησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ τοῦ κρατικοῦ προνοιακοῦ ἔργου θὰ ἀποκτήσῃ τὴν προσήκουσαν ποιότητα, ἐὰν ὑπάρξουν μερικαὶ προϋποθέσεις, αἱ κυριώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) Πρέπει νὰ κατανοηθῇ ὅτι ἡ ἐντοτικοποίησις τῆς προσπάθειας πρὸς πρόληψιν ἢ θεραπείαν τῆς κοινωνικῆς δυστοχίας καὶ πρὸς περίθαλψιν τῶν παντὸς εἶδους πασχόντων ἢ κινδυνευόντων ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐπουσιῶδες ἢ περιφερειακόν, ἀλλὰ θεμελιῶδες καὶ πρωταρχικόν καθήκον τόσο τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ τοῦ Κράτους, συνδεόμενον μετὰ τῆς κυρίας ἀποστολῆς καὶ δικαιοδοσίας των. Δι' αὐτό, ὅπως οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ κατανοῦν, ὅτι μία τῶν σπουδαιοτέρων κρατικῶν λειτουργιῶν εἶναι ἡ ἐν τῇ πράξει ἀνάδειξις τῆς Πολιτείας εἰς «κοινωνικόν Κράτος», κατὰ παρόμοιον τρόπον τὰ διάφορα πολιτειακὰ ὄργανα καὶ αἱ κρατικαὶ ὑπηρεσίαι πρέπει νὰ λαμβάνουν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ εἰς ἔργα ἀγάπης μετουσιούμενον διακονικόν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπόρροια τῆς πεμπτου-

σίας τῆς καὶ ἔκφανσις τοῦ ἐσωτάτου πυρῆνος τῆς ὑπάρξεως καὶ αὐτοσυνειδησίας τῆς.

Τόσον τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας πρέπει νὰ μὴ λησμονοῦν, ὅτι ἡ κρατικὴ κοινωνικὴ πρόνοια ἔχει τὰ θεμέλιά της εἰς τὰ πρότυπα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ διακονικοῦ ἔργου καὶ ὅτι καὶ οἱ ἄρχοντες δύναται νὰ εἶναι «Θεοῦ διάκονοι εἰς τὸ ἀγαθόν» καὶ «λειτουργοὶ Θεοῦ» (Ρωμ. ιγ', 3-6). Ἐξ ἄλλου εἰς ἓν ἐλεύθερον δημοκρατικόν κράτος τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὡς πολῖται, εἶναι δυνατόν ἀφ' ἑνὸς νὰ ἐμπυχῶνουν πάσας τὰς κρατικὰς κοινωνικὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰ συλλογικὰ ὄργανα τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ τῆς «λαϊκῆς κυριαρχίας» καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐκλέγουν ἐλευθέρως εἴτε τὴν μορφήν τῆς ἐμπράκτου συμμετοχῆς εἰς τὴν χαρὰν καὶ εἰς τὸν πόνον τοῦ πλησίον, εἴτε τὸν φορέα τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς περιθάλψεως αὐτῶν τῶν ἰδίων, ὅστις δύναται ἄριστα νὰ εἶναι ἐκκλησιαστικός.

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν διατὶ τὸ σύστημα καὶ ἡ ποιότης τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας συναρτᾶται κατὰ μέγα μέρος πρὸς τὴν ρύθμισιν τῶν σχέσεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ διακονικοῦ ἔργου καὶ τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς προνοίας.

2) Πᾶν κοινωνικόν ἔργον ἀναποφεύκτως θεμελιούται ἐπὶ ὠρισμένον ἀνθρωποειδῶλον καὶ ἐπὶ ὠρισμένης βιοθεωρίας. Ἐπομένως ἀνθρωπολογικὸς ἀποχρωματισμὸς καὶ βιοθεωριακὴ οὐδετερότης τοῦ προνοιακοῦ ἔργου εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξουν. Ἀσφαλῶς οἱ τομεῖς τοῦ δημοσίου κοινωνικοῦ ἔργου

εἰς μίαν ἀποφράδα συγκυρίαν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς θὰ ἦτο δυνατόν ἐξ ἐπόψεως ἀνθρωπολογικῆς ἢ βιοθεωριακῆς νὰ ἐξαναγκασθοῦν οὐχὶ πρὸς ἀποχρωματισμόν, ἀλλὰ πρὸς χρωματικὴν μεταλλαγὴν. Θὰ ἦτο δυνατόν, ὃ μὴ γένοιτο, εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα νὰ μὴ κυματίζῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ κνανόλενκος. Θὰ ἦτο δυνατόν οἱ τρόφιμοι ἐντὸς αὐτῶν νὰ ὑφίστανται διαβουκόλησιν ὑπὸ μίαν μέλαιναν ἢ ἐρυθρὰν βιοθεωριακὴν σημαίαν. Τὴν θέσιν εἰς τὸν κενὸν θρόνον μιᾶς ἀνθρωπολογίας ἢ βιοθεωρίας καταλαμβάνει ὁπωσδήποτε ἐν ἄλλο ἀνθρωπολογικὸν ἢ βιοθεωριακὸν σχῆμα. Ὅθεν κατὰ τὰς συζητήσεις περὶ τοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου πρέπει νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ προσωπεῖον τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἢ βιοθεωριακῆς οὐδετερότητος. Κατὰ τὰς συζητήσεις ταύτας τὸ ζητούμενον ἐν τελευταία ἀναλύσει δὲν εἶναι ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἀποχρωματισμοῦ, δηλαδὴ τοῦ μηδενισμοῦ. Τὸ ζητούμενον εἶναι τὸ ἀξιολογικὸν κριτήριον τῆς ἐκλογῆς μεταξὺ τοῦ α' ἢ β' χρώματος, μεταξὺ τῆς α' ἢ β' ταυτότητος τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ καὶ βιοθεωριακοῦ προσανατολισμοῦ.

Διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλλάδα τὸ ἀνθρωπολογικὸν θεμέλιον καὶ ὁ βιοθεωριακὸς προσανατολισμὸς τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς προνοίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι διάφορα τοῦ ἀντιστοίχου θεμελίου καὶ προσανατολισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνικῆς διακονίας καὶ νὰ ἐρχονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μακροαίωνα περὶ αὐτῶν ἐλληνορθόδοξον παράδοσιν καὶ πρὸς τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομαστήν τῶν βιωμάτων τοῦ ὀρθόδοξου ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ὅθεν δὲν ὑπάρχει κατ' ἀρχὴν βιοθεωριακὸν κώλυμα διὰ τὴν συνύπαρξιν ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κρατικοῦ κοινωνικοῦ ἔργου.

3) Κριτήριον πάσης μορφῆς τῆς κοινωνικῆς διακονίας δὲν εἶναι ὁ πολιτικὸς ἢ κομματικὸς ἀνταγωνισμὸς ἢ ἡ ἐπιδιώξις τῆς αὐξήσεως τῆς ἐπιρροῆς ἢ τῆς δυνάμεως τῶν ἐκπροσώπων μιᾶς βιοθεωρίας εἰς βάρους ἄλλων κοινωνικῶν ομάδων ἢ εἰς βάρους τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ παρόμοιον τρόπον τοιαῦτα ἰδιοτελεῖ κριτήρια καὶ ἐλατήρια εἶναι

ὅπως ἀπαράδεκτα εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας. Οὗτοι πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι οἰασδήποτε τάσεως πρὸς αὐτοπροβολὴν καὶ πάσης ἀνταγωνιστικῆς διαθέσεως. Ἐπίσης πρέπει νὰ συνεργάζονται εἰλικρινῶς μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν. Τὸ μόνον πρωτεῖον, ὅπερ πρέπει νὰ ἀναγνωρίζεται τόσον ὑπὸ τούτων, ὅσον καὶ ὑπ' ἐκείνων εἶναι τὸ πρωτεῖον τοῦ ζητούντος τὴν βοήθειαν συνανθρώπου, ὅστις πρέπει ἀδιακρίτως νὰ βοηθῆται πρὸς αὐτοβοήθειαν καὶ αὐτοπραγμάτωσιν.

4) Ἡ παραδεδομένη παρ' ἡμῶν ἀλληλοπεριχώρησις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καθιστᾷ αὐτονόητον τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ κρατικοῦ κοινωνικοῦ ἔργου ἐξ οἰασδήποτε τάσεως μονοπωλιακοῦ συγκεντρωτισμοῦ, ἐκδηλουμένου εἰς βάρους τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντὶ αὐτοῦ ἐπιβάλλονται ἢ ἐν ἰσοτιμίᾳ συμπαρατάξις καὶ ἡ στενὴ συνεργασία τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας τῆς ἀγάπης καὶ τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς ἐργασίας. Ἡ συνεργασία αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ οὐχὶ στατικόν, ἀλλὰ δυναμικὸν χαρακτήρα, προσαρμοζόμενον εἰς τὰ ἐκάστοτε ἀτομικὰ ἢ προσωπικὰ αἷτια καὶ εἰς τοὺς κοινωνικοὺς συντελεστὰς τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου· εἰς τὰς ἐκάστοτε οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ δυνατότητας· εἰς τὰς κατὰ περιοχὰς ἐπισημαιομένας προτεραιότητας τῶν στόχων καὶ ἐπιδιώξεων τῆς φιλανθρωπίας· εἰς τὸ δυναμικὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κρατικῶν στελεχῶν τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου καὶ εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ ποιότητα τῆς συνεργασίας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ κατὰ τόπους νομαρχιακὰ συμβούλια καὶ λοιπὰ ὄργανα τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Ὁ δυναμικὸς χαρακτήρ τῆς συνεργασίας ταύτης θὰ ἐκδηλώνεται εἴτε εἰς τὴν λογικὴν κατανομήν καὶ ὀριοθέτησιν τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ τοῦ κρατικοῦ φορέως καὶ τῶν ἐπὶ μέρος τομέων τοῦ καθ' ὅλου φιλανθρωπικοῦ καὶ ἀλτρονιστικοῦ ἔργου· εἴτε εἰς τὴν συμφωνίαν περὶ ἐκχωρήσεως καὶ μεταβιβάσεως ὀρισμένων ἐκ τῶν τομέων τούτων εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα μόνον τῆς Ἐκκλησίας ἢ μόνον τοῦ Κράτους·

είτε εις την ισότιμον οργάνωσιν τομέων του προνοιακού έργου τόσον υπό της Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ υπό τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν· είτε εις την προσπάθειαν πρὸς ἀναδόμησιν τῆς κοινωνίας, πρὸς ἄρσιν τῆς ἀπορρυθμίσεως αὐτῆς καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας καὶ ἀντιστοιχίας μεταξὺ τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητος καὶ τῶν οὐσιωδῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος· είτε εις τὰς ἐκλεκτικὰς προσωπικὰς προτιμήσεις, τοὺς ὑπαρξιακοὺς προσανατολισμοὺς καὶ τὴν ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ ἐκάστοτε εὐεργέτου-διαθέτου ἢ τοῦ δεομένου βοηθείας, ὅστις καταφεύγει εἰς τὸν ἀ΄ ἢ β΄ φιλανθρωπικὸν φορέα· είτε εις τὰς ἐκάστοτε ἀποφάσεις τοπικῶν μικτῶν ἐπιτροπῶν ἢ ομάδων ἐργασίας, συγκροτουμένων ἐξ ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἐὰν εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, ὡς λ.χ. εἰς τὴν περιοχὴν Β. Ρήνου-Βεστροφάλιας, ὑπάρχοντι τοιαῦται μικταὶ ομάδες ἐργασίας, ἀφορῶσαι εἰς τὸν ἀπὸ κοινοῦ σχεδιασμὸν καὶ προγραμματισμὸν τομέων τοῦ προνοιακοῦ έργου (λ.χ. προτύπων νηπιαγωγείων καὶ νοσοκομείων), πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ὑπάρχοντι παρ' ἡμῶν ὑπὸ τὸ παραδεδομένον κάθεστὸς τῆς ἀρρήκτου συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἔστω καὶ ἐὰν ὑποτεθῆ, ὅτι θὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ἀντιλεγόμενον καὶ δυσεφάρμοστον διοικητικὸν χωρισμὸν των.

5) Ἡ ἐπιθυμητὴ εἰς τὰ ἀνώτατα κυβερνητικὰ κλιμάκια συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Κράτους εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὑπονομεύεται ὑπὸ τοῦ ὑποκειμενικοῦ καὶ ὑπερβάλλοντος ἀντιεκκλησιαστικοῦ ζήλου κρατικῶν τινῶν ὀργάνων τῶν κεντρικῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν ἢ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ καὶ νὰ καταπολεμῆται φανερῶς ὑπὸ δυναμικῶν μειονοψηφίῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τυχὸν ἐπιτύχει νὰ ἀποτελέσουν «δικτατορικὰς πλειονοψηφίας» ἐντὸς διαφόρων συλλογικῶν ὀργάνων.

Πρὸς ἀποσόβησιν ἢ ἐξουδετέρωσιν τῆς τυχὸν τοιαύτης ὑποκειμενικῆς αὐθαιρεσίας τοπικῶν παραγόντων ἐλαυνομένων ὑπὸ ἀντι-

εκκλησιαστικῶν προκαταλήψεων, εἶναι ἐνδεειγμένον νὰ ἐκπονηθῆ καὶ ψηφισθῆ Νόμος κοινῆς ἀποδοχῆς, ὅστις ἀφ' ἑνὸς θὰ παρουσιάσῃ τὰς γενικὰς κατευθυντηρίους ἀρχὰς τῆς δεοντολογίας τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος συνεργασίας καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸν ἀναγκαῖον ζωτικὸν χῶρον πρὸς ἄσκησιν τοῦ συνταγματικῶς κατοχυρωμένου δικαιώματός της πρὸς ἐνεργοποίησιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως δι' ἔργων ἀγάπης.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου σημείου ἀρκούντως διαφωτιστικοὶ εἶναι οἱ περὶ κοινωνικῆς βοηθείας καὶ περὶ προστασίας τῆς νεότητος νόμοι τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Δ. Γερμανίας, οἵτινες ἐπιβάλλουν εἰς πάντας τοὺς κοινοτικὸς φορεῖς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀφ' ἑνὸς νὰ σέβονται τὴν αὐτοτέλειαν τῶν θρησκευτικῶν ὁμολογιῶν «εἰς τὴν προβολὴν σκοπῶν (τοῦ κοινωνικοῦ έργου) καὶ εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων» των καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ μὴ ἰδρύνουν νέα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, ἐφ' ὅσον ὑπάρχοντι «κατάλληλα» τοιαῦτα ἰδρύματα, ὠργανωμένα ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων ἐλευθέρων φορέων τοῦ κοινωνικοῦ έργου (λ.χ. τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ). Μάλιστα τὸ Ἀνώτατον Συνταγματικὸν Δικαστήριον τῆς Δ. Γερμανίας ἀπέρριψε τὰς κατὰ τῶν νόμων τούτων αἰτιάσεις, ἀποφανθέν, ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι ἀφ' ἑνὸς προστατεύουν τὴν συνταγματικῶς κατοχυρωμένην ἐλευθερίαν τῆς ἀσκήσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀνταποκρίνονται εἰς τὸ ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τῶν προϋποθέσεων παροχῆς βοηθείας εἰς τοὺς ζητοῦντας αὐτὴν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφεθῆ εἰς τὴν τυχὸν καλὴν ἢ κακὴν διάθεσιν τῶν φορέων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἀλλὰ δεόν νὰ ἔχη ρυθμισθῆ νομικῶς κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ισότιμον ἐκτίμησιν τῆς θέσεως τῶν περιθالπομένων ἐντὸς τοῦ κοινωνικοῦ κράτους τοῦ δικαίου καὶ εἰς τὴν κατὰ περιοχὰς ὁμοιόμορφον ρύθμισιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν κρατικῶν φορέων ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν περιθالπομένων ἐλευθέραν ἐκλογὴν ἐνὸς ἐκ τῶν φορέων τούτων.

6) Ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ προνοιακοῦ ἔργου θὰ ἐσήμαινε περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας τῶν φορέων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ φραγμὸν εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου, εἶναι ὄλως ἀνεδαφικός. Δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἀληθῶς δημοκρατικὴ ὀργάνωσις τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἄνευ συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν μελῶν ἢ ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκησις εἶναι μὲν «προστασία» ἐναντι τοῦ κρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ, ἀλλ' οὐδέποτε ἐναντι τῆς πρωτοβουλίας ἀτόμων ἢ ομάδων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι καὶ φορεῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου καὶ δροῦν οὐχὶ ἐκτός, ἀλλ' ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν τοπικῶν κοινοτήτων. Ἄλλως τε οὐδεὶς ἐμποδίζει τὰς κεντρικὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας καὶ τοὺς φορεῖς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως νὰ ἔχουν τὴν γενικὴν εὐθύνην καὶ ἐποπτείαν τοῦ σχεδιασμοῦ καὶ προγραμματισμοῦ τῆς ἀντιμετωπίσεως πασῶν τῶν μεγάλων ἐλλείψεων εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ προνοιακοῦ ἔργου. Ἐπομένως ἡ τυχὸν καταπολέμησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ διακονικοῦ ἔργου ἢ ἡ ἄρνησις τῆς ἐνισχύσεως αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἐκδήλωσις ἀντιεκκλησιαστικοῦ συμπλέγματος ἢ ὡς ἄλλοθι διὰ τὰ μεγάλα κενὰ καὶ τὴν τυχὸν ὑποτίμησιν καὶ ὑποβάθμισιν τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητος ἕνεκα ἀδρανεῖας κρατικῶν τιῶν ὀργάνων.

Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι ἡ συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Κράτους εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὰ τοπικὰ διαμερίσματα τῆς χώρας, ἀλλὰ δέον νὰ ἐκτείνεται καὶ εἰς σχεδιασμούς, ἀφορῶντας εἰς εὐρύτερας περιοχὰς ἢ εἰς τὴν κληρονομίασιν καὶ ἄλλων κρατικῶν παραγόντων. Οὕτω λ.χ. μία κλινικὴ δέον συγχάκισ νὰ συνδέεται μετὰ δικτύου προὑπαρχόντων ἢ ἰδρυθησομένων νοσοκομείων· διὰ τὴν λειτουργίαν πολλῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων δέον αἱ ἀρμόδια κρατικὰ ὑπηρεσίαι νὰ μεριμνήσουν διὰ τὴν διάνοιξιν τῶν ἀναγκαίων δρόμων πρὸς προσπέλασίν των· εἰς περιοχὰς, ἔνθα τυχὸν θὰ λειτουργήσουν μελλοντικῶς «Βασιλειάδες» ἢ καὶ ἄλλα συγκροτήματα φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων πρέπει νὰ λειτουργήσῃ σχολεῖον πρὸς

χάρω τῶν τέκνων τῶν εἰς αὐτὰ ἐργαζομένων καὶ διαβιούντων εἰς τὰς πέριξ περιοχὰς κ.ο.κ.

7) Ἡ συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Κράτους εἰς τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς προνοίας καὶ διακονίας θὰ εἶναι πλέον τελεσφόρος καὶ καρποφόρος, ἐὰν δὲν εἶναι ἀπλῶς ἔκφανσις τῆς αὐτομάτως συντελουμένης ἀλληλοδιεισδύσεως καὶ ἀλληλοδιασταυρώσεως δραστηριοτήτων ἐκ μέρους προσώπων, τὰ ὅποια εἴτε εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγχρόνως ὡς πολῖται συνδιαμορφωταὶ τοῦ συνεχῶς διαμορφουμένου Κράτους, εἴτε ἐν τῇ περιπτώσει ἀποξενώσεώς των ἐκ τῆς Ἐκκλησίας δροῦν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως καὶ ἐκόντα-ἄκοντα εὐρίσκονται, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Nietzsche, ὑπὸ τὴν ὄψιν «κατηγορικῶν προστακτικῶν», αἵτινες ἐκληροδοτήθησαν εἰς αὐτοὺς ἐκ παρωχημένων ἐποχῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία διεπότιζεν ἐντονώτερον τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀλληλοδιασταύρωσις καὶ ἀλληλοδιεισδύσις τῶν ἐκατέρωθεν κοινωνικῶν δραστηριοτήτων πρέπει νὰ γίνεται κατὰ τρόπον πλέον συστηματικόν. Τοῦτο ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ αἰτήματος, ἵνα ἡ παρεχόμενη κοινωνικὴ βοήθεια εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν ἀριστερὰ καὶ τελειότερα. Τὸ αἶτημα αὐτὸ θὰ ἰκανοποιηθῇ, ἐὰν τόσον ἡ Ἐκκλησία, ὅσον καὶ ἡ Πολιτεία ἀναπτύσσουν τὰς κοινωνικὰς τῶν δραστηριοτήτων, ἐπιδιώκουσαι τὴν ἐν ἰσοτίμῳ συνεργασίᾳ ἀλληλοσυμπλήρωσιν ἢ ἀμοιβαίαν ἐνίσχυσιν.

Ἐπὶ τὴν ὀπτικὴν ταύτην γωνίαν ἡ Πολιτεία θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προβάλῃ εἰς ἑαυτὴν τὰ ἐξῆς αἰτήματα:

α) Ἐν τοῖς πλαισίοις τῶν νομίμων προϋποθέσεων πρέπει τὰ ἀρμόδια κρατικὰ ὄργανα νὰ ἀξάνουν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν πρὸς τὰ δημόσια ἔργα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας τῆς ἀγάπης. Ἐὰν ἡ ἐνίσχυσιν αὕτη προβλέπεται ὑπὸ τῆς σχετικῆς νομοθεσίας πολλῶν ξένων κρατῶν, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ εἶναι ἐξησφαλισμένη εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλλάδα.

β) Ἡ Πολιτεία δέον νὰ ἀναλαμβάνη οὐ μόνον τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν γενικῶν κινδύνων τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως (ἀσθενείας, ἀνεργίας, ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν, γήρατος, θανάτου τῶν προστατῶν κ.τ.τ.), ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ διεθνεῖς σχετικαὶ προδιαγραφαὶ καὶ ὁ ἀπαιτούμενος τεχνολογικὸς ἐξοπλισμὸς (λ.χ. εἰς μεγάλα νοσοκομειακὰ μονάδα, εἰς σταθμοὺς ἐντατικῆς ἰατρικῆς παρακολουθήσεως ἢ διενεργείας μεταμοσχεύσεων) συνδέονται μετὰ τῆς λεγομένης «ἐκρήξεως τῶν δαπανῶν» καὶ ἀπαιτοῦν τεραστίαι πιστώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καλυφθοῦν ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν προϋπολογισμῶν.

γ) Αἱ κεντρικαὶ κρατικαὶ κοινωνικαὶ ὑπηρεσίαι πρέπει νὰ προβάλλουν εἰς ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν τὰς γενικὰς προδιαγραφὰς τῆς ὑλικοτεχνικῆς ὑποδομῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου, τὸ *minimum* τοῦ ἀναγκαίου εἰς αὐτὸ ἐξοπλισμοῦ καὶ τὴν μεθοδολογίαν τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας κατὰ περίπτωσιν καὶ καθ' ὁμάδας, ὡς καὶ τῆς προνοιακῆς κοινοτικῆς ὀργανώσεως.

δ) Ἡ δημιουργία τοῦ «κοινωνικοῦ Κράτους» εἶναι τὸ ποιητικὸν αἶτιον, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ ἀπολυτοποιηθῆται ὡς αὐτοσκοπός, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀνοίγῃ τὸν δρόμον εἰς τὴν προβολὴν τοῦ τελικοῦ αἰτίου, δηλαδὴ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ «Κράτους τοῦ Πολιτισμοῦ». Ἐπομένως ἡ κρατικὴ κοινωνικὴ πολιτικὴ δέον νὰ ἔχει ὑγιᾶ προσανατολισμὸν πρὸς τὸ πλήρωμα τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν πολιτιστικῶν ἀξιών.

ε) Ἡ Πολιτεία πρέπει νὰ παραιτῆται πάσης πτυχῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου, ἣτις διεξάγεται ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰσχύει διὰ τὰ κοινωνικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπαιτοῦν μεγάλας δαπάνας, ἢ διὰ κοινωνικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξαντλοῦνται εἰς γραφειοκρατικὴν ἢ διοικητικὴν ἢ τεχνικὴν ἐνέργειαν, ἀλλ' ἔχουν ἐκδήλωσιν πνευματικὸν χαρακτῆρα καὶ ἀπαιτοῦν σχέσιν προσωπικῆς ἐμπιστοσύνης καὶ διαλογικῆς ἐπικοινωνίας, ἐξατομικεύουσαν συμβουλευτικὴν ψυχοθεραπευτικὴν φροντίδα, ἀνίχνευσιν

καὶ συνειδητοποίησιν τοῦ ὑπαρξιακοῦ προβληματισμοῦ, ὑπόδειξιν κοσμοθεωριακοῦ προσανατολισμοῦ, ὑπομονὴν καὶ συγχάκεις ἐθελοντικὴν θυσίαν τοῦ ἐλευθέρου χρόνου, ἀνταπάροησιν καὶ ἡρωϊσμόν. Ἔστωσαν ὡς παραδείγματα οἱ τομεῖς ἐργασίας τῶν νηπιαγωγείων, τῶν ὀρφανοτροφείων, τῶν ἀναμορφωτηρίων, τῶν γηροκομείων καὶ τῆς μερίμνης δι' ἀποφυλακιστέους, δι' οἰκογενεῖας ἀλκοολικῶν, διὰ δυσπροσάρμοστα παῖδια, διὰ τέκνα διεξευγμένων ἀνδρογόνων, δι' ἀγάμους μητέρας κ.τ.τ.

στ) Οἱ κρατικοὶ φορεῖς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου πρέπει πάντοτε νὰ φροντίζουσιν διὰ τὴν σύνδεσιν πάντων τῶν τομέων αὐτοῦ μετὰ τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ μεσιτεύουσιν ἢ ἐπικαλῶνται τὴν βοήθειαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀνακυπτόντων ψυχοπνευματικῶν προβλημάτων.

Ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὀπτικὴν γωνίαν πρέπει καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ προβάλλῃ εἰς ἑαυτὴν ἀνάλογα καὶ ἀντίστοιχα αἰτήματα:

α) Τὸ διακονικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ μὴ στηρίζεται εἰς τὴν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους χρηματοδότησιν. Αὕτη, ὅταν ἐξασφαλίζεται, πρέπει νὰ εἶναι μᾶλλον ἐπικουρικὴ.

β) Ἡ Ἐκκλησία γενικῶς πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ὀργάνωσιν τομέων κοινωνικῆς ἐργασίας, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ ἐκκλησιαστικοὶ προϋπολογισμοὶ εἶναι ὅλως ἀνεπαρκεῖς.

γ) Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐπωφεληθῆται τῆς μεθοδολογίας τοῦ κρατικοῦ προνοιακοῦ ἔργου, ἣτις τυχὸν ἔχει κωδικοποιηθῆ καὶ προβάλλεται ὑπὸ τῶν κεντρικῶν κρατικῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν. Οἶκοθεν νοεῖται ὅτι ἡ μεθοδολογία αὕτη ὑπόκειται εἰς τὴν ὑπερκειμένην Χριστοκεντρικὴν δεοντολογίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ διακονικοῦ ἔργου, τὴν ὁποῖαν ὑπεμνήσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας. Ὁ συντονισμὸς τοῦ ἔργου τούτου θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποβοηθῆται τόσον ὑπὸ ἐδικῶν ἐπισκοπικῶν συμβουλιῶν, ὅσον καὶ ὑπὸ

ειδικῆς συντονιστικῆς ὑπηρεσίας, ὑπαγομένης εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον.

δ) Ἡ Ἐκκλησία ὡς εὐλογοῦσα πάσας τὰς ὑλικὰς καὶ πνευματικὰς πολιτιστικὰς ἀξίας εἶναι τὸ ἐξοχὴν ἐνοποιοῦν κέντρον τῶν διαφόρων πτυχῶν τῆς πολιτιστικῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους, εἰς τὴν ὁποίαν ὡς γένος δέον νὰ ἐντάσσεται καὶ ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ του ὡς εἶδος.

ε) Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀναπτύξῃ κατ' ἐξοχὴν τοὺς μνημονευθέντας - σχετικῶς ὀλιγοδαπάνους — τομεῖς τοῦ διακονικοῦ ἔργου, οἱ ὁποῖοι προϋποθέτουν προσωπικὴν σχέσιν τῶν βοηθουμένων μετὰ τῶν φορέων τοῦ ἔργου τούτου.

στ) Γενικῶς πάντα τὰ συλλογικὰ διοικητικὰ ὄργανα καὶ αἱ τάξεις τῶν συνεργατῶν τῶν κρατικῶν φιλανθρωπικῶν οργανώσεων πρέπει νὰ ἐμψυχώνονται διὰ τῆς παρουσίας τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας, τῶν πεφωτισμένων ἐκπροσώπων τῆς καὶ τῶν ζωντανῶν μελῶν τῆς. Πάντες οὗτοι εἶναι οἰονεὶ ἢ ἐγγυήτρια δύναμις διὰ τὴν παρουσίαν τῆς ἐμψυχούσης τὸ καθ' ὅλον κοινωνικὸν ἔργον ζωτικῆς δυνάμεως, ἣτις δημιουργεῖται διὰ τῆς συνενώσεως φυσικῶν ἐλατηρίων μετὰ ὑπερφυσικῶν κινήτρων.

ζ) Τέλος πρέπει νὰ καταστήθῃ συνειδητόν, ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἐπισκοπῶν, ὡς καὶ οἱ κρατικοὶ φορεῖς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου θὰ ἀπηλλάσσοντο μεγάλου φόρτου ἐργασίας, ἐὰν ἀφυπνίζετο καὶ καθίστατο ἐνεργὸς ἢ διακονικὴ συνείδησις τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ εἶναι ἡ Μήτηρ, ἢ ἐστία καὶ τὸ καταφύγιον τῶν πασχόντων ἢ κινδυνεόντων. Οὗτοι εἴτε πρέπει νὰ περιθάλλωνται ἀμέσως ἢ πρωτογενῶς ὑπ' Αὐτῆς, εἴτε πρέπει νὰ λαμβάνουν ὑπὸ εἰδικῶν συμβουλευτικῶν σταθμῶν Αὐτῆς τὴν κατάλληλον καθοδήγησιν, ἵνα καταφύγουν εἰς τὰ ἀρμόδια διὰ τὴν περίπτωσίν των κρατικὰ κοινωνικὰ κέντρα.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διακονία τῆς ἀγάπης πρέπει πρὸ πάντων νὰ καταστήθῃ εἷς τῶν κυριωτέρων τομέων τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου. Ὁ ὑπογραφόμενος εἰς ἐν τῶν δημοσιευθέντων κηρυγμάτων του εἶχε τονίσει πρὸ τινῶν ἐτῶν τὰ ἐξῆς, διὰ τῶν ὁποίων ἄς ἐπιτραπῇ νὰ κλείσῃ τὸ παρὸν ἄρθρον:

«Ἡ δικαιοσύνη, ποὺ εἶναι ἀλληλένδετη μετὰ τὴν ἀγάπην, μετὰ τὸ «χαίρειν μετὰ χαίροντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων» (Ρωμ. ιβ', 15) εἶναι τὸ κριτήριον, ἢ βυθομετρικὴ βολίδα, μετὰ τὴν ὁποία μετροῦμε τὸ βάθος τῆς ἀνακαινίσεώς μας. Ἐφ' ὅσον σὲ πολλὰς χριστιανικὰς ἐνορίες πολλοὶ ὑποσιτίζονται ἢ πεθαίνουν ἀπὸ πείνα, γιατί δὲν μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν λίγα ὄσπρια καὶ λίγο λάδι· ἐφ' ὅσον πολλοὶ ὀδηγοῦνται στοὺς θάνατον, γιατί δὲν μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν ἕνα φάρμακον ἢ ἕνα κρεβάτι τρίτης θέσεως σ' ἕνα νοσοκομεῖο· ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν πολλὰς παραστρατημέναις θυγατέρες καὶ πολλοὶ ἄσωτοι υἱοί, γιατί δὲν παρουσιάζεται ἕνα στοργικὸ ἀδελφικὸ χέρι νὰ τοὺς συγκρατήσῃ· ἐφ' ὅσον συμβαίνουν ὅλα αὐτὰ καὶ ἡμεῖς οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ κοιμώμαστε ἡσυχοὶ ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ἀπαράδεκτη αὐτὴ κατάστασιν, αὐτὸ σημαίνει πὼς ἔχομε πέτρινη καρδιά, ποὺ δὲν ἔχει καμιά σχέση μετὰ τὴν ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσιν. Γιὰ μᾶς δὲν εἶναι δυνατὸ ν' ἀληθεύουν τὰ λόγια, ποὺ λέγει ὁ Θεὸς μετὰ τὸ στόμα τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ: «Θὰ σᾶς δώσω καινούρια καρδιά καὶ θὰ βάλω μέσα σας νέο πνεῦμα· θὰ ἀποσπάσω ἀπὸ τὴν σάρκα σας τὴν πέτρινη καρδιά καὶ θὰ σᾶς δώσω σάρκινη καρδιά» (Ἰεζ. λστ', 26). Μόνο μετὰ τὴν καινούρια σάρκινη αὐτὴ καρδιά θὰ μποροῦμε νὰ συμπονοῦμε τὸν Χριστὸν στοὺς πρῶσωπο τῶν πασχόντων ἀδελφῶν Του».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθ. { Πρωτ. 4391
Διεκπ. 2198 'Αθήνησι τῆ 2-12-1982

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2336

Π ρ ο ς

Τοῖς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος.

ΘΕΜΑ: ΠΕΡΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗ-
ΡΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 16.11.1982, ἠσχολήθη διὰ μακρῶν μὲ τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀνάλυσιν τῶν κρισίμων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ σύγχρονος ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως ἀπευθύνη πατρικῶς πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἱερόν Κλήρον τὴν παροῦσαν παραινετικὴν Ἐγκύκλιον, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ μέτοχον καὶ κοινωνὸν τῶν προβλημάτων τούτων καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐνεργὸν συμπαράστασίν του εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν. Τὰ προβλήματα αὐτὰ εἶναι κυρίως ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ καὶ ὀφείλονται, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν. Εἶναι προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ὁ μηδενισμὸς καὶ ἡ ἀποστασία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν, ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἀληθείας, ἡ ἀποκοπὴ ἀπὸ τὰς ρίζας καὶ τὰς πηγὰς τῆς Παραδόσεως καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ. Καὶ ἔφ' ὅσον αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία καὶ ἡ φύσις τῶν προβλημάτων τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἡ Ἐκκλησία ἔχει μεγάλην εὐθύνην, καθήκον καὶ δικαίωμα νὰ συμβάλῃ μὲ τὰς πνευματικὰς τῆς δυνάμεις εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

Ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζεται κυρίως διὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Ὁ Ἱερός Κλήρος ἀποτελεῖται σήμερα ἀπὸ 9.000 περίπου Κληρικούς, ἐγγάμους καὶ ἀγάμους, ἤτοι εἰς τὰ 9.000.000 τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀντιστοιχεῖ, περίπου, ἓνας Ἱερεὺς κατὰ χιλίους πιστοῦς. Ἄν ἡ πνευματικὴ αὐτὴ δύναμις κινητοποιηθῇ καὶ ἐνεργοποιηθῇ, εἶναι εὐνόητον, ὅτι δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τεράστιον ἰθρησκευτικόν, ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν ἔργον. Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω ἀποστολῆς ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν θερμὴν συμπαράστασιν τῆς Πολιτείας, ἔχει ἐξασφαλίσει διὰ τὸν Ἱερέα πλοῦσια ὕλικα καὶ πνευματικὰ ἐφόδια, ὁικονομικὰ καὶ τεχνικὰ μέσα, καὶ ὅλας τὰς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι παρέχουν εἰς αὐτὸν τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του.

Ἡ Ἐκκλησία διαπιστώνει καὶ διακηρύσσει, ἀλλὰ καὶ ἡ καθολικὴ ἐμπειρία καθημερινῶς ἐπικυρώνει, ὅτι ὁποιαδήποτε καὶ ἂν θὰ εἶναι εἰς τὸ μέλλον ἡ πορεία καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν θὰ εἶναι ἡ δομὴ καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς κοινωνίας, ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἀνέλθῃ τὸ βιοτικόν, τεχνικὸν καὶ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ, ἡ προσφορὰ καὶ ἡ μαρτυρία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ εἶναι μοναδικὴ καὶ ἀναντικατάστατη, διότι μόνον αὐτὴ κατέχει καὶ προσφέρει «τὸ ἅλας τῆς γῆς, τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς...». Ἡ προσφορὰ καὶ ἡ μαρτυρία αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα πραγματοποιεῖται καὶ ὑλοποιεῖται κυρίως διὰ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ κοινωνικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν τάξιν, ἀλλὰ ἱεραποστολικὸν σῶμα ἐντὸς τῆς κοινωνίας, καὶ καλεῖται νὰ ἀγωνίζεται καθημερινῶς μὲ ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν, μὲ εὐθύνην καὶ συνέπειαν διὰ τὴν διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν...

Ἡ ἀνωτέρω ἀποστολὴ τοῦ Ἱερέως δὲν περιορίζεται καὶ δὲν ἐξαντλεῖται εἰς ὀρισμένα τυπικὰ μόνον ἐφημεριακὰ καθήκοντα ἐντὸς καὶ περὶ τοῦ Ἱ. Ναοῦ, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, εἰς τὸν εὐρύτερον χῶρον τῆς ἐνορίας του καὶ ὅπου ἄλλοῦ τὸν καλεῖ τὸ καθήκον καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ τυπικὴ ἐκτέλεσις εὐκαιριακῶν καθηκόντων, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἡ ἀναζήτησις καὶ προσέγγισις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ὁμοῦ καὶ ἐπιτύχῃ ἡ «ἐξόδος» αὐτῆς τοῦ Ἱερέως - Ποιμένος εἰς τὸν κόσμον (τὴν ἐνορίαν του), πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ προηγηθῇ ἡ «εἰσόδος» εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἡ δραστηριοποίησις καὶ ἡ ἀποστολὴ του εἰς τὴν κοινωνίαν ἀρχίζει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἐσωτερικὴν ζωὴν. Ὁ Ἱερεὺς δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς ὅσους ἔρχονται πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ κινεῖται ὁ ἴδιος ἱεραποστολικῶς πρὸς τοὺς ἀδιαφόρους καὶ τὰ «ἀπολωλότα», διὰ νὰ «ἐπισυνάξῃ» καὶ αὐτὰ καὶ νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς αὐτὰ τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας. Ἦνωμένος πάντοτε πνευματικῶς καὶ διοικητικῶς μὲ τὸν Ἐπίσκοπόν του, ὡς φιλόστοργος ποιμὴν καὶ τοῦ Χριστοῦ μιμητῆς, ἀναζητεῖ κάθε ἀπολωλὸς πρόβατον διὰ νὰ τὸ μεταφέρῃ εἰς τὴν μάνδραν τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος γνωρίζει καὶ καυχᾶται, ὅτι ὁ Ἱερός Κλήρος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ ἐν τῷ συνόλῳ του ζωντανὸν καὶ ὑγιὲς σῶμα καὶ πολὺτιμον πνευματικὴν δύναμιν, ὅτι διαθέτει μεγάλα ἀποθέματα πίστεως, ζήλου καὶ δυναμιμοῦ καὶ δύναται νὰ προσφέρῃ πολὺ περισσότερα καὶ μεγαλύτερα ὑπὲρ

ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΕΣ ΕΝ ΕΥΒΟΙΑ^{*}

Καλλίνικος Ἰάσων.

Ἡ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνέθεσεν, ἐν ἔτει 1838, τὸ ἔργον τοῦ κήρυκος τοῦ θείου λόγου εἰς τὸν διάκονον Καλλίνικον Ἰάσωνα, διατελέσαντα σχολάρχην ἐν Κύμῃ, καὶ καθώρισεν ὡς περιοχὴν τῆς κηρυγματικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος τὴν «Καλλιδρόμην καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν» εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, Καλλιδρόμης ὀνομαζομένης τότε τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας Εὐρυτανίας καὶ τμήματος τῶν Ἀγρῶν. Εὐπειθέστατα ἀποδεχθεὶς ὁ Καλλίνικος Ἰάσων τὴν ἐπὶ τὸ κήρυγμα κλήσιν ταύτην, ἀπήντησεν εἰς τὴν Σύνοδον, διὰ τοῦ ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1838, ἐξ Ἀθηνῶν ἐγγράφου αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὁποίου γράφει τὰ ἐξῆς: «Τὴν πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου κλήσιν Ὑμῶν, πανσέβαστοί μοι ἅγιοι Γέροντες, φωνὴν τοῦ Κυρίου μου λογισάμενος, Λάλει Κύριε, ὡς ὁ Σαμουὴλ ἐκεῖνος, ἐξεβόησα, ἅμα ἠξιώθην τῆς Ὑμετέρας σεβαστῆς μοι ἐπιστολῆς. Καὶ ἐδειλίασα μὲν οἷα εἰκός, συνειδῶς τὴν ἐμὴν πρὸς τοῦτο ἀνικανότητα, ἀλλὰ γινώσκων καλῶς, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὰ ἀγενῆ καὶ ἐξουθενήμενα τοῦ κόσμου ἐξελέξατο, ἵνα καταργήσῃ τὰ ἰσχυρά, φήσας, «ἡ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται»· πεπειθῶς δὲ καὶ ταῖς ὕμετέραις θεοδέκτοις εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις, θαρρύνας ἑμαυτὸν, ὑπετάγην τῇ θεσπεσίᾳ ὑμῶν αὐδῇ, μᾶλλον δὲ τῷ Κυρίῳ μου». Ἐπειδὴ ὅμως ἔπασχεν ἐκ ρευματισμῶν, ἀρθρίτιδος καὶ ὑδροκλήλης, καὶ ἐπειδὴ τὸ τμήμα Καλλιδρόμης

καὶ Ἀκαρνανίας εἶναι «ὄρεινότατον, τραχύτατον καὶ χιονοστιβές», κατὰ τὴν ἐν τῷ ὡς ἄνω ἐγγράφῳ ἐκφρασίᾳ του, παρεκάλει τὴν Σύνοδον νὰ καθορίσῃ εἰς αὐτόν, ὡς περιοχὴν διὰ τὸ κήρυγμα, ἀντὶ τῆς Καλλιδρόμης καὶ τῆς Ἀκαρνανίας, τὴν Εὐβοίαν μετὰ τῶν παρακειμένων Σποράδων νήσων (Σκύρου, Σκοπέλου καὶ Σκιάθου). Ἡ παράκλησις του αὐτῆ ἐγένετο ἀποδεκτή, καὶ ἀνεκλήθη οὕτω προγενεστέρα ἀπόφασις τῆς Συνόδου διὰ τῆς ὁποίας εἶχε διορισθῆ ὡς ἱεροκήρυξ Εὐβοίας ὁ Καλλίνικος Καστόρχης. Ὁ ἱεροκήρυξ Εὐβοίας Καλλίνικος Ἰάσων, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ κηρυγματικὸν ἔργον αὐτοῦ ἐν Εὐβοίᾳ, ἐκήρυττε καὶ εἰς τμήμα τῆς Φθιώτιδος, καὶ ἔνεκα τούτου τὰ πρὸς τὴν Σύνοδον ἐγγράφα αὐτοῦ ἀναγράφουν ὡς τύπους ἐκ τῶν ὁποίων ἀπεστάλησαν, τὴν Λαμίαν, τὴν Χαλκίδα καὶ τὴν Κύμην.

Εἰς τὸ ἐκ Λαμίας καὶ ἀπὸ 11 Ἰανουαρίου 1839 ἐγγράφον αὐτοῦ ὁ Καλλίνικος Ἰάσων εὐχαριστεῖ τὴν Σύνοδον διὰ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς ἱεροκήρυκος Εὐβοίας, ὡς ἀκολούθως: «Κομισάμενος πανευλαβῶς τὴν ὑπ' ἀριθ. 631 Ὑμετέραν Διαταγὴν περὶ τῆς εἰς Εὐβοίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους περιδείας μου, κατὰ τὴν πρὸ πολλοῦ ἐξαίτησίν μου, ἐχάρην ἀμέτρως ὑπερδοξάσας τὸν Ὑψιστον, ὅτι τὸν μικρὸν ἐκεῖνον ἀμπελῶνα αὐτοῦ, ὃν φιλοτίμως (ὡς οἶδεν αὐτὸς) ἐκαλλιέργησα χρόνον ἱκανόν, οὐκ ἐξέδστο ἄλλοις γεωργοῖς, εἰ μὴ ἐμοὶ αὐθὶς τῷ ταπεινῷ καὶ ἀναξίῳ. Γένοιτό μοι δὲ διὰ τῶν θεσπειθῶν Ὑμῶν εὐχῶν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ πολλαπλασίον ἐν καιρῷ αὐτῷ ἀποδοῦναι». Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου καταφαί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 521 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1982 τεύχους.

τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Διὸ καὶ ἀπευθύνεται μὲ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον Ἱερέα καὶ πατρικῶς προτρέπει ἕνα ἕκαστον, ὅπως συνειδητοποιήσῃ τὴν θέσιν του καὶ τὴν ἀποστολὴν του καὶ ἀναπτύξῃ τὴν ἀνάλογον διδακτικὴν, ἱεραποστολικὴν καὶ ποιμαντικὴν αὐτοῦ δραστηριότητα. Ἡ Ἱερά Σύνοδος καλεῖ τὸν Ὁρθόδοξον Ἱερέα νὰ συλλάβῃ τὰ μηνύματα τῆς ἐποχῆς μας, νὰ κατανοήσῃ τὰ αἰτήματα τοῦ καιροῦ μας καὶ νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ μεγάλου Προφήτου Ἰεζεκιήλ, λέγοντος: «Τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω καὶ βοσκήσω...» (34, 16).

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΛΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτιδος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμοπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΤΓΟΤΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΤΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς

Ἄρχιμ. Τιμόθεος Τριβιζᾶς

νεται, ὅτι ὁ Καλλίνικος Ἰάσων, καὶ πρὸ τοῦ ἔτους 1838 ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον ἐν Εὐβοίᾳ, καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ 1834, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου 1841 ἐκ Χαλκίδος ἐγγράφου αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον, ἔνθα ἀναφέρει ὅτι εἰργάσθη «ὕπερ τῆς νεολαίας καὶ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἑπτὰ ἡδὴ ἔτη καὶ περὶ πλέον».

Εἰς ἐγγράφον του πρὸς τὴν Σύνοδον, ἀποσταλὲν ἐκ Λαμίας τῆ 4 Ἰανουαρίου 1839, ἐκθέτει τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας εἶχε συναντήσει εἰς πρόσφατον περιδείαν αὐτοῦ εἰς τὰ πεδινότερα περὶ τὸν Σπέρχειον χωρία, ὅπου, ὡς γράφει, διετέλεσε «ἄρτον ἐσθίων ἐξ ἀραβικοῦ σίτου (μπομπόταν) ἐνίοτε δὲ καὶ ἐγκρυφίαν, οὐδὲ στρωμὴν ἔχων, ἀλλ' ἐπὶ ψάθης μόνης κοιμούμενος καὶ κατακαπνιζόμενος ὡς ὁ μῦς, καταλύων εἰς ἀχυρῶνας μᾶλλον ἢ καλύβας, παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένως».

Εἰς ἕτερον ἐγγράφον αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον, ἀποσταλὲν ἐκ Κύμης, τῆ 3 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1839, ἀναγράφει ἐν ἀρχῇ ταῦτα: «Ὅσῃ ἐγὼ ζέσιν καὶ κλίσιν εἶχον ἀνέκαθεν πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, τοῦτο καὶ μόνον σκοπὸν ἐξ ἐπαγγέλματος προθέμενος, τοσοῦτον ἔλεον ὑπάρξει μοι παρὰ Θεοῦ εὐχομαι...». Ἐξ αὐτῶν καταφαίνεται ὁ πρὸς τὸ θεῖον κήρυγμα πολὺς ζήλος τοῦ Καλλίνικου Ἰάσωνος. Ἐν τέλει τοῦ ἐγγράφου παρακαλεῖ τὴν Σύνοδον νὰ ἐπαναδιορισθῇ σχολάρχης ἐν Κύμῃ, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς νεολαίας αὐτῆς καὶ προσθέτει: «Ἐὰν οὖν διορισθῶ αὐθις σχολάρχης, καὶ μοι δοθῇ πρὸς τὸ κήρυγμα μόνος ὁ νομὸς τῆς Εὐβοίας, ἐγὼ, κηρύττων ἐκ διαλειμμάτων ἐν τοῖς πέριξ τῆς Κύμης χωρίοις κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν, δύναμαι ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ ἐπαγγέλματα ἐπὶ τῷ ἰδίῳ μισθῷ ἐκτελεῖν ἐν καιρῷ μὲν τῆς διδασκαλίας διδάσκων, ἐν τῇ παύσει δὲ περιδεύων». Δὲν εἶναι γνωστὸν, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐγγράφων, ἂν τὸ αἴτημα τοῦτο ἰκανοποιήθη ὑπὸ τῆς Συνόδου.

Ἐκτὸς τοῦ περὶ τὸ θεῖον κήρυγμα μεγάλου ζήλου τοῦ Καλλίνικου Ἰάσωνος, φαίνεται ὅτι οὗτος ἦτο καὶ ἄριστος ἱεροκήρυξ, δοθέντος ὅτι ἡ Σύνοδος ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Ἄνδρον, ὅπως καὶ τὸν θεῖον λόγον ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κηρύττη ἐκεῖ, καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ ἐξ Ἄνδρου καταγομένου αἰρετικοῦ Θεοφίλου Καίρη (1784-1853) ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Κατηχήσεως²⁴. Εἰς ἐγγράφον μάλιστα τοῦ μητροπολίτου Ἄνδρου Σεραφεῖμ Γρόσου (1837-1842) πρὸς τὴν Σύνοδον, ἀπὸ 17 Σεπτεμβρίου 1840, οὗτος ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἱεροκήρυξ Καλλίνικος Ἰάσων αὐτὸν μόνον ἄρχισε τὴν ἱεράν κατήχησιν τοῦ νὰ παραδίδῃ ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολεῖῳ τοὺς εὐρισκομένους μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπ' ἐκκλησίας ἐδίδαξεν ἐνθουσιωδῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς ἅπαντας

τοὺς ἐνταῦθα χριστιανούς ὄλων τῶν Δήμων τῆς νήσου ταύτης, μὴ παραλείπων οὐδὲ τὰς μικροτέρας ἑορτάς». Τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, περὶ τῆς κηρυγματικῆς ἱκανότητος τοῦ Καλλίνικου Ἰάσωνος ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον, ἀποσταλείσης ἐκ Κύμης τῆ 3 Μαΐου 1841, καὶ ἀφορώσης εἰς τὴν περιδείαν αὐτοῦ ἐν Σκύρῳ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρει ὅτι, «διάκονος μόνον ὦν κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης», δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξομολογῇ τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἐξομολόγησιν χριστιανούς καὶ χαρακτηριστικῶς ἐκθέτει: «Διὰ τοῦτο οἱ τε ἱερεῖς καὶ οἱ ἐν δημοτικῇ Ἀρχῇ μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν μοι ἔλεγον: «Διδάσκαλε, ἐξ μόνον μῆνας ἀκόμη ἂν ἤθελες διατρέχει κηρύττων ἐνταῦθα, σὲ πληροφοροῦμεν θετικῶς ἄφ' ὅσα εἶδόμεν καὶ ἐβεβαιώθημεν ἐξ αἰτίας τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι θέλουσι γίνεαι ἐνάρετοι ὄντως καθ' ὅλα...». Ἐπὶ δὲ τῇ πληροφορίᾳ ὅτι ἔληξεν ἡ περιδεία του καὶ θὰ ἀνεχώρει ἐκ τῆς Σκύρου, οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀποχαιρετῶντες αὐτόν, ἔλεγον: «Διδάσκαλε, νὰ δώσης ἀπολογία εἰς τὸν Θεόν, ἂν δὲν ἔλθῃς ὀγλήγωρα διὰ νὰ μᾶς ξεπλύνῃς ἀπὸ τὰς λοιπὰς ἀμαρτίας μας μὲ τὰ χρυσὰ σου λόγια!» Ἐκ τῆς ἀναγραφῆς δέ, εἰς τὸ προαναφερθὲν ἐγγράφον αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον, ὅπερ ἀπεστάλη ἐκ Χαλκίδος τῆ 2 Δεκεμβρίου 1841, ὅτι ἐκοπίσθη ἐν τῇ σχολαρχίᾳ καὶ τῷ κηρύγματι «ὅτε μὲν τῷ στόματι, ὅτε δὲ τῷ καλάμῳ», μαρτυρεῖται ὅτι ὁ Καλλίνικος Ἰάσων ἠσχολήθη καὶ μὲ τὴν συγγραφὴν. Τέλος, εἰς τὸ ἐκ Καρύστου καὶ ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1842 ἐγγράφον αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον, ὁ Καρυστίας Δανιὴλ Κοντούδης (1833-1842) ἐπαινεῖ τὸν ἱεροκήρυκα Καλλίνικον Ἰάσωνα «διὰ τὸν ἐντιμὸν χαρακτήρα τὴν τιμιότητα καὶ τὴν ἀμειπτον διαγωγὴν του»²⁵.

Καλλίνικος Καστόρχης.

Κατὰ τὰ ἔτη 1847-1851 ἱεροκήρυξ Εὐβοίας διετέλεσεν ὁ Καλλίνικος Καστόρχης, ὅστις, ὡς ἀνωτέρω ἀνεγράφη, καίτοι ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Συνόδου νὰ ἀναλάβῃ καθήκοντα κήρυκος τοῦ θείου λόγου ἐν Εὐβοίᾳ, κατὰ τὸ ἔτος 1839, ἀντικατεστάθη, δι' ἄλλης ἀποφάσεως αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ Καλλίνικου Ἰάσωνος. Τόσον εἰς τὸ ἀπὸ 11 Αὐγούστου 1847 ἐγγράφον τοῦ νομάρχου Εὐβοίας, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἀπὸ 17 Ὀκτωβρίου 1851 ἐγγράφον τοῦ «ἐκπληροῦντος καθήκοντα νομάρχου» Εὐβοίας, ἐξαιρεται ἡ εὐάρεστος ἐντύπωσις καὶ τὸ λυσιτελὲς ἀποτέλεσμα τῶν κηρυγμάτων τοῦ Καλλίνικου Καστόρχη. Ὁ δὲ ἐπαρχος Καρυστίας, εἰς τὸ ἐκ Κύμης πρὸς τὴν νομαρχίαν Εὐβοίας ἀπὸ 11 Ὀκτωβρίου 1851 ἐγγράφον αὐτοῦ, ἐπαινεῖ τὴν «εὐφραδῆ εὐαγγελικὴν διδασχὴν τοῦ κυρίου Καλλίνικου Καστόρχη», καὶ τὴν «εὐγενῆ καὶ ἀφικολερδῆ συμπεριφορὰν τοῦ κ. Καλλίνικου Καμπάνη», μέλους

24. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος Α', Ἀθῆναι 1920, σελ. 270, ὑπόσημ. 3.

25. Ἀρχιεῖον Ἱεραῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος—Φάκελλος ἱεροκήρυκων Καρυστίας.

τότε τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ μετέπειτα ἱεράρχου Χαλκίδος (1852-1879)²⁶.

Ὁ Καλλίνικος Καστόρχης ἐγεννήθη ἐν Δημητσάνῃ τὸ 1789. Μετὰ τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σχολὴν τῆς γενετείρας του, ὑπηρετήσεν ὡς διδάσκαλος εἰς Γαργαλιάνους, Νησί τῆς Μεσσηνίας καὶ Κορώνην, ἐν δὲ τῇ Μονῇ Βουλκάνου ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ Νικολάου (1806-1833) τοῦ μετέπειτα Μεσσήνης ἤτοι Μεσσηνίας (1833-1844). Ἐπειτα παρηκολούθησε μαθήματα εἰς Σμύρνην καὶ Κυδωνίας, χειροτονηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Δωροθέου Πρωτοῦ (1813-1821). Κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀνεχώρησεν ἐκ Χίου, ἔνθα εὗρισκετο πρὸς παρακολούθησιν μαθημάτων ρητορικῆς παρὰ τῶ Νεοφύτῳ Βάμβᾳ καὶ ἔλθων εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα ἔθεσε τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν διάθεσιν τῆς πατρίδος καὶ ἀνεδείχθη ἐξαιρετος ἀγωνιστικῆ ἔθνικῆ προσωπικότης. Διετέλεσε γραμματεὺς τῆς ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδιστριαίου συσταθείσης πενταμελοῦς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ρύθμισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν Πελοποννήσῳ μετὰ τὴν παλιγγενεσίαν. Διαρκούσης τῆς Ἐπαναστάσεως, διωρίσθη, ὡς ἀνωτέρω ἀνεγράφη, ὑπὸ τοῦ μινίστρου (ὑπουργοῦ) τῆς θρησκείας ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, «εὐαγγελικὸς κήρυξ καὶ διδάσκαλος εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας Νησίου, Καλαμάτας, Κουρζαούσης, Κουτσούκ Μάνης, Γαργαλιάνων, Ἀρκαδίας καὶ Νεοκάστρου», ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ διοριστήριον, ἀπὸ 1 Μαρτίου 1822 καὶ ἐκ Κορίνθου, πρὸς αὐτὸν ἐγγράφον, εἰς τὸ ὁποῖον οὗτος προτρέπεται ἐπὶ τὸ κηρύσσειν διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐξακολούθησον τὸν θεῖον λόγον τοῦ κηρύγματος, διδάσκων μετὰ παρρησίας τὸν εὐσεβῆ λαὸν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, τὴν ὁμόνοιαν, τὸν ἀληθῆ πατριωτισμὸν καὶ ὅ,τι ποτὲ τείνει εἰς ψυχικὴν καὶ σωματικὴν σωτηρίαν, ἀναπτύσσων καὶ διερμηνεύων πρὸς αὐτὸν τὰς θεοπνεύστους Γραφὰς καί, ὡς ἄλλοι Μωϋσῆς, ποδηγετῶν ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας». Ἐπειτα διετέλεσε διδάσκαλος εἰς Τρίπολιν, Κέαν καὶ Δημητσάναν, καὶ σχολάρχης ἐν Καλαμάτᾳ. Κατὰ τὰ ἔτη 1837-1838 ὑπηρετήσεν ὡς ἱεροκλήρυξ Ἀττικῆς, κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1847-1851 διετέλεσεν ἱεροκλήρυξ Εὐβοίας, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀναγραφέντα. Αἱ ὀμιλίαι μάλιστα αὐτοῦ ἐν Χαλκίδι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων, συνετέλεσαν κατὰ πολὺ εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῶν Εὐβοέων εὐρεθέντων τότε ἐνώπιον τῆς στάσεως τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Εὐβοεὺς στρατηγὸς τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ Ἀγῶνος τοῦ 1821 Νικόλαος Κριεζώτης, ἀπὸ τὸ 1843 καὶ ἐξῆς ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως Ἰωάννου Κωλέττη. Ἐκτὸς τῆς εἰρηνευτικῆς ταύτης ἐν Εὐβοίᾳ ἐπιτυχίας τοῦ Καλλινίκου Καστόρχη, ἀνετέθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλαι ρυθ-

26. Ἀρχεῖον Ἱερῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — Φάκελλος ἱεροκλήρυκων Χαλκίδος.

μίσεις ἀκαταστασιῶν κατὰ τὴν μετεπαναστατικὴν ἐκείνην χρονικὴν περίοδον, ἐν αἷς καὶ ἡ διερεύνησις τοῦ ζητήματος τῆς κακοδιδασκαλίας τοῦ ἐν Ἄνδρῳ ἱερομονάχου Θεοφίλου Κατρη, πρὸς καταστολὴν τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου ἀπεστάλη εἰς Ἄνδρον ὑπὸ τῆς Συνόδου ὁ ἱεροκλήρυξ Εὐβοίας Καλλίνικος Ἰάσων, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη. Ὁ Καλλίνικος Καστόρχης ἐν ἔτει 1852 ἀνεδείχθη «ἀρχιεπίσκοπος» Φθιώτιδος διαποιμάνας τὴν ἐπαρχίαν ταύτην μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἐν ἔτει 1877, ἔφερε δὲ καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ τὸν τιμητικὸν τίτλον «τοῦ διδασκάλου ἱεροκλήρυκος»²⁷. Σῶζονται πολλοὶ ἀνέκδοτοι λόγοι αὐτοῦ, δημοσιευθέντων μόνον δύο λόγων του. Ἐδημοσίευσεν καὶ τὰ «Ἀπομνημονεύματα τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ» (Ἀθήναι 1837)²⁸.

Δ α υ ῖ δ Τ ο λ μ ῖ δ η ς .

Ὁ Δαυῖδ Τολμίδης ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔτος 1824, καὶ μετὰ τὴν στοιχειώδη μόρφωσιν αὐτοῦ, ἐφοίτησε, διάκονος ὢν, εἰς τὴν Ριζάρειον ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν²⁹ καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1855 ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως νὰ λάβῃ «κατηχητοῦ θέσιν». Διὰ τῆς ἀπὸ 14 Ἰουλίου 1858 προτάσεως τῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ ὡς ἄνω ὑπουργεῖον, ὁ Δαυῖδ Τολμίδης, «ἄξιος καὶ ἱκανὸς διὰ τὸ κήρυγμα... καὶ καταλληλότερος διὰ τὸν νομὸν Εὐβοίας», ὡς ἀναγράφεται εἰς τὴν πρότασιν ταύτην τῆς Συνόδου, διωρίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τούτου (ἱεροκλήρυξ κατὰ τὸν νομὸν Εὐβοίας), διάκονος εἰσέτι ὢν. Ἡ Σύνοδος, ἀνακοινοῦσα τὸν διορισμὸν, ἔγραφε πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1858 ἔγγραφον αὐτῆς: «Πέποιθε δὲ ἡ Σύνοδος ὅτι ἀναλαμβάνοντες ἡδὴ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου θέλετε καταβάλλει πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πιστὴν τήρησιν καὶ ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἐξ οὗ παράγεται ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ὠφέλεια τῶν χριστιανῶν». Ἡδὴ ἀπὸ τῶν πρώτων κηρυγμάτων τοῦ Δαυῖδ Τολμίδου ἐν τῷ νομῷ Εὐβοίας κατε-

27. Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Πολυκάρπου (Συνοδικοῦ), Ὁ Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης, ἐν Θεολογία, τόμος Θ' (1931), Ἀθήναι, σελ. 97-113, καὶ δὴ σελ. 102.

28. Γάσου Γριτσοπούλου, Καλλίνικος ὁ Καστόρχης ἐπίσκοπος Φθιώτιδος (1852-1877) ἐν Θρησκευτικῆ καὶ Ἠθικῆ Ἑγκυκλοπαιδείᾳ, τόμος 7, Ἀθήναι 1965, σελ. 251-252. — Βασιλείου Ἀτέση Ἐπισκόπου Ταλαντίου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικῆ Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος Α', Ἀθήναι 1948, σελ. 45-50.

29. Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, πανηγυρικὸς τόμος ἐπὶ τῇ 125ετηρίδι αὐτῆς, Ἀθήναι 1969, σελ. 712 (65).

δείχθη ἡ περὶ τὸ κήρυγμα ἱκανότης αὐτοῦ, ὡς ἀναφέρει εἰς τὴν Σύνοδον ὁ «ἀρχιεπίσκοπος» Χαλκίδος Καλλίνικος Καμπάνης (1852-1879) εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου 1858 ἔγγραφον αὐτοῦ.

Συνεπῆς ὁ Δαυὶδ Τολμίδης εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ὡς ἱεροκήρυκος τοῦ νομοῦ Εὐβοίας, καὶ ἐφαρμοζὼν τὰς προαναφερθείσας Ὁδηγίας τῆς Συνόδου πρὸς τοὺς ἱεροκήρυκας, κατὰ τὰς ὁποίας οὗτοι, πλὴν ἄλλων, «μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς περιοδείας ἐκάστης ἐπισκοπῆς ὀφείλουσι νὰ παρουσιάζωσιν, ἢ νὰ στέλλωσι, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον κατάλογον συνοπτικὸν διαλαμβάνοντα τὰ πρακτικὰ των, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον»³⁰, ἀνελλιπῶς ὑπέβαλλεν ἐκθέσεις πεπραγμένων αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς ἐν Εὐβοίᾳ κηρυγματικῆς δραστηριότητος αὐτοῦ. Εἰς τὴν πρώτην ἐκ Χαλκίδος τῇ 20 Δεκεμβρίου 1858 ἐκθεσίν του, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, γράφει: «Αὐθιμερὸν λαβὼν παρὰ τῆς προϊσταμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ὁδηγίας καὶ διαγράμματα τῆς περιοδείας μου, ἐξῆλθον τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου ἐκήρυξα, λοιπόν, τοῦτον, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἐπισυνημμένου διαγράμματος, εἰς ὀλόκληρον τὴν τῆς Χαλκίδος ἐπαρχίαν, λαμβάνων τὸ θέμα τοῦ λόγου μου ποῦ μὲν ἐκ τῶν πληροφοριῶν, ἃς ἔλαβον παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ποῦ δὲ ἐκ τῶν πληροφοριῶν, ἃς ἔλαμβανον ἐκ τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ἐφημερίου ἐκάστου χωρίου περὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ἠθικῆς καταστάσεως. Ἐν ἅπασιν τοῖς χωρίοις, μὴδ' ἑνὸς ἐξαιρουμένου, ἔδειξαν οἱ χριστιανοὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν πρὸς ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ λόγου· συνηθοῦζοντο οὐ μόνον τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑργασίμους, καὶ ἐν ὁποίᾳ δὴποτε ὥρᾳ ἤθελον εἰδοποιήσει αὐτοὺς, παρ' εὐθὺς παρήτουν, οἱ μὲν γεωργοὶ τὸ ἄροτρον καὶ τὴν ζεύγλιν, οἱ δὲ ποιμένες τὴν ποιμενικὴν ράβδον καὶ τὸν αὐλόν, καὶ ἔτρεχον, ὡς αἱ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων διψῶσαι ἔλαφοι, ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι, γέροντες εἰς τὴν τοῦ θεοῦ λόγου ἀκρόασιν· πολλοὶ ἐξήρχοντο τοῦ ναοῦ κλαίοντες καὶ μεταμελοῦμενοι διὰ τὰ παρ' αὐτοῖς πεπραγμένα, καὶ ὑποσχόμενοι μεθ' ὄρκου τὴν ἐντελῆ τῶν κακῶν τοῦ λοιποῦ ἀποχὴν ἐκ τῆς στιγμιαίας ταύτης συντριβῆς καὶ μεταμελείας...».

Εἰς μεταγενεστέρως ἐκθέσεις πεπραγμένων αὐτοῦ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ θεοῦ κηρύγματος, ἐν Εὐβοίᾳ, τὰς Σποράδας νήσους καὶ τὴν Σκύρον, ἐκθέτει γνώμας αὐτοῦ περὶ τῶν μέσων τὰ ὁποία πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν εἰς βάθος πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ λαοῦ, διότι χαρακτηριστικῶς παρατηρεῖ, εἰς τὴν ἐκ Χαλκίδος καὶ ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου 1862 ἐκθεσίν αὐτοῦ, ταῦτα: «Ὁ λαὸς

30. Ἀρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, *Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήναι 1901, σελ. 349.

πάντοτε καὶ πανταχοῦ μετὰ πολλῆς προθυμίας μῆκουσε, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως μὲ ἤκουσεν ὡς εὐχρον ὄργανον τινὸς μουσικῆν, καθὼς ποτε ὁ τῶν Ἰουδαίων σκληροτράχηλος λαὸς ἤκουε τὴν θεόπνευστον τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ διδασκαλίαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ λόγοι μου ἀποβῶσι παντάπασιν ἀσυντελεεῖς καὶ ἀκαρποφόροισιν...». Εἰς τὴν ἀπὸ 25 Νοεμβρίου 1859 ἐκθεσίν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἔργου του ἐν Καρυστίᾳ ἀναγράφει, ἕνεκα τοῦ ἀλβανοφώνου πληθυσμοῦ εἰς περιοχὰς αὐτῆς, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Καφηρέα, ταῦτα: «Καίτοι μὴ γνωρίζοντες τὴν γλῶσσαν, ἔτρεχον ὅμως ἀγγελιδὸν εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ λόγου μὲ τὴν ἐλπίδα βεβαίως, ὅτι ἐκ τῶν πολλῶν θὰ ἐννοήσωσι τινα καὶ θὰ ὠφεληθῶσι...».

Διατελέσας ἱεροκήρυξ Εὐβοίας ὁ Δαυὶδ Τολμίδης ἀπὸ τοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη, ἔτους 1858, μετετέθη κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1867, εἰς τὴν ἀρτίως κενωθεῖσαν θέσιν τοῦ ἐν τῷ νομῷ Λακωνίας ἱεροκήρυκος». Κατὰ δὲ τὸν ἐπόμενον μῆνα Ὀκτωβριον μετετέθησαν ἐναλλάξ οἱ ἱεροκήρυκες, ὁ μὲν τοῦ νομοῦ «Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας» Προκόπιος Μελισσαρόπουλος εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας, ὁ δὲ Δαυὶδ Τολμίδης ἐκ τοῦ νομοῦ τούτου εἰς τὸν τῆς «Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας»³¹.

Ἐν ἔτει 1884 καὶ εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν ὁ Δαυὶδ Τολμίδης, ἀφοῦ προηγουμένως ὑπηρέτησεν ἐπιτυχῶς ὡς ἱεροκήρυξ, οὐ μόνον τοῦ νομοῦ Εὐβοίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλων περιοχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, ἐγένετο ἐπίσκοπος Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, δὲν παρέμεινε ὅμως εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας του, τὸ Καρπενήσιον, λόγῳ τοῦ ἐπισφαλοῦς τῆς υἰείας του, ἀλλ' ἐν Ναυπάκτῳ. Ἀπεβίωσε τῇ 15 Ἰουλίου 1896. Καίτοι διὰ τῆς διαθήκης του ἐπεθύμει νὰ ἐνταφιασθῆ ἀπλῶς, ὡς μοναχός, ἡ Σύνοδος καθώρισε τὴν τέλεσιν τῆς κηδείας αὐτοῦ κατὰ τὰ κεκανονισμένα εἰς κηδείαν ἐπισκόπου, κρίνασα ὅτι, ὁ ἱεράρχης, ἐκ κακῶς ἐννοουμένης ὑπερβολικῆς ταπεινοφροσύνης, καθώρισε τὸν ὡς ἄνω τρόπον τῆς κηδείας του³².

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

31. Ἀρχιεῖον Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — Φάκελλος ἱεροκήρυκων Χαλκίδος — Φάκελλος ἱεροκήρυκων Καρυστίας. — Πρβλ. Εὐριπος (ἔβδομαδιαία ἐφημερίς ἐν Χαλκίδι) τῆς 23 Νοεμβρίου 1865.

32. Βασιλείου Ἀτέση Ἐπισκόπου Ταλαντίου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος Α', Ἀθήναι 1948, σελ. 40-42.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

«Η στρέβλωση τῆς γλώσσας εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τῆς στρέβλωσης τοῦ λογικοῦ» (Πλάτων)

Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἱκανότητα λαλιᾶς εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο μεγάλο δῶρο καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ γνωρίσματα μόνον τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἀπὸ ὅλα τὰ πλάσματα στὴ γῆ αὐτή. Μὲ τὴ γλῶσσα πὸ μιλιέται καὶ πὸ γράφεται οἱ ἄνθρωποι ἐπικοινωνοῦν μεταξὺ τους καὶ μὲ τὴν προφορικὴ μιλιὰ καὶ μὲ τὸν γραπτὸ λόγο ἐκφράζουν τὶς ιδέες τους, τὶς σκέψεις τους, τὰ διανοήματά τους, τὰ συναισθήματά τους, οἱ ἄνθρωποι, μόνι, καὶ γενικὰ παρέχουν ὁ ἄνθρωπος στὸν ἄνθρωπο κάθε φορὰ πὸ μιλάνε ἢ γράφουν, τὴν εἰκόνα τοῦ ὁ ἓνας στὸν ἄλλο κι ὁ ἓνας στὸν ἓνα ἢ στοὺς πολλοὺς ἢ οἱ πολλοὶ στὸν ἓνα, μεταβιβάζουν αὐτὰ πὸ θέλουν ἢ αὐτὰ πὸ πρέπει νὰ διοχετευθοῦν ἢ μιλῶντας ἢ γράφοντας τα.

Κι οἱ γλῶσσες στὸν κόσμον εἶναι πολλές, περισσότερες κι ἀπ' τὶς φυλές τῶν ἀνθρώπων στὴ γῆ, γιὰ τὴν ὑπάρχουν φυλές ἀδελφικὲς πὸ καμμιά φορὰ ἔχουν μὲν τὸ ἴδιο αἷμα ἀλλὰ οἱ γλῶσσες τους εἶναι διαφορετικὲς. Ὅλες οἱ γλῶσσες, οἱ πάμπολλες γλῶσσες στὸν κόσμον μας αὐτό, εἶναι καλές, ὠφέλιμες, χρήσιμες κι εὐλογημένες. Ἄλλες εἶναι τραχιές καὶ δύσκολες, ἄλλες λεπτές καὶ γλυκερές, ἄλλες ἀπαλές σὰν βελούδινες καὶ μελωδικές κι ὅλες, σχεδόν, ἠχηρές, χρωματιστές μὲ τὸν ἦχον τους ἢ κάθε μία. Μερικὲς ὅμως γλῶσσες κατάρθωσαν νὰ ἐπιπλεύσουν στὴν ἱστορία ἀπὸ λόγους καὶ αἰτίες ὅπως εἶναι, ἡ τελειότητά τους, ἡ λεπτότητά τους, ἡ εὐκολία ἐκμάθησής τους ἢ καὶ τὸ πλῆθος τῶν λαῶν πὸ τὶς μίλησαν ἢ τὶς μιλοῦν. Ἔτσι σήμερον ἢ πὸ πολὺ πὸ μιλιέται γλῶσσα σ' ὅλο τὸν κόσμον, εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα γιὰ τὴν διαδόθηκε μὲ τὴν βρετανικὴ αὐτοκρατορία, ὅπως κάποτε παλιά, ἀπ' τὸ 300 π.Χ. μέχρι τὸ 300 μ.Χ. παγκόσμια γλῶσσα ἦταν ἡ Ἑλληνικὴ, πὸ ξαπλώθηκε σ' ἀνατολὴ καὶ δύση μὲ τὰ φτερά τῆς ἔνοπλης ἐξερεύνησης τοῦ Μεγαλέξανδρου, τοῦ γιοῦ τοῦ ἔλληνα Μακεδόνα Φιλίππου καὶ τῆς Βορειοηπειρωτικῆς ἐλληνίδας Ὀλυμπιάδας.

Μετὰ τὴν Ἀγγλικὴ περισσότερο στὸν κόσμον μιλιέται ἡ Ἰσπανικὴ ἀπ' τὶς κατακτήσεις τῶν Ἰσπανῶν στὴν Ἀμερικὴ καὶ σὲ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ. Μετὰ εἶναι ἡ Κινέζικη μὲ τὸ ἓνα περίπου δισεκατομμύριο τῶν Κινέζων τῆς Κίνας καὶ τέταρτη ἔρχεται ἡ Ρωσικὴ γλῶσσα γιὰ τὸ λόγο τοῦ πολλοῦ πληθυσμοῦ τῆς τῶν Ρωσικῶν λαῶν. Οἱ γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων ἐξελίσσονται στὴν πορεία τῶν αἰῶνων τῆς ἱστορίας τῶν ἔθνων καὶ καμμιά φορὰ χάνονται γιὰ τὴν ἐξχνιῶνται ὅπως ξεχάστηκε ἡ μητρικὴ τουρκοταταρικὴ

γλῶσσα ἀπ' τοὺς Βουλγάρους κι ἀντικαταστάθηκε ἀπ' τὴν σλαβορωσικὴ πὸ μιλάνε μέχρι σήμερον οἱ βόρειοι αὐτοὶ φίλοι καὶ γείτονες τῆς πατρίδας μας, οἱ Βούλγαροι. Μερικὲς ἀκόμα γλῶσσες ἔμειναν μνημεῖα λαλιᾶς καὶ γραφῆς γιὰ τὴν αὐτὴ ἔτυχε καὶ γράφθηκαν σπουδαῖες συγγραφές ἢ ἐκλέχτηκαν νὰ γίνουν, μὲ τ' ἀλφαβητάρι τους, μὲ τὴ σύνθεσή τους, μὲ τὸ λεκτικὸ πλοῦτον τους, καὶ γενικώτερα μὲ τὴν λεπτότητα, μὲ τὴν ἀκρίβεια καὶ μὲ τὴν τελειότητα τῆς ἐκφρασῆς τους, ἐκλέχτηκαν καὶ μπόρεσαν νὰ γίνουν καὶ νὰ μείνουν οἱ πνευματικὲς παρακαταθήκες τῆς ἀνθρωπότητας. Τέτοια γλῶσσα εἶναι ἡ μητέρα τῶν Ἰνδικῶν διαλέκτων, ἡ Σανσκριτικὴ, πὸ εἶναι μὲ τὶς Βέδες τῆς τὰ Ἰνδικὰ αὐτὰ Βιβλία, ἀποθήκη θρησκευτικῶν δοξασιῶν, ἠθικῶν παραγγελμάτων καὶ ποικίλης σοφίας γιὰ τὸν κόσμον, γιὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ γιὰ τὸν Θεόν. Ἄλλη γλῶσσα εἶναι ἡ ἑβραϊκὴ, πὸ περιέχει μὲ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη τὴν ἱστορία γιὰ τὴν Γένεση τοῦ Κόσμου καὶ μιλάει γιὰ τὴν πορεία τοῦ Κόσμου, γιὰ τὴν λύτρωση, γιὰ τὴν καταξίωση τοῦ κόσμου μὲ τὸν Μεσσία καὶ ἐπὶ πλεόν συμπεριλαμβάνει ἠθικὲς διδασκαλίες καὶ τρόπο ζωῆς. Ἡ Λατινικὴ ἀκόμα γλῶσσα εἶναι ἱστορικὴ καὶ καταξιωμένη γλῶσσα, γιὰ τὴν ἀπ' αὐτὴν προήλθαν οἱ σημερινὲς λατινογενεῖς γλῶσσες, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ οἱ πολυμιλούμενες, πὸ εἶπαμε πάρα πάνω, ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ Καστελλιανικὴ, δηλαδὴ ἡ Ἰσπανικὴ γλῶσσα. Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα εἶναι παρακαταθήκη σὰν πηγὴ τοῦ Δικαίου, γιὰ τὴν εἶναι γνωστὸ ὅτι ἀπ' τοὺς τρεῖς ἀρχαίους λαοὺς ἀντλήσε καὶ πῆρε ἡ σημερινὴ πολιτισμένη ἀνθρωπότητα ποικίλους θησαυροὺς. Δηλαδὴ ἀπ' τοὺς ἑβραίους πῆραμε οἱ ἄνθρωποι τὴν Θρησκείαν, ἀπ' τοὺς Λατίνους πῆραμε τὸ Δίκαιον καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας πῆρε ἡ ἀνθρωπότητα ὅλη, τὴν σοφίαν, τὸν τρόπο τῆς λογικῆς σκέψης καὶ τὴν ἐπιστήμην, σ' ὅλα τὰ ὁποῖα στηρίζεται ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς. Ἡ ἀξία λοιπὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσας ξεπετάγεται ἀπὸ τὰ ἀδιαμφισβήτητα προσόντα τῆς. Στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα μας εἶναι διατυπωμένες σὲ πρώτη τους μορφή οἱ βάσεις ὅλων τῶν Ἐπιστημῶν. Ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ Ἄτομον πὸ ἔδωσε τὸ ὄνομα στὴ σημερινὴ τὴ δική μας τὴν ἀτομικὴ ἐποχὴ μίλησε πρῶτος ὁ ἀρχαῖος σοφός, ὁ Δημόκριτος. Στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει θησαυριστεῖ ὅλη ἡ φιλοσοφία κι εἶναι περιττὸ νὰ πῆ κανεὶς γιὰ τὶς ἀρετὲς τῆς σαφήνειας, τῆς λεπτότητας, τῆς τελειότητας καὶ τοῦ πλοῦτον τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσας, γιὰ τὴν γλῶσσα πὸ δὲν θὰ διέθετε τὶς παρὰ πάνω καὶ ἄλλες ἀκόμα δυνατότητες, τελειότητες καὶ λεπτότητες, δὲν θὰ ἦταν δυνατό νὰ γίνῃ θησαυροφυλάκιον τῆς γνώσης, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς παντοειδοῦς σοφίας.

Αυτή είναι ή 'Ελληνική, ή γλώσσα τών πατέρων μας. Μέσα όμως στους αιώνιους, αναλλοίωτους κι αναπόφευκτους κανόνες τής φύσης, πού όπως είπε, έλληνικά, ο σοφός πρόγονός μας ότι «τά πάντα ρεΐ», ή αρχαία γλώσσα εξελίχθηκε κι έγινε άπλούστερη, μάλιστα όταν μιλιόταν επί αιώνες και αιώνες από ποικιλώνυμους λαούς άπ' τόν Γιβραλτάρ μέχρι τόν 'Ινδόν ποταμό. Τά ποικίλα βιβλία τής Παλαιάς Διαθήκης μεταφράστηκαν τρεις αιώνες πρό Χριστού, στην άπλή αυτή Κοινή, όπως άνομάστηκε, γλώσσα. Σ' αυτήν τήν Κοινή γράφτηκαν και τά Τέσσερα Εύαγγέλια, οί 'Επιστολές τών 'Αποστόλων και τού 'Αποστόλου Παύλου και ή 'Αποκάλυψη τού 'Ιωάννη. Σ' αυτή τήν Κοινή 'Ελληνική γλώσσα γράφτηκαν τά συγγράμματα τών 'Ελλήνων Πατέρων τής 'Εκκλησίας μας, πού είναι μεστά από θείες διδασκαλίες και θεϊκή σοφία. Σ' αυτή τή γλώσσα διατυπώθηκαν οί πιό μεγάλες αλήθειες μέσα στα πιό λίγα λόγια πού αποτελούν τόν Σύμβολο τής Πίστης μας, τόν γνωστό μας «Πιστεύω». Σ' αυτή τή γλώσσα γράφτηκε λιτά κι άπέριττα ό ύψηλότερος και ουρανόδρομος 'Υμνος τής 'Αγάπης άπ' τόν 'Απόστολο Παύλο, στην Κόρινθο. Σ' αυτή τή γλώσσα συντέθηκαν οί θείες λειτουργίες, οί ακολουθίες τών έπτά Μυστηρίων και όλοι οί ουρανοβάμιες ύμνοι πού μέχρι σήμερα ψάλλουμε όλο τόν χρόνο στις εκκλησίες μας. Σ' αυτή και μ' αυτή τή γλώσσα διαδόθηκε ό Χριστιανισμός, εκήρυξαν οί 'Απόστολοι κι ό Παύλος, σ' όλο τόν κόσμο άκόμη και στη Ρώμη πού ήταν ή καρδιά τού τότε σύγχρονου κόσμου τους, πού ήταν ό 'Ελληνορωμαϊκός κόσμος. Σήμερα οί επιστήμονες και οί κάθε είδους σοφοί, ξεύρουν και διαβάζουν και κατανοούν τήν αρχαία 'Ελληνική γλώσσα, γιατί σ' όλο τόν κόσμο χωρίς τήν γλώσσα αυτή τών 'Ελλήνων προγόνων μας δέν μπορεί κανείς νά γίνη μεγάλος. Για νά γίνης μεγάλος ποιητής πρέπει νά ξεύρης νά διαβάξης στον πρωτότυπο 'Ελληνικό, τούς 'Ελληνες μεγάλους ποιητές. Για νά γίνης μεγάλος γιατρός πρέπει νά διαβάξης στα αρχαία τών 'Ιπποκράτη. Για νά γίνης μεγάλος Ρήτορας πρέπει νά διεξέλθης στην αρχαία 'Ελληνική τόν πρύτανη τής Ρητορικής, τόν Δημοσθένη. Για νά γίνης μεγάλος επιστήμονας τών θετικών επιστημών πρέπει νά δής στις πηγές τόν Δημόκριτο και τόν 'Αρίστιππο. Για νά φιλοσοφήξης βαθειά και τέλεια δέν μπορείς νά προχωρήξης βήμα χωρίς τά κείμενα τού Πλάτωνα, τού 'Αριστοτέλη και τού Πυθαγόρα. Τήν πεμπουσία τής σοφίας τού Πλάτωνα τήν βρίσκεις στις 'Εννεάδες τού νεοπλατωνικού Πλωτίνου. Δέν πρέπει νά ξεχνάει κανείς ότι ή λεγόμενη 'Αναγέννηση στην Δύση άρχισε με βαθειά μελέτη τών έργων τού μεγάλου Σταγειρίτη, τού 'Αριστοτέλη. Για νά μάθης νά ιστορήξης τέλεια, μεθοδικά και με ακριβολογία δέν μπορείς νά κάνης βήμα χωρίς νά βουτηχτήξης στα νάματα τής γνώσης και τής μεθόδου τών συγγραμμάτων τών μεγάλων αρχαίων 'Ελλήνων ιστορικών, τού 'Ηρόδοτου και τού Θουκυδίδη. Για νά γίνης μαθηματικός μεγάλος, δέν γίνεται χωρίς τόν 'Αρχιμήδη και τόν 'Ερατοσθένη. Για νά γίνης μεγάλος φιλόλογος,

δέν μπορείς, εάν δέν μελετήξης τά ανεπανάληπτα συγγράμματα τού Πατριάρχου Φωτίου. Καμιά γωνιά τού επιστητού, δηλαδή τών πάσης φύσης γνώσεων, δέν έμεινε άκάλυπτη ή ανεξερευνητή ή άδιατύπωτη από τούς 'Ελληνες σοφώτατους προγόνους μας. Για νά γίνης, τέλος, μεγάλος Θεολόγος και νά κατανοήξης τέλεια τόν Εύαγγέλιο στην 'Ελληνική γλώσσα πού γράφτηκε πρωτότυπα και χωρίς νάχης μελετήξη τά συγγράμματα, τουλάχιστο τά κυριώτερα, τών 'Ελλήνων Πατέρων τής 'Εκκλησίας. Κι έτσι τά συγγράμματα τών 'Ελλήνων προγόνων μας στην άγια γλώσσα μας τήν 'Ελληνική, έστω τά όσα συγγράμματα δέν καήκανε άπ' τήν μεγάλη πυρκαγιά τής Βιβλιοθήκης τής 'Αλεξάνδρειας επί βασιλισσας Κλεοπάτρας, έμειναν ανεπανάληπτοι γραπτοί κολοσσοί σοφίας, γνώσης, σύνθεσης, επιστήμης και έρευνας, κληρονομία μοναδική πολιτισμού και βασικά θεμέλια κάθε προόδου όλης τής ανθρωπότητας και θα μείνουν αιώνια άκατάλυτα κι άδιάφθορα άπ' τήν πρόοδο κι από τόν χρόνο, πνευματικά μνημεία, κτισμένα με ύλικά, αντί για πέτρες και μάρμαρα, με λέξεις, φράσεις και έννοιες 'Ελληνικές. 'Η γλώσσα μας ή 'Ελληνική στη γηραιά 'Ηπειρό μας τήν Εύρώπη είναι ή αρχαιότερη γλώσσα, όπως και έμεις οί 'Ελληνες είμαστε οί αρχαιότεροι κάτοικοί της με τήν πιό ένδοξη και λαμπρή ιστορία. Μετά τήν άπελευθέρωσή μας από τήν Τουρκική σκλαβιά στο 1821 μερικοί, πού θεωρήθηκαν όνειροπόλοι, έρριξαν τήν ιδέα νά αναστηθή ή αρχαία 'Ελληνική γλώσσα και νά μιλιέται άπ' τούς έλευθερωθέντες τότε νεοέλληνες. Σύγχρονα τήν ίδια έποχή άρχισε και ή κίνηση τών δημοτικιστών για νά μιλιέται ήμη κι καθαρεύουσα 'Ελληνική αλλά ή πιό λαϊκή δημοτική γλώσσα. Σ' αυτό πού θεωρήθηκε ρομαντισμός, έδωσαν μετά έκατό χρόνια άπάντηση καταπέλτη οί σύγχρονοι 'Εβραίοι, πού είχαν τήν πίστη, τόν θάρρος και τήν ύπομονή, νά αναστήσουν τήν πεθαμένη γλώσσα τους, τήν 'Εβραϊκή-'Αραμαϊκή και νά τήν μιλάνε όλοι τώρα, όπως μιλιόταν πριν δύο χιλιάδες χρόνια τήν έποχή τού Χριστού κι ακόμα πρωτότερα. Δηλαδή κατώρθωσαν τόν άκατόρθωτο, τόν άπίστευτο. 'Εκαναν τόν όνειρο πραγματικότητα. Μάς έβαλαν τά γυαλιά οί 'Εβραίοι έμάς τούς έξυπνους 'Ελληνες. 'Αλλά και έκατοντάδες λαοί στην ύφήλιο και οί πολιτισμένοι Γιαπωνέζοι στην 'Απω 'Ανατολή, έχουν τις δύσκολες γλώσσες τους και τόν πολύν δυσκολότερο από τόν δικόν μας γράψιμό τους, κι όμως ούτε καν διανοήθηκαν νά τά άπλουστέψουν. Τ' αφήνουν νά εξελίσσονται με τόν φυσικό τους, ενώ έμεις είμαστε σαν νά βαλθήκαμε νά φάμε τις σάρκες μας με τήν κακοποίηση τής γλώσσας μας και τής γραφής της. Τό μάθημα τών 'Αμερικάνων δέν δίδαξε τίποτε τούς νεοέλληνες ρωμηούς. 'Ας θυμηθοΰμε ότι έθεσαν σέ ψηφοφορία οί τότε προ - 'Ηνωμένες Πολιτείες τής 'Αμερικής για νά ψηφιστή ποιά γλώσσα θα μιλιέται στην 'Αμερική, ή 'Αγγλική ή ή 'Αρχαία 'Ελληνική. Και δυστυχώς τότε, έχάθηκε ή ψηφοφορία για τήν 'Ελληνική, με μία μόνη πάρα πάνω ψήφο

ὕπερ τῆς Ἀγγλικῆς. Ἄλλ' αὐτὸ διδάσκει ὀλοφάνερα τὴν ἀξία ποὺ ἀναγνώρισαν οἱ Ἀμερικάνοι στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ποὺ ἔμελλε σήμερα τὴν περιφρονούμε καὶ τὴν κλωτσᾶμε, ἐπὶ ἑκατὸ ὀλόκληρα χρόνια, καὶ τῆς δώσαμε τὰ πιὸ μεγάλα λακτίσματα τῶρα τελευταῖα. Εἶναι εὐλογο κάποιος νὰ πῆ ὅτι εἶναι παράλογο νὰ ἀσχολούμαστε μὲ τὴν νεοελληνικὴ γλῶσσα, ἀφοῦ ἡ ἀρχαία γλῶσσα εἶναι αἰῶνες πρὶν νεκρὴ, στὴν ἀρχαία μορφή της. Κανείς δὲν ἀντιλέγει. Ἀλλὰ θὰ μπορούσαμε νὰ εἶχαμε κρατήσει, γιὰ λόγους ἱστορικούς, γιὰ λόγους συνέπειας, γιὰ λόγους σεβασμοῦ πρὸς τοὺς μέγιστους κι ἀνεπανάληπτους προγόνους μας, τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας, τοὺς ὁποίους τόσες φορές μὲ ὑπερηφάνεια ἀναφέρουμε σὰν ἀπόγονοί τους, θὰ μπορούσαμε νὰ κρατήσουμε τὴν νεοελληνικὴ μας γλῶσσα στὸ βαθμὸ τῆς θυγατέρας τῆς Κοινῆς Ἀλεξανδρινῆς γλώσσας τοῦ Μεγαλέξανδρου, τῶν Ἐδαγγελίων καὶ τῶν Πατέρων καὶ νὰ μὴ τὴν καταντήσουμε καὶ νὰ μὴ τὴν φέρουμε μὲ τὴν ἐπιπολαιότητά μας καὶ τὶς ἀκρότητές μας ἐγγονή, ἀντὶ κόρη αὐτῆς τῆς γλώσσας τῆς θαυμασίας ἀπλῆς, Κοινῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἑλληνικῆς. Τώρα αὐτὴ τὴν γλῶσσα ποὺ μιλάμε καὶ ποὺ ἀναγκαστικὰ γράφω καὶ ἐγὼ σ' αὐτὲς τὶς γραμμές μου, εἶναι ἀντὶ, ἐπαναλαμβάνω, θυγατέρα τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἑλληνικῆς, ἐγγονὴ αὐτῆς τῆς γλώσσας καὶ δισεγγονὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τῆς Ἀττικῆς ποὺ μίλησαν καὶ ἔγραψαν οἱ Ἀρχαῖοι Λυρικοί, Ρήτορες, Ποιητές, Ἐπιγραμματογράφοι, Φιλόσοφοι, Ἱστορικοὶ καὶ λοιποὶ πολύσοφοι προπάτορές μας Ἑλληνας, καὶ μὲ τὸν κατήφορο ποὺ ἔχουμε πάρει πολὺ γρήγορα θὰ κατρακυλήσει νὰ γίνῃ τρισεγγονὴ καὶ τῆς Κοινῆς, μέσα στὴν σύγχυση, στὴν ἀναρχία καὶ στὸ γλωσσικὸ σχεδὸν χάος ποὺ ἐπικρατεῖ. Ἀκόμη, καὶ τὴν στιγμὴ αὐτὴ ποὺ ζοῦμε, οἱ καλύτερες λέξεις γιὰ νὰ ἐκφράσουν τοὺς τελειότερους καὶ τοὺς πιὸ σύγχρονους τῶν συγχρόνων τεχνικούς, ἐπιστημονικούς, φιλοσοφικούς, μαθηματικούς, ἰατρικούς κ.λπ. ὄρους, δανεῖζονται ἀπὸ τὸ ἀρχαιοελληνικὸ λεξιλόγιο, ὅπως Ἀτομικὴ ἐποχὴ, ἀπὸ τὸ Ἄτομο τοῦ Δημοκρίτου, Ὁγκολογία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ λέξη Ὁγκος καὶ ἀμέτρητα ἄλλα παρόμοια, ὅπως, τοπογραφία, φαρμακολογία, γεωγραφία κ.λπ. Στὴν ἐπιστῆμη εἶναι υἱοθετημένα ἀπὸ αἰῶνες Ἑλληνικὲς λέξεις γιὰ τοὺς ἐπιστημονικούς ὄρους ὅλων τῶν ἐπιστημῶν, θεωρητικῶν καὶ θετικῶν. Αὐτὸ εἶναι πασίγνωστο καὶ τόσος μέγας ὁ δανεισμένος αὐτὸς λεκτικὸς πλοῦτος ἀπ' τὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὥστε μόλις πρὶν μιὰ δεκαετία ἕνας πανεπιστημιακὸς δάσκαλος νεοέλληνας ἔκανε μιὰ προσφώνηση στὰ ἀγγλικά, στὴν ὁποία χρησιμοποίησε ἀπ' τὴν ἀρχὴ μέχρι τὸ τέλος ἀποκλειστικὰ Ἑλληνικὲς λέξεις ἀγγλοποιημένες. Ἡ προσφώνηση αὐτὴ δημοσιεύθηκε καὶ στὸν καθημερινὸ Τύπο.

Ἀλλὰ τὰ τελευταῖα χρόνια σὲ μιὰ, ἀνεξήγητη ἱστορικὰ, θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ, ἔξαρση ψευτοπροόδου, θολοκουλτουριάρικης ἢ μάλλον βαρβαροκουλτουριάρικης ὑστερίας, σὲ ἀνοητότατο συνα-

γωνισμό ἐπίδειξης προοδευτικότητας, σφυροκοπεῖται, κακοποιεῖται, ἀκρωτηριάζεται καὶ ἀποτελεματώνεται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα μας. Μὲ νόμο καθιερώθηκε ἀναγκαστικὰ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, λές καὶ ἦταν ἡ γλῶσσα δημόσιος ὑπάλληλος νὰ διορίζεται καὶ νὰ παύεται μὲ Ἀναγκαστικούς Νόμους καὶ ὅλοι μας λίγο-πολύ παραπαίουμε μέσα στὴ γλωσσικὴ ποὺ μᾶς δέρνει, ἀσυδοσία. Ἀλλὰ, κύριοι προοδευτικοί, ἡ γλῶσσα, κάθε γλῶσσα ζεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν μιλᾶνε καὶ ἐξελίσσεται φυσιολογικὰ καὶ ἀβίαστα μὲ τὴν καθοδήγηση καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ ἐπίβλεψη τῶν πνευματικῶν καθιδρυμάτων τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς στοὺς τελευταίους αὐτοὺς βιασμούς τῆς γλώσσας σίγησαν καὶ σὰν Ἀκαδημία καὶ σὰν Πανεπιστήμια, μὲ ἐξαίρεση τὸν νομπελίστα μας Ὀδυσσεὰ Ἐλύτη, καὶ μερικούς ἄλλους ὅπως ἐπίσης καὶ μερικούς ἰδιωτικούς ὀργανισμούς. Ἀφεθήκαμε ὅλοι, γλωσσικὰ ἔρμια στὴ γλωσσικὴ νεοελληνικὴ ἀναρχία ἀπὸ τὰ υπεύθυνα καθιδρύματα καὶ ἐκτροχιαστήκαμε κι ἀκόμα ἐκτροχιαζόμεστε στὴ γλῶσσα μας καὶ φτάσαμε στὴ θλιβερὴ καὶ ἐγκληματικὴ κατάσταση τῆς νομιμοποίησης τοῦ φριχτοῦ φαινομένου, ἀπὸ ἄδαις, ἀπὸ ὑστερόβουλους καὶ ἀπὸ ὑπονομευτές. Ἡ γλῶσσα δὲν πρέπει νὰ ἐκβιάζεται οὔτε νὰ κακοποιεῖται γιὰ τὴν πληγνόμεναι στὴν λαλιά του τὸ ἴδιο τὸ Γένος μας τὸ Ἑλληνικὸ, καὶ σὲ τίποτα δὲν ἐξυπηρετεῖ π.χ. ἢ μὲ Νόμο κατάργηση τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ μονοτονικοῦ τὸν τελευταῖο αὐτὸ καιρὸ. Οἱ βιασμοὶ αὐτοὶ τῆς γλώσσας εἶναι ἄκριτοι, βάνουσοι καὶ κακόβουλοι καὶ ἐξυπηρετοῦν διεθνιστικὲς καὶ ὀπωσδήποτε ἐχθρικές πρὸς τὴν Ἑλλάδα κινήσεις. Οἱ κινήσεις αὐτὲς ἔχουν τὰ κέντρα δράσεώς τους ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, χρηματοδοτοῦνται ἄφθονα κι ἔχουν μοναδικὸ σκοπὸ τους νὰ ἀποκόψουν ἢ νὰ ἀπομακρύνουν ἔστω, τοὺς Ἑλληνας ἀπ' τὶς ρίζες τους ποὺ εἶναι ἡ θρησκεία καὶ ἡ γλῶσσα γιὰ νὰ ξεραθῇ τὸ πανάρχαιο Ἑλληνικὸ Ἔθνος ἀπὸ τὴν στέρηση τῆς πνευματικῆς ἱκμάδας ποὺ διςχετεῦεται σ' αὐτό. Αὐτὸ γίνεται ἀπὸ φθόνου πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξία, ἀπὸ αἰρετικούς ἀλλόδοξους καὶ ἀπὸ συμφέροντα σκοτεινὰ καὶ ἀνομολόγητα, κι ἀπὸ στόχους ἐπεκτατικούς ποὺ εἶχαν κατὰ περιόδους τὶς ὀνομασίες ἢ Μάρε Νόστρουμ, ἢ Διεθνοποίηση τῆς Θεσσαλονίκης, ἢ λωρίδα Θράκης, καὶ τώρα ἔχουν τὸν ἀπόηχο Αἰγαῖο - Αἰγαῖο, τόσο ποὺ στόμωσαν πιά τ' αὐτιά μας, τελευταῖα, νὰ τ' ἀκοῦμε. Τὸ Αἰγαῖο ἐποφθαλμιᾶται ἀπὸ πολλὲς πλευρὲς καὶ ἀπὸ διάφορες γωνίες, κι ἔμελλε οἱ ἀφελεῖς γινόμαστε ἔρμια τῶν διαφόρων προπαγανδῶν. Γιατὶ νὰ κάνουμε Νόμους νὰ ἐπιβάλλουμε τὴν Δημοτικὴ ἢ τὸ Μονοτονικὸ καὶ νὰ κατάργῃσουμε τὰ πνεύματα; Οἱ τόνοι, τὰ πνεύματα κι ὅλα τὰ σημεῖα στίξης, ἔχουν ὑπερχλιετὴ ἱστορία καὶ εἶναι ἔργο τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἀρίσταρχου. Τὰ γκρεμίσαμε. Γιατὶ; Τότε γιατί δὲν κρεμίζουμε καὶ τὸ μνημεῖο τῶν Ἀέρηδων τοῦ Αἰόλου καὶ τὴν Στοὰ τοῦ Ἀττάλου καὶ πολλὰ ἄλλα ἀρχαῖα Μνημεῖα; Ὅπως ὅμως πᾶμε μπορεῖ νὰ τὸ δοῦμε νὰ γίνῃ κι αὐτό. Ἡ γλῶσσα δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ Νόμους. Ἡ

γλώσσα είναι πνευματικό φαινόμενο και εξελίσσεται από μόνη της. Τα αποτελέσματα του βιασμού αυτού που έγινε, της γλώσσας θα συγχύσουν, και θα διχάσουν τις γενεές πέρα από τις φυσιολογικές διαφορές τους που υπάρχουν λογικά στις διάφορες γενιές όλων των λαών του κόσμου. Οί παληότεροι δεν θα μπορούν να συνεννοηθούν με τους νεώτερους. 'Η ασυναρτησία σε τίποτε δεν ωφελεί. 'Η φυσιολογική εξέλιξη της γλώσσας αμβλύνει και δεν αφήνει αγεφύρωτα τὰ χάσματα. Γιατί κλωτσάνε δημαγωγικά, άντεθικά κι άνευθυνα τή γλώσσα μας; Δεν βλέπουν πόσο θεόσκληρα μās κλωτσάνε, από την άλλη μεριά, τὸ γενοκτόνο δημογραφικό πρόβλημα με πρωτοφανείς διαστάσεις και τὸ θανατηφόρο ἄλυτο πρόβλημα της παντοειδοῦς ρύπανσης; Τόσα φοβερά προβλήματα τὰ λύσανε για να λυθῆ κι αὐτὸ της γλώσσας;

Στὴν 'Αγγλική γλώσσα και φυσικά και στὴν 'Αμερικάνικη, ὑπάρχει ἀπ' τὴν γένεσή της πρόβλημα που ἄλλοιῶς γράφονται οί λέξεις και ἄλλοιῶς προφέρονται. Μάλιστα οί Γάλλοι για να πειράζουν τούς 'Αγγλους λένε χαρακτηριστικώτατα ὅτι οί 'Αγγλοι γράφουν 'Ελαστικ και προφέρουν Καουτσούκ. Πολύ δειλὰ στὴν 'Αγγλία, που δὲν εἶναι καθόλου καθυστερημένη, ἄλλὰ εἶναι προοδευτικώτατη, ἔρριξαν τὴν ἰδέα μερικοί να ἀπλοποιηθῆ ἡ γλώσσα και να γράφονται οί λέξεις ἀκριβῶς ὅπως προφέρονται. 'Αλλὰ δὲν εἶχε ἡ πρόταση καμμιά ἀπήχηση, γιατί ὁ πραγματικά προοδευτικός, λογικός και θετικός Βρετανικός λαός, παρά τις πραγματικά ὀρθογραφικές δυσκολίες που ἔχει ἡ γλώσσα τους, δὲν θέλησαν να διακινδυνεύσουν κάτι τέτοιο, γνωρίζοντας τις ἐπιπτώσεις που ἔχουν οί χειρουργικές αὐτὲς γλωσσικές ἐπεμβάσεις, που συγχρόνως ἀποκόπτουν τὰ 'Εθνη ἀπ' τις ρίζες τους και ὀδηγοῦν στὴν ἐξαφάνιση τούς λαούς.

'Εμεῖς οί ἔξυπνοι, οί προοδευτικοί, κι ὄχι καθυστερημένοι σάν τούς 'Αγγλους και τούς κουτόφραγκους, τὸ ἀποτολήσαμε. Μπράβο μας. Εἴμαστε σπουδαῖοι κι ἀμίμητοι κουλτουριάρηδες, και νοθεύουμε ἐπὶ πλέον τὴν πλουσιώτατη και παμπάλαια ὀραία γλώσσα μας με ξένες τραχειὲς λέξεις κι ἔτσι συγχρόνως τὴν ἀσχημίζουμε και τὴ φτωχαίνουμε.

Με τὴν ψήφιση τῶν Νόμων για τὴν ἐπιβολή της δημοτικῆς και για τὸν ἀκρωτηριασμό της 'Ελληνικῆς γλώσσας μας, ἐγινε συγχρόνως και ἡ ἔναρξη για ἓνα μελλοντικό στόχο που θὰ εἶναι, ἄλλοίμονο ἐάν κάποτε πετύχη, ὁ ἔνταφιασμός ὄχι μόνον της γλώσσας μας ἄλλὰ και αὐτοῦ τουτου του πανάρχαιου Γένους μας τοῦ 'Ελληνικοῦ. Κι αὐτὸς ὁ μελλοντικός στόχος τῶν φανερῶν ἢ ἀφανῶν, τῶν καμουφλαρισμένων ἢ ἀδιαντρόπων, με γυμνὸ τὸ κεφάλι, ἐχθρῶν τοῦ 'Ελληνισμοῦ εἶναι ἡ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ τοῦ φωνητικοῦ συστήματος, ὡς πρώτης φάσης, δηλαδή ἡ κατάργηση τῶν διφθόγγων και μερικῶν φωνηέντων, ἢ

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ 'Αλφαβήτου και ἡ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ἀπὸ τὸ ΛΑΤΙΝΙΚΟ 'Αλφάβητο. Προχωροῦν ἀκάθεκτα και ἀνεμπόδιστα στὸ ἔργο τους δυναμικά και χωρὶς ἀντίστοιχη ἀντίδραση ἀπ' τούς πνευματικούς μας ἡγήτορες και ἀπ' τούς 'Ακαδημαίους πάσης φύσης ὑπευθύνους. 'Η μόνη ἀντίδραση που ὑπάρχει εἶναι ἀπὸ τὸν λαὸ και ἀπὸ τὴν 'Εκκλησία της 'Ελλάδας που στὴ Συνεδρία της τῆς 9ης Δεκεμβρη 1982 ἀσχολήθηκε ἐκτεταμένα με τὸ θέμα αὐτὸ κι ἔλαβε σχετικές ἀποφάσεις να ἀντιδράσει και να διαφωτίσει και να φροντίσει να κινητοποιηθοῦν οί πνευματικοί ὑπεύθυνοι στὴν χώρα μας. 'Ἢδη τὴν ὥρα αὐτὴ που χαράσσονται οί γραμμές αὐτὲς κυκλοφοροῦν βιβλία με ἐπιχειρήματα για καθιέρωση τοῦ Λατινικοῦ 'Αλφαβήτου για τὴν γλώσσα μας, λέγοντας και τὸ ὅτι τὸ Λατινικὸ 'Αλφάβητο εἶναι ἀρχαῖο 'Ελληνικό. 'Ετσι ἡ ἀρχαιότητα ἐδῶ που τούς συμφέρει τὴν ἐπικαλοῦνται, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἀρχαία 'Ελληνικὴ γλώσσα γιατί δὲν τούς συμφέρει πασχίζουν ν' ἀπομακρυνθῆ ὁ 'Ελληνισμός ὅσο περισσότερο εἶναι δυνατόν μακρύτερα ἀπ' αὐτὴν. Στὰ βιβλία αὐτὰ που κυκλοφοροῦνται, ἀπ' αὐτοὺς που εἴπαμε πάρα πάνω, δημόσιεύονται και κομμάτια κείμενα 'Ελληνικῆς λαλιᾶς γραμμένα με τὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο. Τὸ συγκλονιστικώτερο ὅμως και ἡ ἀφάνταστη ἐξαπάτηση τοῦ ἀνύποπτου 'Ελληνικοῦ λαοῦ, εἶναι ὅτι σε μιὰ εἰδικὴ περίπτωση, και ἐρήμην, τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ μας, καθιερώθηκε τὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο. Μάλιστα καθιερώθηκε ἀπὸ χρόνια τώρα τὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο στις πινακίδες τῶν αὐτοκινήτων. Παρακολουθήστε τις σ' ὅλα τὰ 'Ελληνικά αὐτοκίνητα πάσης φύσης, και να εἶστε βέβαιοι ὅτι σε καμμιά πινακίδα αὐτοκινήτου θὰ εἶναι δυνατό να συναντήσετε τὰ γράμματα Γ, Δ, Θ, Λ, Ξ, Σ, Φ, Ψ, Ω. Τὰ γράμματα αὐτὰ ἤδη καταργηθήκανε πρὸς ὄφελος τῶν ἄλλων 'Ελληνικῶν γραμμάτων που ὑπάρχουν και στὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο ὅπως π.χ. Α, Β, Ε, Ζ, Ρ, (Π=Ρ Λατινικὸ) και τ.τ.

Οί Σλαῦοι με ἐπὶ κεφαλῆς τούς Ρώσους ἔχουν τὸ Κυριλλικό, δηλαδή τὸ Βυζαντινὸ, 'Ελληνικὸ, 'Αλφάβητο, και δὲν τὸ ἄλλαξαν, και πὶὸ συγκεκριμένα οί Ρώσοι, οὔτε κατὰ τὸ διάστημα της Μπολσεβικικῆς 'Επανάστασης που ἐγιναν θεμελιώδεις ἀλλαγές, δὲν ἄλλαξαν τὸ ἀλφάβητο και γράφουν στὰ καταξιωμένα 'Ελληνικῆς προέλευσης γράμματά τους. Τὰ χρησιμοποιοῦν και στις γραφές και στις ἐπιγραφές και στ' αὐτοκίνητα και στ' ἀεροπλάνα και παντοῦ, στὸ ἐσωτερικὸ και στὸ ἐξωτερικὸ, ἐνῶ εμεῖς τὸ Γ, Δ, Ξ, Φ, Ψ, κ.λπ. δὲν τὰ χρησιμοποιοῦμε στ' αὐτοκίνητα γιατί δὲν εἶναι Εὐρωπαϊκά Γράμματα. 'Αντίθετα οί σώφρονες Εὐρωπαῖοι της Εὐρωπαϊκῆς Κοινοτήτας πασχίζουν και φροντίζουν να μὴ χαθοῦν οί ἐπὶ μέρους ταυτότητες τῶν διαφόρων 'Εθνῶν, που ἀποτελοῦν τὴν Κοινότητα της Εὐρώπης, γιατί πιστεύουν, και ἐνεργοῦν ὅσο μποροῦν δυνατότερα, να περισθοῦν με κάθε θυσία τὰ χαρακτηριστικά, τὰ πολιτιστικά, τὰ γλωσσικά, τὰ ἔθιμικά, τὰ θρησκευτικά και γενικά ὅλα τὰ χαρίσματα ἄλλὰ και οί ἰδιο-

Η ΑΓΑΠΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ*

Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη περιλαμβάνει πάσας τὰς ἄλλας ἠθικὰς ἀρετὰς: «τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιούται, [ἐν τῷ] ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν»²⁰. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἠγαρήσειτο ἀποφαινόμενος ὅτι ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται, δηλαδὴ πᾶσαι αἱ θεῖαι ὑποχρεώσεις ἐξηρτῶντο ἐκ τῶν δύο θεμελιωδῶν ἐντολῶν: «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου... αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 525 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1982 τεύχους.
20. Ρωμαίους, 13,9.

ταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.»²¹. Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ λεπτομερῶς πῶς περὶ τῆς ὁργανικῆς συνδέσεως τῶν δύο τούτων βασικῶν ἐντολῶν. Ὁ Ἀπόστολος ἐν τῷ στίχῳ 9 κατ' ἐκλογὴν παραθέτει τέσσαρας ἐντολὰς ἐκ τοῦ Δεκαλόγου ἧτοι: τὴν μοιχείαν, τὸν φόνον, τὴν κλοπὴν καὶ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν²². Αἱ ὑπόλοιποι ἐντολαὶ τοῦ Δεκαλόγου, ὡς π.χ.

21. Ματθαίου, 22,37-40.

22. Ἐν τῷ ἱερῷ βιβλίῳ τῆς Ἐξόδου, 20,13-17, ὁ φόνος προηγεῖται τῆς μοιχείας. Ἄλλ' ἡ τάξις ἢ υἰοθετηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Παύλου ἀπαντᾷ ἐν τῷ ἱερῷ βιβλίῳ τοῦ Δευτερονομίου, 5, 17-21, παρὰ Φίλωνι (De decalogo, 36), Λουκᾶ, 18,20 (τὸ

τυπὶες κάθε Εὐρωπαϊκοῦ λαοῦ, καὶ νὰ μὴν ἐξαφανισθοῦν στὴν μεγάλη κι ἐπικίνδυνη αὐτὴ χοάνη τῆς Κοινότητος τῶν Εὐρωπαίων. Μᾶς τρῶει δεκάδες καὶ δεκάδες χρόνια τώρα ἡ ξενομανία καὶ ἡ σχιζοφρενικὴ σύγχυση ποὺ μετὰ τὴν ἀσυναρτησία στὴν ἐκπαίδευση, μὲ τὴν ἀσυναρτησία στὴν διαπαιδαγώγηση τῆς νεολαίας, μὲ τὴν ἀσυναρτησία τῆς συμπεριφορᾶς μας πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ πρὸς τὶς ἠθικὰς ἀξίες, μὲ τὴν οἰκοδομικὴ ἀσυναρτησία, μὲ τὴν πολεοδομικὴ ἀσυναρτησία, μὲ τὴν ὀδικὴ καὶ κυκλοφοριακὴ ἀσυναρτησία, μὲ τὴ γραφειοκρατικὴ, τὴ δημοσιογραφικὴ, τὴ νομικὴ ἀσυναρτησία ἢ πολυνομία, τὴν πολιτικὴ ἀσυναρτησία, ἀπὸ ἑλλειψη κομμάτων ἀρχῶν καὶ γνησιότητος τῆς ταυτότητάς τους, καὶ μὲ τόσες ἄλλες, ὄχι λίγες, ἀσυναρτησίες μας, πᾶμε νὰ διαλυθοῦμε. Ἡ γλωσσικὴ ἀσυναρτησία μας, βάζει τὴν σφραγίδα τῆς στὴν Ἑλληνικὴ ζωὴ μας γιὰ νὰ ἀποδειχθῆ μετὰ ὅλα τὰ πάρα πάνω ποὺ εἰπώθησαν, ὅτι, ὄχι λίγοι δυστυχῶς νεοέλληνες, εἶναι μικροπρεπεῖς, γελοῖοι, ἀνθέλληνες, ἀνιστόρητοι, πραγματικὰ γραϊκῦλοι, κι ἀρνοῦνται τὸν ἑαυτό τους, ἀπεμπολοῦν τὴν πιὸ μεγάλη καὶ πιὸ χαρακτηριστικὴ ἱστορία στὴν Εὐρώπη, καὶ τέλος διαφθεῖρουν καὶ τὴν μητρικὴ τους γλῶσσα, τὴν γλῶσσα τῶν αἰῶνων, τὴν γλῶσσα τῆς πνευματικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐναντία σ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀθλιότητες καὶ γελοιότητες πρέπει οἱ συνετοὶ καὶ οἱ σῶφρονες ποὺ πονᾶμε τὸν τόπο καὶ αἰσθανόμαστε τὶς ὑποχρεώσεις στὸ μοναδικὸ παρελθόν τῆς Ἑλλάδας μας καὶ τὸ καθήκον μας γιὰ τὸ μέλλον τῆς, οἱ πραγματικοί, οἱ ἀπούλητοι σὲ ὅποιονδῆποτε καὶ σ' ὅτιδῆποτε, Ἕλληνες, πρέπει ἐπαναλαμβάνω νὰ ἀντισταθοῦμε νόμιμα, μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διαθέτουμε, σὲ ὅ,τι μᾶς ἀπειλεῖ γιὰ νὰ μᾶς ἀλλοιώσῃ καταστρεπτικά. Ἡ Ἐκκλησία νὰ γίνῃ ἀκόμη μιὰ φορὰ ἡ σωστικὴ Κι-

βωτὸς τῆς ὀρθῆς καὶ γνήσιας, ἐξελισσόμενης φυσιολογικῆς καὶ ἀβίαστα γλώσσας. Καὶ οἱ πολλοὶ ἀπ' τὸ λαὸ ποὺ εἶναι καὶ δημοκρατικοὶ ψηφοφόροι καὶ ποὺ σκέπτονται ὀρθά, σοβαρά, πραγματικά, πολιτισμένα καὶ Ἑλληνικά, νὰ φροντίσουμε νὰ καταργηθοῦν οἱ ἐκβιαστικοὶ κι ἀνελεύθεροὶ Νόμοι, γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ ἀφεθῆ ἀβίαστη κι ἀνεπηρέαστη ἡ γλῶσσα νὰ ἀκολουθῆ τὸν φυσιολογικὸ τῆς δρόμο, νὰ γίνῃ ὄργανο ἀδελφωσύνης, συμπνοίας καὶ ἐνότητος κι ὄχι αἰτία ἀσυναρτησίας, διχασμοῦ, ἀσυνεννοησίας καὶ δυστυχίας. Νὰ ἐπιδιώξουμε νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ Μέτρο, ἡ πανάρχαια αὐτὴ ἀρετὴ ποὺ δίδαξαν σοφὰ κι ἐφάρμοσαν εὐστοιχοὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνες προπάτορές μας καὶ νὰ ἀποδείξουμε ὅτι μαζί μετὰ τὰ πάρα πάνω ἡ διάδοχη γλῶσσα τῶν Μαραθωνομάχων, τῶν Σαλαμινομάχων, ἡ γλῶσσα τῶν βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἡ γλῶσσα τοῦ Νικητῆρα, τοῦ Παπαφλέσα καὶ ἡ λαλιά τοῦ Κολοκοτρώνη, ποὺ ἔφερε τρόμο στοὺς Τούρκους, δὲν θὰ ὑποκύβῃ, ἀλλὰ θὰ ζήσῃ, καὶ τέλος, ἡ κατάργηση τῶν διφθόγγων κ.λπ. καὶ τὸ Λατινικὸ Ἀλφάβητο ποτὲ στὴν χώρα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν θὰ περάσουν. Θὰ σπάσουν σὰν τὸ κῦμα, στὸν αἰῶνιο καὶ πολυδοκιμασμένο στοὺς αἰῶνες βράχο τῆς ἀθάνατης Ἑλλάδας μας. Ἄς γίνῃ καὶ ἐδῶ ὅπως σὲ ἄλλες Χῶρες νόμιμος Ὁργανισμὸς Προστασίας τῆς Γλώσσας, μὲ συμμετοχὴ Ἐκκλησίας καὶ πνευματικῶν Ἰδρυμάτων γιὰ νὰ λήξουν ἐπὶ τέλους οἱ κακοποιήσεις στὸ μέγα αὐτὸ θέμα τῆς πιὸ ἀξιόλογης γλώσσας τοῦ κόσμου, τῆς Ἑλληνικῆς μας Γλώσσας*.

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

* Τὸ παρὸν δημοσιεύεται μετὰ ἀπὸ συζήτησιν καὶ ἐγκρισίν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ὁ πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπὸ τῶν τέκνων ὀφειλόμενος σεβασμὸς καὶ τιμὴ, πρὸς δὲ καὶ αἱ θετικαὶ ἐντολαὶ ἐκφράζονται διὰ τῆς φράσεως: «καὶ εἴ τις ἐτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιούται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν».

Τὸ ρῆμα ἀ ν α κ ε φ α λ α ι ὶ ὠ ἀγνωστον εἰς τοὺς παπύρους καὶ τὰς ἐπιγραφάς, χρησιμοποιεῖται κυρίως ἐν τῇ ρητορικῇ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ συνοψίζω ἐν ἐπιχείρημα ἢ μίαν ὁμιλίαν, ἥτοι συγκεντρῶν, ἐπαναλαμβάνων²³. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη εἶναι ἢ σύνοψις ἢ ἢ συμπύκνωσις τοῦ Νόμου. Τὸ ἐν λόγῳ ρῆμα παράγεται ἐκ τῆς λέξεως κ ε φ α λ α ι ὶ ο ν = κορυφή, κολοφών, τὸ σπουδαιότερον μέρος, σημαίνει δέ: ἐνὸς διαφορά στοιχεῖα ὑπὸ ἕνα καὶ μόνον ἀρχηγόν. Ἐκτοτε δὲν πρόκειται ἀπλῶς νὰ μεταβάλλωμεν τὴν πλειονότητα εἰς ἐνότητα, ἀλλὰ νὰ ἐνώσωμεν τὰ διαφορά στοιχεῖα περίξ ἐνὸς οὐσιώδους σημείου, ἐν σχέσει: ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἐξ ἐνὸς ἄξονος ἢ κέντρου. Ταυτῆ εἶναι ἢ σημασία τοῦ ρήματος ἀ ν α κ ε φ α λ α ι ὶ ὠ καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ αὐτοῦ χρησιμοποίησει ὑπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῇ πρὸς Ἐ φ ε σ ί ο υ ς ἐπιστολῇ 1,10: «εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ», ἔνθα ὁ Θεὸς συγκεντροῖ τὰ πάντα ὑπὸ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῦ Χριστοῦ, Κυρίου τοῦ σύμπαντος. Ἐξ ἐπόψεως ἠθικῆς, ὁ θάνατος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ συγκεντροῖ ἐν Ἐαυτῷ καὶ δὴ καὶ εἰς τὸν ὕψιστον δαθμὸν τὰ ἐγκλήματα τῶν φονευσάντων τοὺς Προφῆτας. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Ἀπόστολος Πατὴρ Β α ρ ν ά δ α ς σημειοῖ τὰ ἀκόλουθα: «οὐκοῦν ὁ μὶς τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο ἐν σαρκὶ ἦλθεν, ἵνα τὸ τέλειον τῶν ἁμαρτιῶν ἀνακεφαλαιώσῃ τοῖς διώξασιν ἐν θανάτῳ τοὺς προφῆτας αὐτοῦ»²⁴. Ἡ σύναψις τῶν πάντων εἰς ἐν θά συντελεσθῆ κυρίως μετὰ τὴν Δευτέραν τοῦ Κυρίου Παρουσίαν²⁵. Κέντρον τῆς θρησκείας ὡς καὶ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μετ' Αὐτοῦ δὲ ἐνώσεως εἰς ἐν συνάπτονται Ἰουδαῖοι τε καὶ Ἑθνικοί.

Διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀποκατεστάθη ἢ μεταξὺ Οὐρανοῦ καὶ γῆς εἰρήνη καὶ ἐπικοινωνία. Τὴν αὐτὴν σημασίαν κέκτηται τὸ ρῆμα ἀνακεφαλαιώω καὶ ἐν Ρ ω μ α ι ὶ ο υ ς, 13,9, ὡς καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ στίχῳ Ἐ φ ε σ ί ο υ ς,

ἀντίθετον ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις Ματθαίου, 19,18 καὶ Μάρκου, 10,19), Ἰακώβου, 2,10. Πρβλ. καὶ Ἰουστίνου Μάρτυρος, Διάλογος, 93,1, Β.Ε.Π., τόμος τρίτος, Ἀθῆναι, 1955, σελ. 296: «Τὰ γὰρ αἰεὶ καὶ δι' ἔλου δίκαια καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην παρέχει ἐν παντὶ γένει ἀνθρώπων, καὶ ἔστι πᾶν γένος γνωρίζον ὅτι μοιχεία κακὸν καὶ πορνεία καὶ ἀνδροφονία καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα...».

23. Πρβλ. τὸ τέλος τοῦ Ψαλμοῦ, 72,20 (ἐτελέσθησαν) ἐν τῇ μεταφράσει Θεοδοτίωνος: «ἀνακεφαλαιώθησαν προσευχαὶ Δαυὶδ». Ἀριστοτέλους, Frag. 123, 1499a 33. Devys d' Halicarnasse, Ant. I, 90.

24. Βαρνάβα Ἐπιστολή, V, 11, Β.Ε.Π., τόμος δεύτερος, Ἀθῆναι, 1955, σελ. 230-231.

25. Α' Κορινθίους, 15,24-28.

1,10. Ὁ Παῦλος μνημονεύει ἐν Ρ ω μ α ι ὶ ο υ ς, 13,9 τὰ παραγγέλματα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ πρὸς τὸν πλησίον καθήκοντα, ἦτοι τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν κοινωνικὴν ἢ πολιτικὴν δικαιοσύνην. Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη ἀποτελεῖ τὸ οὐσιωδέστερον σημεῖον τοῦ Νόμου, ἐξ ἧς ἤρτηνται πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀρεταί. Πρὸς τὸ Παῦλειον ρῆμα ἀ ν α κ ε φ α λ α ι ὶ ὠ ἀντιστοιχεῖ τὸ εὐαγγελικὸν κ ρ έ μ α τ α ²⁶. Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ κεντρικὸν ἐκεῖνο σημεῖον, πρὸς ὃ συγκαλίνουσι πᾶσαι αἱ ἐντολαί, αἰτινες συγκεντροῦνται εἰς ἐν ὄλον, δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Νόμος ἐξικνεῖται εἰς τὸ κατακόρυφον ἐν τῇ ἀγάπῃ²⁷, εἰς τρόπον ὥστε πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ τότε μόνον ἐκπληροῦνται, ὅταν ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἀγάπης, ἄλλως καθίστανται ἀνύπαρκτοι καὶ ἀνευ ζωῆς, ὡς ἀκριδῶς ἐν σῶμα ἀνευ ψυχῆς. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀπτόμεθα τῆς οὐσίας τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἣτις, ὡς γνωστὸν, ἐρείδεται ὀλοσχερῶς ἐπὶ τῆς ἀγάπης²⁸. Ἀρκεῖ ὁ χριστιανὸς νὰ ἀγαπᾷ ἀνυποκρίτως καὶ ἀνεπιφυλάκτως, ὅποτε καθίσταται πιστὸς τηρητῆς τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καθηκόντων, πρὸς ὃν ἀποδεικνύει τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην διὰ τῆς πίστεως, καὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον, πρὸς ὃν πᾶσαι αἱ σχέσεις αὐτοῦ ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ θελήσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς ἑαυτὸν, διότι οὗτος εἶναι δούλος τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ: «δουλεύετε ἀλλήλοις διὰ τῆς ἀγάπης»²⁹, καθίσταται δὲ πάντῃ ἀδύνατον ὁ μέχρι κεραίας ἐκπληρῶν τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ ἕναντι τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ πλησίον νὰ μὴ διορθοῖ ἑαυτὸν καὶ ἀπαλλάσῃ πάσης κακίας καὶ κηλίδος. Ὁ Κύριος δωρεῖται τοῖς πιστοῖς Αὐτοῦ λατρευταῖς τὴν ἐλευθερίαν, ἣτις ὅμως δὲν εἶναι ἀχαλίνωτος καὶ ἀκόλαστος ἐλευθερία. Οἱ χριστιανοὶ ἐξαγορασθέντες ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου διὰ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Θεοανθρώπου Σωτῆρος δὲν ἀπηλλάγησαν τῆς εὐθύνης καὶ τῆς ὑποχρεώσεως, ὅπως τηρῶσι τὰς ἠθικὰς Αὐτοῦ ἐντολάς. Ὁ ἱερός Χ ρ υ σ ὶ σ τ ο μ ο ς π ε ρ ῖ τῆς ὑψίστης τοῦ Σωτῆρος προσφορᾶς πρὸς τὴν πεπτωκυῖαν ἀνθρωπότητα, δι' ἧς ἀπηλλάγη αὕτη τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμαρτίας σημειοῖ τὰ ἐξῆς: «Ἐλυσεν τὸν ζυγὸν ἅψ' ὤμων, οὐχ ἵνα σκιρτήσητε, οὐδ' ἵνα λακτίσητε, ἀλλ' ἵνα χωρὶς ζυγοῦ θαδίζητε εὐρυθμα.»³⁰.

Τούτου ἀκριδῶς ἕνεκα αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ χριστιανοῦ καθίστανται ἔτι βαρύτεραι, ὑποχρεουμένου τούτου πάσης θυσίας ὅπως ἀποφεύγῃ πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἀποτελοῦσαν,

26. Ματθαίου, 22,40: «ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὄλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται».

27. Πρβλ. Φίλωνος, De Specialialibus legibus II, 63: «δύο τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια».

28. Βλ. H. Schlier, ἐν G. Kittel, Th. Wört. III, 684 ἐξ. Πρβλ. P. Benoit, L' horizon paulinien de l' Épître aux Ephésiens, ἐν R. B. 1937, σελ. 354. Ἡ πρόθεσις ἀ ν ἄ σημαίνει συνέχισιν ἢ ἐπανάληψιν (πρβλ. Protev. de Jacques, XIII, 1: «Δὲν εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Ἀδάμ, ἣτις δι' ἐμοῦ ἀνακεφαλαιώθη»). Ἐκτοτε ἢ ἀγάπη ἐν Ρωμαίους, 13,9 εἶναι ἢ Καινὴ ἐντολή τῆς Καινῆς Διαθήκης.

29. Γαλάτας, 5,13.

30. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν, Κεφάλαιον Ε', δ', MPG., 61, 669-670.

ως γνωστόν, πάντοτε προσβολήν και ὕβριν κατά τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ. Ὁ χριστιανὸς διὰ τοῦ δουλεύειν ἀλλήλοις συντρίβει καιρίως πάντα ἐγωϊσμόν, ὅστις ἀποβαίνει ἐκάστοτε πηγὴ παντὸς κακοῦ. Ἡ ἀγάπη ριζοβολεῖ και ἀναπτύσσεται μόνον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὑψοποιοῦ ταπεινώσεως, ἥτις εἶναι ἡ χρυσὴ ἐκείνη κρηπίς, ἐφ' ἧς ἐρείδεται τὸ οἰκοδόμημα πασῶν τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν. Δεδομένης τῆς ὑπερτάτης θέσεως και τοῦ θεμελιώδους ρόλου τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν τῇ ἠθικῇ τοῦ χριστιανοῦ ζωῆ, κατανοεῖ πληρέστερον ὁ πιστὸς τὴν υποχρέωσιν αὐτοῦ, ὅπως θεωρῆ πᾶν ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπιώμενον πρόσωπον ὑπεροχώτερον αὐτοῦ μέχρι σημείου ὥστε νὰ λαμβάνη ἔναντι αὐτοῦ τὴν θέσιν τοῦ δούλου, ὡς ἀκριβῶς ὁ Θεάνθρωπος Σωτῆρ, "Ὅστις «οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι και δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν»³¹, και ὁ "Ὅποιος κατά τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Πέμπτης ἐνίψα τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν Αὐτοῦ³². Τοσοῦτον πλήρης και ὠλοκληρωμένη πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ τοῦ χριστιανοῦ, ὥστε οὐδέποτε οὗτος νὰ πράττῃ κακὸν πρὸς αὐτόν: «ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται»³³.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἄδολος και ἀγνή τοῦ χριστιανοῦ ἀγάπη, ὡς δρίζεται αὕτη ἐν τῷ στίχῳ 10, δέον ὅπως περιέχῃ: α) τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιοματιῶν τοῦ πλησίον, ἐπιβάλλοντος τὸ καθῆκον τῆς πρὸς αὐτόν ἀγάπης, ἥτις συνοφίξει τὴν τήρησιν ὀλοκληροῦ τοῦ Νόμου. β) Τὴν ἀρνησιν τοῦ κακοῦ, ἥτις ἐμπνέει τὴν θέλησιν τοῦ ἀγαθοῦ³⁴. γ) Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ στίχου 10 δέον ὅπως ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν φράσιν τοῦ ἀμέσως προηγούμενου στίχου «ὡς σεαυτὸν». Ὡς ὁ ἐπιθυμῶν τὸ ἑαυτοῦ ἀγαθὸν προσπαθεῖ πρὸ πάντων νὰ ἀπέχῃ παντός, ὅπερ δύναται καθ' οἰονδήποτε τρόπον νὰ ζημιώσῃ αὐτόν, οὕτω και ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς ἐκδηλοῖ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ προφυλάσων τούτους ἐκ παντὸς κακοῦ. δ) Διὰ τὴν εὐστοχωτέραν ἐρμηνείαν τοῦ εἰρημένου στίχου δέον ὅπως συσχετίσῃ τοῦτον πρὸς τὸν ἀρνητικὸν τύπον «μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε» τοῦ στίχου 8, ὡς και πρὸς πάσας τὰς ἀρνητικὰς ἐντολάς τοῦ στίχου 9 (οὐ, οὐ, οὐ, οὐ). Ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη ἀπαγορεύει τὴν μοιχείαν, τὸν φόνον, τὴν κλοπὴν, τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν και τὴν ἀδικίαν ὑφ' ὅλους τοὺς τύπους αὐτῆς, ἐκκληροῖ οὕτως ὀλοσχερῶς τὸν Νόμον, συνοφίξει δὲ τὴν ἀκριως εὐεργετικὴν αὐτῆς ἐνέργειαν διὰ τῆς φράσεως «κακὸν οὐκ ἐργάζεται»³⁵. ε) Ἡ περὶ ἀσκήσεως τῆς ἀγάπης διδασκαλία τοῦ στίχου 10 παρουσιάζεται ἤδη ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ "Ὁρους τοῦ Κυρίου τοιαύτη. Κατὰ τὴν μνημειώδη ἐκείνην τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν κακὸν διὰ τὸ κακὸν, νὰ μὴ κρίνωμεν, νὰ

μὴ ἐκδικώμεθα, νὰ μὴ ἐπιθυμῶμεν τὴν γυναίκα τοῦ πλησίον ἡμῶν, νὰ μὴ ἀνθιστάμεθα εἰς τὸν πονηρὸν κ.λπ.³⁶. Ὅμοια πρὸς τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν εἶναι και ἡ περὶ ἀγάπης τοῦ Παύλου ἐν Α' Κορινθίους, 13,4 ἐξ. Ὁ φιλόανθρωπος χριστιανὸς εἶναι πρὸ πάντων καρτερικός³⁷. Ὁ Ἀπόστολος ἐπιμένει διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀγάπης, διότι οὐσιωδῶς συνδέεται αὕτη πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, "Ὅστις ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης τοῦ πόνου και τοῦ φρικτοῦ μαρτυρίου ἐδίδαξε τὴν πρὸς τοὺς ἀσπόνδους ἐχθροὺς ἡμῶν ἀγάπην: «Πάτερ, ἄφεες αὐτοῖς» οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν»³⁸.

Ἐν κατακλιεῖ³⁹ σύγολον τὸ περιεχόμενον τοῦ νόμου εὐρίσκειται ἐντὸς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης. Ὁ εἰλικρινῶς ἀγαπῶν ἐκπληροῖ πάντα τὰ χρέη αὐτοῦ πρὸς τε τὸν Θεόν⁴⁰ και τὸν πλησίον και ἑαυτόν, ἡ ἀρετὴ δὲ τῆς ἀγάπης συνιστᾷ τὸ σύγολον τοῦ θεοῦ θελήματος ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ π λ ῆ ρ ω μ α τῆς ἀγάπης ὀφίσταται πανταχοῦ, ἔνθα ἡ ἰκανοποίησις τῆς ἠθικῆς ὑποχρέωσεως εἶναι πλήρης. Τὸ πλήρωμα τοῦτο τῆς ἀγάπης ἐκπληροῖ σύγολον τὴν ἐντολήν και πραγματοποιεῖ συλλήβδην πᾶσαν ἀρετὴν και ζωογονεῖ ὀλοκληρον τὴν διαγωγὴν και προσωπικότητα καθόλου τοῦ χριστιανοῦ. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἀφθονία ἐκχειλιζουσα. Χάρις εἰς τὴν ἀγάπην, ὁ πιστὸς εἶναι τέλειος, ἐν τῇ ἐννοίᾳ δὲ ταύτῃ πραγματοποιεῖ ὀλοσχερῶς τὸν Εὐαγγελικὸν νόμον. Ὁ Παῦλος τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρεται νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς Ρώμης τὴν κρατίστην τῶν ἀρετῶν τῆς νέας θρησκείας, ἥτις ἀπαραιτήτως δέον ὅπως προσδιορίζῃ και ἐμπνέῃ τὴν ἀρχὴν τῆς νέας ἠθικῆς. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ὕψιστη ἀρετὴ, περιλαμβάνουσα συλλήβδην πάσας τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἐμπνέουσα δὲ και ζωογονοῦσα ὀλην τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανοῦ.

† Ὁ Σισανίου και Σιατιστής ΑΝΤΩΝΙΟΣ

36. Πρβλ. Ματθαίου, 5,38-48.

37. Πρβλ. Α' Κορινθίους, 6,7-8.

38. Λουκᾶ, 23,34.

39. Ρωμαίους, 13,10β: «πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη».

40. Ρωμαίους, 12,1-2.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

'Αριστοτέλους, Frag. 123, 1499α 33.

Benoit P., L' horizon paulinien de l' Épitre aux Ephésiens, ἐν R.B. 1937.

Bradley G. D., The Topos as a Form in the Pauline Paraenesis, ἐν Journal of biblical Literature, 1953.

Gug Ed., Manuel des Institutions Juridiques des Romains, Paris, 1928.

Demmann, Moise et la Loi dans la pensée de Saint Paul, ἐν Moise l' homme de l' Alliance, Paris, 1955.

31. Ματθαίου, 20,28.

32. Ἰωάννου, 13,5 ἐξ.

33. Ρωμαίους, 13,10.

34. Πρβλ. Ρωμαίους, 13,9: «τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, και εἴ τις ἐτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιούται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν».

35. Πρβλ. Ἰωάννου, 17,15: «ἐρωτῶ..... ἵνα τηρήσης αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ».

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

Ὁμιλήσαμεν ἀνωτέρω περὶ τῶν ἀρρήκτων δεσμῶν, οἱ ὅποιοι ὑπάρχουν μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Θεολογικῆς αὐτοῦ Σχολῆς. Οἱ στενοὶ οὗτοι δεσμοὶ ποὺ ὑπάρχουν μεταξύ των οὐδὲν ἕτερον σημαίνουν εἰ μὴ ὅτι ὁ προβληματισμὸς διὰ τὸ τί δέον γενέσθαι διὰ τὸ μέλλον τῆς Σχολῆς, τοὔτέστιν διὰ τὴν μελλοντικὴν μόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου τοῦ Πατριαρχείου, εἶναι καὶ δέον νὰ εἶναι ταυτοχρόνως καὶ προβληματισμὸς ἀφορῶν εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἡ Σχολὴ ἰδρῦθη χάρις εἰς τὰς συντονισμένας ἐνεργείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκλείσθη δὲ λόγῳ ὀρισμένων ἀδεξίων χειρισμῶν, οἵτινες, εἰς δεδομένην στιγμὴν, ἔδωσαν εἰς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν τὰ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐπιμελῶς ὑπ' αὐτῆς ἀναζητούμενα προσχήματα, ἅτινα καὶ ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὴν νὰ προβῆ εἰς τὸ κλείσιμον τῆς Σχολῆς, (1971), παρὰ τὰς ἐντόνους ἀμέσους ἢ ἐμμέσους διαμαρτυρίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πᾶσῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ εὐθύνη διὰ τοὺς ἀδεξίους τούτους χειρισμοὺς καὶ ἡ τυχὸν ἀπουσία παντὸς προβληματισμοῦ ἀφορῶντος εἰς τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα καταρτίσεως τῶν μελλοντικῶν στελεχῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ γενικώτερον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν πρέπει νὰ ἐπιρρίπτηται εἰς μεμονωμένα πρόσωπα, καθ' ὅτι οὐδεὶς ἀπολύτως ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐξαιρεῖται τῆς ἱστορικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ταύτης εὐθύνης, ἡ ὅποια, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν, δὲν εἶναι ἀτομικὴ ἀλλὰ συλλογικὴ καὶ ὡς τοιαύτη ἀκριβῶς πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῆ, δοθέντος ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς καὶ περιθώρια πρὸς διόρθωσιν τῶν

τυχῶν λαθῶν τοῦ παρελθόντος. Δὲν ἐχάθη ὀριστικῶς ἡ μάχη ἀλλ' ἡ προετοιμασία τῆς ἀκολουθητέας τακτικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς μάχης, ἡ ὅποια διὰ τῆς συλλογικῆς εὐθύνης καὶ συνεργασίας δύναται κάλλιστα νὰ ἀλλάξῃ ἐπὶ τὸ καλύτερον καὶ τελικῶς νὰ κερδηθῆ.

Ἡ διαιώνισις τῆς παρουσίας ὀδυνηρᾶς καὶ ἀπελπιστικῆς καταστάσεως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ συνεχισθῆ, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα θὰ χαθοῦν ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως. Ὅθεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀφυπνίσεως τῆς συλλογικῆς εὐθύνης, τῆς μετὰ ρεαλισμοῦ ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς ἰκανότητος τῆς πολιτικῆς-ἐκκλησιαστικῆς ἐνοράσεως καὶ διαισθήσεως τῶν γεγονότων. Ἐπὶ τῇ βάσει πάντων τῶν ὡς ἄνω κριτηρίων θὰ πρέπει νὰ μελετηθῆ τὸ παρελθόν, νὰ οἰκοδομηθῆ τὸ παρόν, συνυπολογιζομένης πάντοτε τῆς δημιουργηθείσης νέας καταστάσεως, καὶ νὰ προγραμματισθῆ τὸ μέλλον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερον, δι' ἣν ἀμεγάλην ἐν πᾶσιν εὐρίσκομεν... οἰκονομίαν, ὥστε καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι σκυθρωπὰ καὶ μὴ πάντῃ κατὰ βούλησιν, ἀπαντῶντα καὶ ταῦτα ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πολλῶν οἰκονομεῖσθαι ἐν τῇ δυσθεωρήτῳ σοφίᾳ καὶ τοῖς ἀνεξιχνίαστοις κρίμασι τῆς δικαιοσύνης⁵⁸. Ἡ ὥρα τῆς εὐθύνης ἐκτύπησε καὶ ἡ σεβασμῖα Ἱεραρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ γενικώτερον ἅπας ὁ ἑλληνισμὸς καλεῖται νὰ ἀναμετρηθῆ ἐκ νέου μετὸν χρόνον καὶ τὸν πόνον ἀποκαλύπτοντας μετὰ τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν τοῦ μίαν θεαματικὴν συνέπειαν πρὸς τὴν μακραίωνα ἱστορίαν του, θέτοντας εἰς κίνησιν πάσας τὰς νοησιακὰς καὶ ψυχικὰς ἀρετὰς καὶ ὀλόκληρον τὸ δυναμικὸν ἡρωϊκὸν ἀπόθεμα τῆς πίστεως τοῦ Γένους καὶ τῆς φυλῆς μας εἰς ὠραῖα καὶ ὑψηλὰ δεδοκιμασμένα ἰδεώδη, ἀναμετρώντας τὸν χρόνον μετὰ καθαρὸν βλέμμα καὶ τὴν πραγματικότητά μετὰ ἐθνικὴν ἀνδρείοσύνην μακρὰν παντὸς πλέγματος ἀνεδαφικῶν θεωρητικῶν αὐταπατῶν καὶ ρομαντισμῶν καὶ ἀντικρύζοντας τὴν ἱστορίαν ἄνευ παντὸς συναισθήματος ἀλλὰ μετὰ τὴν πίστην καὶ συγχρόνως καὶ μετὰ τὴν ψυχρὰν λογικὴν τοῦ κινδύνου τῆς ἐρημώσεως καὶ τοῦ ἐξάνδραποδισμοῦ τῶν πάντων.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 527 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1982 τεύχους

Devys d' Halicarnasse, Ant. I, 90.

Fridrichsen A., Exegetisches zu den Paulusbriefen ἐν Theologische Studien und Kritiken, 1930.

Κόμπου Γ. Ἀντωνίου (Ἀρχιμανδρίτου), Ὁρησκευτικὴ καὶ Κοσμικὴ Ἐξουσία κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην, Ἀθῆναι, 1969.

Schlier H., ἐν G. Kittel, Th. Wört. III. 681 ἐξ.

* * *

58. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐπιστολαί, 265, 1 (PG 32, 984BC)

Συνοψίζοντας πάντα τὰ ἀνωτέρω λέγομεν ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης εἶναι ἡ Σχολή, ἡ ὁποία ἐνέπνευσε τὰς διεκκλησιαστικὰς, διορθοδόξους καὶ διαχριστιανικὰς σκέψεις καὶ ὁραματισμοὺς, τὰς «περὶ Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν» ἰδέας εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς ἀρχηγούς τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς ὡς καὶ εἰς τὴν Ἱεραρχίαν αὐτῶν. Εἶναι τὸ πνευματικὸν φυτώριον τῆς εἰς ἀδιάκοπον καὶ συνεχῆ διαδοχὴν τῆς μυστηριακῆς ἱερωσύνης, τῆς μυστηριακῆς ζωῆς καὶ τῆς πίστεως εὐρισκομένης Ὁρθοδοξίας, εἶναι ἡ κυψέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπόλις ἐπάνω ἔρουσ κειμένη⁵⁹. Εἶναι τὸ ἄλλας καὶ ἡ παρηγορία τῆς Ὁμογενείας, ἡ τράπεζα τῶν πνευματικῶν ἐδεσμάτων τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τὸ ὄρατὸν ἐχέγγυον τῆς συνεχίσεως τῆς Ἱστορίας. Αὐτὴ εἶναι τὸ καύχημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ ἐγκαλλώπισμα τῆς Ρωμηοσύνης. Αὐτὴ εἶναι ὁ πνεύμων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ σκεπτόμενος ἐγκέφαλος τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων. Αὐτὴ εἶναι τὸ κέντρον τῆς μορφώσεως καὶ αὐτὴ ὡσαύτως τὸ κέντρον τῆς λειτουργικῆς πράξεως καὶ ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας. Εἶναι ὁ δέκτης τῶν διαφόρων θεολογικῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ ἰσχυρὸς πόμπος τῶν μηνυμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ πράξεως καὶ ἡ δημιουργὸς τῆς νέας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἡ δεχομένη τοὺς ἀμαθεῖς ψαράδες καὶ συγχρόνως ἡ ἀναδεικνύουσα καὶ ἀποστέλλουσα τοὺς ἐμπνευσμένους ἀποστόλους τῆς νέας Πεντηκοστῆς, ἡ γαλουχιζομένη εἰς τὰ νάματα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ γαλουχιζούσα τοὺς μαθητάς της μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία εἶναι περισσότερον βίωμα θεολογικὸν παρὰ σύστημα θεωρητικόν. Αὐτὴ τέλος εἶναι τὸ δεξιὸ χεῖρ τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ συνοδοιπόρος του, ἡ σκέψις του καὶ ἡ ἰδέα του, ἡ ἐπίδειξις του εἰς τὴν Πόλιν καὶ ἡ μέριμνά του, τὸ εἶναί του καὶ τὸ καύχημά του, ὁ θρίαμβός του καὶ συγχρόνως καὶ τὸ μαρτύριόν του, ἕνας ἐκ τῶν σταυρῶν του καὶ μία ἐκ τῶν μαρτυριῶν του.

Μακρὰν παντὸς συναισθηματισμοῦ καὶ ὅλως ἀντικειμενικῶς κρίνοντες τὸ τεράστιον ἐκκλησιαστικόν, θεολογικόν, ἐθνικόν, διορθόδοξον καὶ παγχριστιανικόν τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον μετὰ μεγάλης αὐτοθυσίας ἐπετέλει ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἰδρύσεώς της ἕως τῆς σήμερον, καὶ λαμβάνοντες σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὰ ἐπικρατοῦντα σήμερον ἀρνητικὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰδικῶς ἐκκλησιαστικά, πολιτικά, ἐθνικὰ καὶ γεωγραφικὰ δεδομένα, ὀδηγοῦμεθα εἰς τὸ μὴ ἐνθαρρυντικὸν καὶ μὴ αἰσιδόξον συμπέρασμα, καθ' ὃ τὸ κλείσιμον τῶν πυλῶν αὐτῆς σὺν τοῖς ἄλλοις σημαίνει μαρasmus τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στέρησιν ἱκανῶν στελεχῶν πρὸς μετουσίωσιν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, συρρίκνωσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ κλήρου, ἔλλειψιν εἰδικῶν προσώπων διὰ τὸ labo-

59. Πρβλ. Ματθ. 5,14.

ratoire τῶν πανορθοδόξων καὶ παγχριστιανικῶν διασκέψεων καὶ ἐπιτάχυνσιν τοῦ περιορισμοῦ τῆς δράσεως αὐτοῦ ὡς διορθοδόξου, διαχριστιανικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ κέντρον, τέλος δὲ τὴν ἔναρξιν μιᾶς νέας ἐκκλησιαστικῆς περιόδου, τὰς τεραστίαις συνεπειᾶς τῆς ὁποίας οὐδεὶς σήμερον δύναται νὰ ὑπολογίσῃ.

Ὅθεν, ἐπιβάλλεται νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης τὸ ταχύτερον δυνατὸν — ἔστω καὶ ἐκτὸς τῆς Πόλεως, ἀλλὰ ἐντὸς πάντοτε τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἄ χ ρ ι κ α ι ρ ο ὺ — διὰ τοὺς σοβαροὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω. Τοῦτο εἶναι ἀδήριτος ἀνάγκη προκειμένου νὰ συνεχίσῃ αὐτὴ — καὶ δι' αὐτῆς τὸ πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ γενικώτερον ἢ κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία — τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς μεγάλην ἀποστολὴν καὶ πορείαν, ἥτις ἀνεκόπη τὸ 1971 μετὰ τὴν ἀναγκαστικὴν διακοπὴν τῆς λειτουργίας της μετὰ ἀπώτερον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἥτις θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς μὴ ὑπάρξεως δι α δ ο χ ῆ ς. Ὡς ἐν τῷ παρελθόντι, οὕτω καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ δυνηθῇ ἡ Τροφὸς Σχολὴ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὡς ἄνω μεγάλην αὐτῆς ἀποστολὴν ἔχουσα ὡς ἐχέγγυον τὸ ἐπιτελεῖον μετὰ ὅλους αὐτῆς τοὺς Καθηγητάς, τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακρὰν τοῦ σεπτοῦ Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας εὐρισκομένους, οἱ ὁποῖοι, χάριτι θεῖα, συνεχίζουσι διαρκῶς νὰ προσφέρουν, ἐμφανῶς ἢ ἀφανῶς, τὰς πρὸς αὐτὸ πολυτίμους ὑπηρεσίας τῶν ποικιλοτρόπως μετὰ τὴν αὐτὴν ἀπέραντον ἀφοσίωσιν, μετὰ τὸν αὐτὸν πάντοτε ἐνθουσιασμόν, μετὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα αὐτοθυσίας καὶ ἀλτροῦτισμοῦ, ὡς καὶ μετὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε βαθεῖαν ἀγάπην καὶ ταπεινώσιν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρρήκτως συνυφασμένα μετὰ τὴν ζωὴν των καὶ ἀποτελοῦν τὰ κατ' ἐξοχὴν ἰδιάζοντα-διακριτικὰ γνωρίσματα καὶ χαρίσματα τῶν σεβαστῶν Καθηγητῶν τῆς Τροφῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης.

Εἶναι τὸ ὄντι λυπηρὸν τὸ γεγονός, ὅτι τὸ μέχρι τῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς (1971) ἐξ ἐξεχόντων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν συγκροτούμενον Καθηγητικὸν αὐτῆς Σῶμα, τὸ ὁποῖον ὁ αἰδίδημος Πατριάρχης Ἀθηναγόρας μετ' ἐγκραυχίσεως ἐθεώρει καὶ ἀπεκάλει «Ἐπιστημονικὸν Ἐπιτελεῖον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», καὶ τὸ ὁποῖον, τῇ εἰσηγήσει του, ἐξεπροσωπεῖτο εἰς πάσας σχεδὸν τὰς Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς καὶ τὰς διεκκλησιαστικὰς καὶ καθαρῶς θεολογικὰς ἐπισήμους ἀποστολὰς ἀνεστάλησαν, μετὰ τὴν εἰς Κύριον ἐκδημίαν τούτου, αἱ ἐν αὐταῖς τόσον πολυτίμοι διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Θεολογίαν προσφοραὶ καὶ δραστηριότητές του καὶ πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν καὶ ἀπογοήτευσιν ἀκαίρως καὶ ἀσκόπως ἀφῆθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας νὰ διαλυθῇ, χωρὶς κανὼν νὰ ληφθῶσι σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν αἱ ἀρνητικαὶ διὰ τὸ μέλλον-κυρίως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ρωμηοσύνης — συνέπειαι τῆς ἀψυχολογήτου, ἀνωφελοῦς καὶ λίαν ἐπιζημίου ταύτης ἀποφάσεως. Αὕτη,

Η Β' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ*

Γ' ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΓΑΜΟΥ

Η Β' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, λαδούσα υπ' ὄψιν:

α) Τὰς προτάσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, β) τὰς εισηγήσεις καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν κατὰ τόπους Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ γ) τὰ ἐκ τῆς περὶ γάμου κρατικῆς νομοθεσίας σύγχρονα προβλήματα, καί, ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐνοποίησην τῆς περὶ κωλυμάτων γάμου ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν σύστασιν τῆς Δ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἤχθη, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πνεύματος τῆς τε κανονικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον:

1. Περὶ τῆς ἐξ αἵματος, κατ' εὐθείαν γραμμὴν καὶ ἐκ πλαγίου, συγγενείας συγκατάδασιν μέχρι καὶ τοῦ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 529 τοῦ υπ' ἀρ. 23-24/1982 τεύχους.

ληφθεῖσα εἰς μίαν κρίσιμον καὶ ἀβεβαίαν ἐν πολλοῖς καμπῆν τῆς ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰδικῶς, καὶ τοῦ μέλλοντος, γενικώτερον, τῆς ἐν γένει παρουσίας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ λίαν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως νευραλγικῷ τούτῳ γεωγραφικῷ χώρῳ, δύναται, κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μὴ εὐστοχος, βεβιασμένη καὶ μὴ ἀνταποκρινόμενη εἰς τὰ καλῶς νοούμενα ἀντικειμενικὰ - συλλογικὰ συμφέροντα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πράξις. Ἐπι δεῖ ἡ πράξις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ σπατάλη πολυτίμων δυνάμεων καὶ πεπειραμένων στελεχῶν του γενομένη εἰς μίαν ἔποχην, καθ' ἣν ἡ ἔλλειψις ἰκανῶν προσώπων διὰ τὴν κάλυψιν τῶν πολλαπλῶν καὶ ἅμα πολυμόρφων καὶ πολυεδρικῶν διεκκλησιαστικῶν πρωτοποριακῶν ἀνοιγμάτων, τὰ ὅποια ἡ πολυδιάστατος προσωπικότης τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου τοῦ Α' ἐνεκαινίασεν, εἶναι λίαν αἰσθητὴ εἰς πάντας τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακρὰν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ζῶντας. Ἡ ἔλλειψις αὕτη δύσκολα δύναται νὰ καλυφθῇ, δοθέντος ὅτι αὕτη, σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, ἀξάνεται μὲ ταχύτατον ρυθμὸν, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος ὁ κύκλος τῶν ἐμπειρῶν περὶ τὰ ἀκανθώδη καὶ ἐνίοτε δυσεπίλυτα διορθόδοξα καὶ διαχριστιανικά προβλήματα ἀφοσιωμένων στελεχῶν ὁλονέν καὶ περιορίζεται, καὶ δὴ εἰς βαθμὸν λίαν ἐπικίνδυνον καὶ ἀνησυχητικόν.

πέμπτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου (κανὼν 54 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου).

2. Περὶ τῆς ἐξ ἀγγιστείας συγγενείας συγκατάδασιν μέχρι καὶ τοῦ πέμπτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου (κανὼν 54 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου).

3. Περὶ τῆς πνευματικῆς συγγενείας ἐξ υἰοθεσίας καὶ ἐκ βαπτίσματος συγκατάδασιν μέχρι καὶ τοῦ τέταρτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου.

4. Περὶ τοῦ μὴ ἀμετακλήτως λυθέντος ἢ ἀκυρωθέντος γάμου καὶ τοῦ προϋπάρχοντος τρίτου γάμου ὡς συνιστώντων ἀπόλυτα κωλύματα πρὸς σύναψιν γάμου, συμφώνως πρὸς τὴν κατηγορηματικῶς καταδικάζουσαν τὴν διγαμίαν καὶ τὸν τέταρτον γάμον Ὁρθόδοξον κανονικὴν παράδοσιν.

5. Περὶ μοναχῶν, κωλυμένων ἐκ τῆς μοναχικῆς κουρᾶς πρὸς σύναψιν γάμου, προτείνει τὴν δυνατότητα τελέσεως γάμου, ἐὰν οὗτοι, ἀποβαλόντες αὐθαρέτως ἢ

Ἡ ἀνασυγκρότησις τοῦ ζήσαντος καὶ δράσαντος ἐν ἀτμοσφαιρᾷ πλήρους καὶ ὑποδειγματικῆς ἐκκλησιαστικῆς, οἰκουμενικῆς, θεολογικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προσφορᾶς καὶ θυσίας καὶ ἐν κρίσει διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος καιροῖς διαλυθέντος Καθηγητικοῦ Συλλόγου κρίνεται, καθ' ἡμᾶς, ἀπολύτως ἀπαραίτητος, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἐπαναληφθῇ ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς, ὥστε τὰ μέλη αὐτοῦ, ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀληθεῖς φορεῖς τῶν βιωμάτων τοῦ παρελθόντος καὶ ὡς ἔμπειροι Διδάσκαλοι, λευκανθέντες εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ εἰς τὴν ἔδραν, νὰ δυνηθοῦν ὀρθῶς καὶ αὐθεντικῶς καὶ νὰ ἐρμηνεύσουν καὶ νὰ μεταλαμπαδεύσουν καὶ νὰ παραδώσουν τὸ ἐξόχως διακριτικὸν πνεῦμα τῆς παραδόσεως τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τοὺς συνεχιστὰς τοῦ πολυδιαστάτου, ὑψηλοῦ καὶ ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου, τὸ ὅποιον εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ γνησιότητα ὀρθόδοξου πίστεως καὶ λατρείας, ὡς καὶ ἀπὸ Βυζάντιον καὶ Ρωμηοσύνη.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

ἀκουσίως ἢ κατ' ἀνάγκην τὴν ἰδιότητα τοῦ μοναχοῦ, καταχθῶσιν δι' ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

6. Ἡ ἱερωσύνη, εἰς οἰονδήποτε τῶν τριῶν αὐτῆς βαθμῶν, ἀποτελεῖ, συμφώνως πρὸς τὴν ἰσχύουσαν κανονικὴν παράδοσιν (κανὼν 3 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου), κώλυμα πρὸς σύναψιν γάμου.

Περὶ τοῦ κωλύματος τούτου μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπὶ τῇ δάσει τῆς ἐνεστῆσης καταστάσεως ἔν τισι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὰς ἐκσταχοῦ ὑφισταμένους ποιμαντικὰς ἀνάγκας, ὑπεστήριξαν τὴν ἀνάγκην α) τῆς εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης δυνατότητος τελέσεως μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμου καὶ β) τοῦ δευτέρου γάμου τῶν ἐν χρεῖα κληρικῶν, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας.

7. Περὶ τῶν μικτῶν γάμων Ὁρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων καὶ ἑτεροθρήσκων ἢ ἀπίστων ἤχθη εἰς τὴν πρότασιν, ὅπως

I. ὁ γάμος Ὁρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων κωλύεται κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν, δυνάμενος ἕμως νὰ εὐλογηθῆ κατὰ συγκατάθεσιν καὶ διὰ φιλανθρωπίαν, ὑπὸ τὸν ρητὸν ὅρον ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα θέλουν βαπτισθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Αὐτοκεφάλιοι Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ ἀποφασίσωσι περὶ τῆς κατὰ περίπτωσιν ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, ἀναλόγως τῶν ὑφισταμένων ἰδιαιτέρων ποιμαντικῶν ἀναγκῶν αὐτῶν.

II. ὁ γάμος Ὁρθοδόξων μετ' ἄλλοθρήσκων ἢ ἀπίστων κωλύεται ἀπολύτως κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν, δυνάμενων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅπως, ἐν περιπτώσει τοιούτων γάμων, ἀποφασίζωσι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας κατὰ τὰς ὑφισταμένους ἰδιαιτέρας ποιμαντικὰς ἀνάγκας αὐτῶν.

8. Ἡ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς περὶ κωλυμάτων γάμου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως πράξις δέον νὰ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς διατάξεις τῆς ἐκσταχοῦ σχετικῆς κρατικῆς νομοθεσίας, ἄνευ ὑπερβάσεως τῶν ἀκραίων ὁρίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας καὶ συγκαταβάσεως.

Δ' ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΔΥΝΑΤΗ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ

ΜΗ ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΩΝ

Ἡ Β' Πανορθόδοξος Προσυνοδικὴ Διάσκεψις κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἐξήτασε τὸ θέμα τοῦ «καθορισμοῦ κατὰ πόσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸ μέλλον νὰ χειροτονῶνται ἐπίσκοποι ἐκ μοναχῶν, οἱ ὅποιοι ἐδέχθησαν ἀπλῶς τὴν εὐχὴν τῆς

ρασοφορίας καὶ οὐχὶ μόνον ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐδέχθησαν τὸ μέγα σχῆμα», κατόπιν ἐρωτήματος τότε τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἐκκλησιαστικὴν ἀνάγκην αὐτῆς, καὶ ἀποφαίνεται ὡς ἀκολούθως:

1. Ἡ Πενθέκτη ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὠρίσεν ὅπως ἡ ἐκλογή καὶ ἡ χειροτονία τῶν ἐπισκόπων νὰ γίνηται ἐκ τῶν ἀγάμων. Ἐνεκα τούτου οἱ ὑποψήφιοι ἐξελέγοντο κυρίως ἐκ τῶν μοναχῶν συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον παράδοσιν χωρὶς ἢ πράξις αὐτὴ νὰ ἔχη ἐπικυρωθεῖ διὰ κανονικῆς διατάξεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ εἰς ἐπίσκοπον χειροτονία τῶν ἐν παρθενίᾳ, ἐγκρατεῖα καὶ χρεῖα διαδιδόντων κληρικῶν μὴ λαδόντων μοναχικὴν κουράν, ἴσχυε καὶ ἰσχύει εἰς πολλὰς Ἐκκλησίας, καὶ ὁ βίος αὐτῶν ἐξομοιώνεται μὲ τὸν βίον τῶν μοναχῶν, οὕτω δὲ ἐξηγεῖται ἡ ἱστορικὴ ἐμφάνισις ἐπισκόπων ἐκ ρασσοφορίας.

2. Οὕτω σήμερον εἰς πολλὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας χειροτονοῦνται εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν ὑποψήφιοι ἔχοντες λάθει τὴν εὐχὴν τῆς μοναχικῆς κουράς ἢ τῆς ἀπλῆς ρασσοφορίας. Αἱ δύο αὗται προϋποθέτουσιν τὴν μαρτυρίαν τοῦ μεγάλου τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος.

3. Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀποφαίνεται, ὅτι αἱ δύο «πράξεις» τῆς χειροτονίας εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν διαφόρων ὀρθοδόξων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, εἴτε ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου σχήματος, εἴτε ἐκ ρασσοφορίας, εἶναι ἀρχαῖον ἔθος προερχόμενον ἐκ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ θεμελιούμενον ἐπὶ τῆς ἱεράς παραδόσεως. Ἀναγνωρίζει ὅτι «αἱ πράξεις» αὗται ἀποτελοῦν ἀντικείμενον κρίσεως καὶ ἀποφάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν τῶν τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν λαμβανόμενων ὑπ' ὄψιν τῶν συγκεκριμένων συνθηκῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων.

4. Ἡ Διάσκεψις αὕτη ὑπενημιζουσα τὸ μέγαλειον τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ, στενῶς συνδεδαμένου ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει μετὰ τοῦ θέματος τῆς εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίας, εἴτε ἐκ τοῦ πρώτου αὐτοῦ σταδίου, τῆς ρασσοφορίας, εἴτε ἐκ τοῦ μεγάλου σχήματος, εἶναι πεπεισμένη διὰ τὴν σπουδαιότητα τῶν δύο αὐτῶν «πράξεων», αἱ ὁποῖαι ἀποδλέπουσιν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἀναγκαίου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

5. Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἐλπίζει, ὅτι τὸ κείμενον τοῦτο θὰ ἀποδῆ ὠφέλιμον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας καὶ διὰ σύνολον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

* * *

8. Κατόπιν τούτου τὴν Παρασκευὴν, 10 Σεπτεμβρίου, ἐπανελήφθησαν αἱ ἐν Ὁλομελείᾳ συνεδρίαί πρὸς

έγκρισιν τῶν ὡς ἄνω κειμένων. Ἐπὶ ἐκάστου θέματος, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑποβληθέντος κειμένου, διεξήγεται συζήτησις διὰ τὴν τελικὴν ἔγκρισιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας.

Ἡ πρὸς ψήφισιν τῶν κειμένων συζήτησις ἐγένετο κατὰ τὴν ἐξῆς σειράν:

α. Πρῶτον καὶ χωρὶς ἀντιλογίας, ἐνεκρίθη τὸ κείμενον περὶ τοῦ Ἡμερολογίου καὶ Πασχαλίου γενόμενον ὁμοφώνως δεκτόν.

β. Ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῶν Κωλυμάτων τοῦ Γάμου, ἅμα τῇ ἀναγνώσει αὐτοῦ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κιέδου κ. Φιλάρετος, λαθῶν τὸν λόγον ἐδήλωσεν κατηγορηματικῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ἐφ' ὅσον θὰ συμπεριλαμβανόνται αἱ παράγραφοι βα καὶ β περὶ γάμου κληρικῶν μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἔστω καὶ ὡς ἀναγραφή πρὸς ὁμοφώνως δεκτόν. Ἐπὶ τῆς ἐισήγησις αὐτῆς πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, δὲν ἔθ' δεχθῆ αὐτό. Μὲ τὸ ἴδιον πνεῦμα ὠμίλησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας. Κατόπιν τούτου ἐζητήθη ἀπὸ τοῦ Προεδρείου ἡ δι' ἀνατάσεως χειρὸς δήλωσις τῆς Ὀλομελείας, ἂν ἐπιθυμῆ νὰ διατηρηθῆ εἰς τὸ πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον Κείμενον ἡ ἀναγραφή τῆς «γνώμης τῶν μελών τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου». Ἡ Ὀλομέλεια ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς. Οὕτως αἱ σχετικαὶ παράγραφοι ἀπηλείφθησαν καὶ τὸ κείμενον ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτόν. Παρατηρούμεν ἐνταῦθα, ὅτι, ἂν ἡ Ὀλομέλεια ἀπεφαινετο ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν «γνωμῶν μελών τινων» καὶ ἡ Ρωσικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐπέμενε εἰς τὴν ἀρχικὴν ἀρνησιν ἀποδοχῆς τοῦ κειμένου, τελικῶς τοῦτο δὲν θὰ ἐπεκυροῦτο, ἀφοῦ βασικὴ ἀρχὴ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων εἶναι, ὅτι ὅλα αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται ἐν ἀπολύτῳ ὁμοφωνίᾳ.

γ. Τὸ κείμενον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς «ἀναπροσαρμογῆς τῶν νηστειῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐποχῆς», παρ' ὅτι συνταγὴν ἐν ἀπολύτῳ ὁμοφωνίᾳ, ἐδέχθη ὀξεῖαν κριτικὴν. Παρατηρήθη ὅτι α) δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν τίτλον τοῦ θέματος, ἀφοῦ ἀρνεῖται πᾶσαν ἀναπροσαρμογὴν, β) ἠγγόνησε τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, γ) δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ θεσμὸς τῆς νηστείας εἶναι ἐξελξιμὸς πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ ἄρα ἡ ἀναπροσαρμογὴ εἶναι θεμιτὴ (τὴν παρατήρησιν ταύτην ἀντέκρουσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας καὶ δι' ἄλλων ἐπιχειρημάτων καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπῆρξεν ἐξέλιξις τῆς νηστείας πρὸς τὰ κάτω) καὶ δ) τὸ κείμενον εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον μακρόν. Οὕτως ἐνστασιμῶν ἀντιπροσώπων τινῶν τριῶν ἢ τεσσάρων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, —καὶ παρὰ τὴν ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ διατυπωθεῖσαν ὑπὸ τῶν εἰς αὐτὴν ὀρισθέντων, ἵνα ἐκφράσων τὰς θέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν τινων, ὁμόφωνον πρότασιν— τὸ κείμενον τοῦτο μὲ δάσιν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν ὁμο-

φωνίᾳ λήψεως τῶν ἀποφάσεων ἐθεωρήθη ὡς μὴ ἔγκριθῆν. Κατόπιν τούτου ὁ Σεβ. Πρόεδρος, ἄτε μὴ ἔγκριθῆντος τοῦ κειμένου, ἐπρότεινε νὰ ληφθῆ ἀπόφασις ὅτι, αἱ ἰσχύουσαι περὶ νηστειῶν ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις παραμένουν ὡς ἔχουν, καὶ τὸ θέμα νὰ ἀπασχολήσῃ προσεχῆ τινὰ Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτὴ.

δ. Τὸ ὑπὸ τῆς Δ' Ἐπιτροπῆς παρουσιασθὲν κείμενον ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας ὡς ἐξερχόμενον τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Διασκέψεως καὶ τῆς σχετικῆς πρὸς αὐτὴν ἐξουσιοδοτήσεως καὶ ἀπερρίφθη. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας ἐπρότεινε, ἡ ἀπόφασις νὰ διατυπωθῆ κατὰ ἀρχαῖον συνοδικὸν ἔθος ἐρωτηματικῶς καὶ ἡ Διάσκεψις, ἐφ' ὅσον συμφωνήσῃ, νὰ ἀποφανθῆ ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος διὰ τῆς λέξεως «ἀρέσκει». Ἐγένετο δεκτόν, ἡ ἀπόφασις νὰ διατυπωθῆ εἰς ἀπλὴν φράσιν περιέχουσαν καὶ ἐγκρίνουσαν τὸ αἴτημα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

ε. Τέλος πρὸς γενικὴν ὄλων ἱκανοποίησιν ὁ Σεβ. Πρόεδρος, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἐκκρεμοῦν θέμα τῆς ὀνομασίας τῶν ἀποφάσεων, προέτεινε νὰ γίνῃ δεκτόν, αἱ ἀποφάσεις τοῦ λοιποῦ νὰ ὀνομάζωνται: «Ἀποφάσεις προτεινόμεναι εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον» μὲ τὴν ἐν ὑποσημείωσι: ρητὴν παρατήρησιν ὅτι δὲν ἔχουν «κανονιστικὴν ἰσχύον» πρὸς τῆς ἐπικυρώσεώς των ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Ἡ πρότασις αὕτη ἔτυχε τῆς ὁμοφώνου ἔγκρισεως.

ΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

9. Διὰ τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν τῶν κειμένων τῶν ἀποφάσεων κατὰ τὴν θέλησιν τῆς Ὀλομελείας συνεκροτήθη Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ συναποτελεσθεῖσα ἀπὸ τοὺς 1) Σεβ. Μητροπολίτην Ὁρους Λιθάνου κ. Γεώργιον, 2) Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλισβιού κ. Ἰωάννην, 3) Καθηγητὴν κ. Βλ. Φειδά, 4) Αἰδ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Βιτάλιον Μποροβόη καὶ 5) κ. Δ. Τσιμπούτη. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπεφορτίσθη καὶ μὲ τὸ χρέος νὰ ἐπιλέξῃ καὶ προτείνῃ θέματα διὰ τὴν προσεχῆ Γ' Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ ἐπιτελέσασα τὸ ἔργον αὐτῆς παρουσίασε τὰ ἐν τελικῇ μορφῇ κείμενα τῶν ἀποφάσεων, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς ἐξῆς:

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Νικηφόρος ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΑΙ ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΙΔΕΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ *

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ΚΟΜΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ἡ ἔλευσις καὶ ἐπέκτασις τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ θεωρεῖται, κατὰ τοὺς Προφήτας, ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ προσανατολισμοῦ πάντων τῶν λαῶν πρὸς τὴν Σιών, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναμένεται ἡ ἐμφάνισις τοῦ Μεσσίου καὶ Λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου. Τὸ περὶ τῆς διεθνοῦς ἢ παγκοσμίου εἰρήνης κήρυγμα εἶναι συνυφασμένον μετὰ τῆς περὶ τοῦ Μεσσίου καὶ τῆς λυτρώσεως τοῦ κόσμου ἐκ τῶν δεινῶν αὐτοῦ προσδοκίας. Ἐκ τῆς Σιών θὰ ἐξηγγέλετο τὸ σωτηριώδες μῆνυμα τοῦ Μεσσίου Χριστοῦ. Τοῦτο προλέγεται ρητῶς ὑπὸ τῶν Προφητῶν.

Οὕτω λόγου χάριν ὁ Προφήτης Ἡσαίας ποιούμενος λόγον περὶ τῆς ἐκ τῆς Σιών διακηρύξεως τοῦ θεσπεσίου μηνύματος τῆς καθολικῆς εἰρήνης καὶ καινῆς διδαχῆς τοῦ ἐλευσομένου Μεσσίου, σημειοῖ ταῦτα.

«Ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὄρεων καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καὶ ἤξουσι ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι· δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ· ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν καὶ ἐλέγξει λαὸν πολὺν, καὶ συγκύψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν»⁵⁰.

Εἰς τοὺς στίχους τούτους παρίσταται τὸ ὄρος Σιών καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ὡς κέντρον τῆς βασιλείας τοῦ Μεσσίου. «Ἡ προφητεία αὕτη ἔχει παγκόσμιον χαρακτῆρα, διασπῶσα τὰ στενὰ ὄρια τῆς ἐθνικότητος τοῦ Ἰσραήλ»⁵¹. Κατὰ τὰς ἐσχάτας ἡμέρας τῆς ἐπιγείου Ἱερουσαλήμ, ὀλίγον τι πρὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς πρόκειται νὰ καθιδρυθῇ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως ἐρμηνεύονται οἱ στίχοι οὗτοι ὑπὸ τῶν ἐρμηνευτῶν Πατέρων, ἐννοοῦνται δὲ ὑπ' αὐτῶν αἱ ἐσχατοὶ ἡμέραι τῆς Μωσαϊκῆς

οἰκονομίας, ὅτε συντελουμένης ταύτης ἀρχεται νέα ἐποχή, ἡ τοῦ Μεσσίου. Ἡ διακήρυξις τῆς καινῆς διδαχῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ θὰ γίνῃ ἐν τῇ Σιών καὶ θὰ ἐπεκταθῇ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην. Αὕτη περιλαμβάνει τὴν καθολικὴν ἢ παγκόσμιον εἰρήνην, τὴν ὁποίαν θ' ἀπολαμβάνουν οἱ ἄνθρωποι, ἐφ' ὅσον πιστεύουν εἰς Αὐτόν. Ἔθνη πορευόμενα συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον Αὐτοῦ θὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ, οἱ δὲ πολῖται τούτων θὰ μετατρέπουν τὰ πολεμικὰ αὐτῶν εἶδη εἰς γεωργικὰ ἔργαλεῖα. Ἡ τέχνη τοῦ πολέμου προβλέπεται, ὅτι θὰ παύσῃ νὰ χρησιμοποιῆται εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν λαῶν.

Εἰς τοὺς εἰρημένους τούτους στίχους οἱ ἐρμηνευταὶ Πατέρες διαβλέπουν ἅμα μὲν τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τοῦ Μεσσίου εἰς τὴν Σιών, ὅτε θὰ ἐξαγγελθῶσι τὰ σωτήρια Αὐτοῦ ῥήματα πρὸς ἅπαντα τὸν κόσμον, ἅμα δὲ τοὺς ἐσχατολογικοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους θὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον Αὐτοῦ πάση τῇ γῆτι καὶ θὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἡ βασιλεία Αὐτοῦ ἐν αὐτῇ.

Ἐξ ἄλλου ἡ τάσις τοῦ εὐαγγελίου καὶ τὸ ἰδανικὸν τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ εἶναι νὰ καταπαύσων μὲν αἱ ἐχθρότητες μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, νὰ ἐπικρατήσῃ δὲ βαθεῖα εἰρήνη μεταξὺ αὐτῶν. Καθ' ὅσον δὲ τὸ εὐαγγέλιον ἐπικρατεῖ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης τείνει νὰ βασιλεύσῃ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ εἶχον καταστῆ περιφρημοὶ διὰ τοὺς ἀδελφικοὺς δεσμούς, διὰ τῶν ὁποίων συνεδέοντο μετ' ἀλλήλων. Πᾶς ὁ ἐγκολπούμενος τὸ εὐαγγέλιον ἀπολαβεῖ πραγματικῆς καὶ βαθείας εἰρήνης, ὅσονδῆποτε τεταραγμένον καὶ ἀν εἶναι τὸ περιβάλλον, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ζῆ. Ἐκ τούτου δύναται ἀσφαλῶς νὰ συναχθῇ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ἐπικρατήσῃ καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον, θ' ἀποβῇ ἀστείρευτος πηγὴ εἰρήνης δι' αὐτόν, ὅπως εἶναι καὶ σήμερον διὰ πάντα τὰ ζῶντα μέλη αὐτῆς πασῶν τῶν ἐποχῶν⁵².

Οἱ προειρημένοι οὗτοι στίχοι τοῦ βιβλίου τοῦ Προφήτου Ἡσαίου, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐκ τῆς Σιών διακηρύξεως τοῦ σωτηριώδους μηνύματος τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῶν ἐξαγγελτομένων ἐκάστοτε διαγγελμάτων περὶ αὐτῆς ἐκ μέρους μεγάλων διεθνῶν θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν ἐπιδιωκόντων τὴν ἐπέκτασιν ταύτης εἰς τὰς κοινωνίας τῶν ἐθνῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 532 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1982 τεύχους.

50. Ἡσ. 2,2-4.

51. Π. Τρεμπέλα. Ὑπόμνημα εἰς τὸν Προφήτην Ἡσαίαν. Ἀθήναι 1968, σελ. 38 ἔ.

52. Παν. Τρεμπέλα. Ὑπόμνημα εἰς τὸν Προφήτην Ἡσαίαν, Ἀθήναι 1968, σελ. 40.

Ἡ προφητεία αὕτη ἀπαντᾶται σχεδὸν αὐτολεξεῖ καὶ εἰς τὸν Προφήτην Μιχαῖαν καὶ «ἡ μόνη φυσικὴ ἐξήγησις ταύτης εἶναι, ὅτι ὁ Μιχαῖας ἄτε μεταγενέστερος τοῦ Ἡσαΐου εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰ ὅσα ὁ προγενέστερος αὐτοῦ προφήτης παρὰ Θεοῦ εἶχεν ἐμπνευσθῆναι»⁵³.

«Καὶ κρινεῖ ἀνά μέσον λαῶν πολλῶν καὶ ἐξελέξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακράν, καὶ κατακόψουσι τὰς ρομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι μὴ ἀντάρη ἔθνος ἐπ' ἔθνος ρομφαίαν, καὶ οὐκέτι μὴ μάθωσι πολεμεῖν. καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν, διότι τὸ στόμα Κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα. ὅτι πάντες οἱ λαοὶ πορεύονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ πορευόμεθα ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν εἰς τῶν αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα»⁵⁴.

Ῥσαύτως ὁ Προφήτης Ζαχαρίας προφητεῖ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσοῦ ἐκ τῆς Σιών καὶ τὴν δι' Αὐτοῦ διακήρυξιν τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον.

«Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών· κήρυσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι, δίκαιος καὶ σώζων αὐτός, πραῦς καὶ ἐπιβεβηκὸς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον. καὶ ἐξολοθρεύσει ἄρματα ἐξ Ἐφραῖμ καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξολοθρεύσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πλῆθος καὶ εἰρήνη ἐξ ἔθνων· καὶ κατάρξει ὑδάτων ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ ποταμῶν ἕως διεκβολῶν γῆς»⁵⁵.

Ὑπὸ τὸν ποταμὸν νοεῖται ὁ Εὐφράτης, προϋποθέτει δὲ ἡ πρόρρησις αὕτη τοῦ Προφήτου Ζαχαρίου τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Ἰούδα⁵⁶.

Μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως προσδοκῶσι τὴν ποθητὴν εἰρήνην τοῦ Μεσσοῦ, μακαρίζοντες ὅσους θὰ ζῶσι κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας τῆς ἐλεύσεως Αὐτοῦ, ἀναγνωριζομένου ὡς Ἄρχοντος τῆς εἰρήνης ὅλου τοῦ κόσμου.

«Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα· οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς. τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, ὃ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ σου, καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου ὡς οἱ εὐφραίνόμενοι ἐν ἀμῆτῳ καὶ ὃν τρόπον οἱ διαιρούμενοι σκύλα. διότι ἀφήρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ' αὐτῶν κείμενος

καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν· τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν ἀπαιτούντων διεσκέδασε Κύριος, ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ Μαδιάμ. ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνήγμενην δόλω καὶ ἱμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίουσι καὶ θελήσουσιν εἰ ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι. ὅτι παιδίον ἐγενήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἐγὼ γὰρ ἄξω εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, εἰρήνην καὶ ὑγίειαν αὐτῶ. μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον ἐπὶ τὸν θρόνον Δαυὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατορθῶσαι αὐτὴν καὶ ἀντιλαβέσθαι αὐτῆς ἐν κρίματι καὶ δικαιοσύνῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ ζῆλος Κυρίου σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα»⁵⁷.

Ἡ ἔλευσις τοῦ Μεσσοῦ προσδοκᾶτο εἰς σωτηρίαν οὐ μόνον διὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ἀλλὰ δι' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, ἐν ἣ ἐπρόκειτο νὰ φέρῃ ἀνακαινίσιν καὶ πνευματικὴν βασιλείαν, τὴν ὅποιαν οὐδεὶς ἄλλος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐγκαθιδρύσῃ. Ἀπὸ αἰῶνων ἤδη προησθάνετο σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν αὐτῆς, τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος καὶ πνευματικοῦ Λυτρωτοῦ, μέλλοντος νὰ προσπορίσῃ αὐτῇ τὴν εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην. Ἡ ἰδέα αὕτη τῆς λυτρώσεως παρὰ τοῖς Προφήταις τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένη μετὰ τοῦ προσώπου τοῦ Μεσσοῦ, τὴν θαυμαστὴν γέννησιν τοῦ ὁποίου προλέγει ὁ μεγαλοφώνωτατος Προφήτης Ἡσαΐας, ὁ ὑπὸ τῶν ἐρομηνευτῶν Πατέρων κληθεὶς «Εὐαγγελιστῆς»⁵⁸.

«Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ· βούτυρον καὶ μέλι φάγεται· πρὶν ἢ γῶναι αὐτὸν ἢ προελεσθαι πονηρὰ, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν· διότι πρὶν ἢ γῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ, ἣν σὺ φοβῆ, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων»⁵⁹.

Ἄναμφιβόλως πρόκειται περὶ ἐκτάκτου τινὸς σημείου δηλαδὴ θαύματος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ πιστοποιηθῆ ἡ ἐκ τῆς Παρθένου γέννησις τοῦ Λυτρωτοῦ Μεσσοῦ⁶⁰.

«Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐπίστευσεν ἔκπαλα, ὅτι ἐν τῷ παρόντι χωρὶς πρόκειται περὶ τῆς ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περὶ τοῦ ὑπερφουῶς τρόπου τῆς συλλήψεως τοῦ ὁποίου πληροφορούμεθα

53. ἔνθ' ἀν., σελ. 38-39.

54. Μιχ. 4,3-5.

55. Ζαχ. 9,9-10.

56. Βασιλείου Βέλλα. Θρησκευτικὰ Προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τόμος Β. Ἀθῆναι 1963, σελ. 225. Ἡ εἰρήνη εἶναι γνήσιον στοιχεῖον τῆς Μεσσιακῆς ἐσχατολογικῆς διδασκαλίας. Ὡσ. 2,20. Ἡσ. 2,4. 11, 6-10. Μιχ. 4,1 ἐξ. 5,9 ἐξ.

57. Ἡσ. 9,2-7.

58. Π. Μπρατσιώτου. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Ἐν Ἀθῆναις 1937, σελ. 372-391.

59. Ἡσ. 7,14-16.

60. Π. Τρεμπέλα. Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἡσαΐαν. Ἀθῆναι 1968, σελ. 103.

ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ (α', 35 πρβλ. Ματθ. α', 18 ἐξ.) καὶ τὴν πίστιν ταύτην συμμερίζεται καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἡ πιστὴ θεολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ χωρίου. "Ἦδη δὲ καὶ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς († 165;) μέμφεται τοὺς συγχρόνους αὐτῶ Ἰουδαίους ὡς διαστρέφοντας τὸ σημαντικώτατον χριστολογικὸν τοῦτο χωρίον καὶ ἐξηγοῦντας τὸ ἄλμα διὰ τοῦ νεάνις (Διαλ. πρὸς Τρ. 71,120. Πρβλ. καὶ Εἰρηγ. ΙΙΙ 21,5) (μ.)»⁶¹.

Ὁ Προφῆτης Ἡσαΐας προεῖδε καὶ περιέγραψε τὰ περὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ λεπτομερῶς. «Τοιοῦτος δ' ὢν, ἀπεδείχθη σκεῦος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ ἄριστον καὶ φορεὺς δαψιλεστάτων καὶ σπουδαιοτάτων ἀποκαλύψεων ἀναφερομένων εἰς τε τὴν φύσιν καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοῦ Μεσσίου, οὗ προεῖδε καὶ περιέγραψε τὴν τε ὑπερφῶ γέννησιν καὶ συγκρότησιν, τὴν τε σωτηριώδη δρᾶσιν καὶ τὸ ἰλαστήριον πάθος, ὡς καὶ τὸν τελικὸν θρίαμβον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ αὐτοῦ ἔργου οὕτω λεπτομερῶς καὶ ζωηρῶς, ὥστε εὐλόγως ἀπεκλήθη «μεγαλοφωνότατος» καὶ «εὐαγγελιστῆς προφῆτης». Ἐπίσης δ' εὐλόγως τούτων πάντων ἔνεκεν ὑμνεῖται ὁ Ἡσαΐας ἔκπαλαι ὡς «ὁ μέγιστος τῶν προφητῶν τῆς Π.Δ.»⁶².

Οὕτως εἶναι λίαν χαρακτηριστικὰ ὅσα περὶ τοῦ Μεσσίου καὶ τῆς βασιλείας Αὐτοῦ οὗτος ἀναφέρει ἐν τῷ προφητικῷ αὐτοῦ βιβλίῳ. Εἰς πολλὰ τούτου κεφάλαια γίνεται λόγος περὶ τοῦ Μεσσίου, ὡς καὶ τῆς δι' Αὐτοῦ ἐλευσεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης. Σημειοῦμεν κατωτέρω μίαν τοῦ Προφῆτου Ἡσαΐου περικοπήν, ἐν τῇ ὁποία γίνεται ἔκτενης περὶ αὐτῆς λόγος.

«Καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται, καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· ἐμπλήσει αὐτὸν πνεῦμα φόβου Θεοῦ. οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῶ κρίσιν καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς· καὶ πατάξει γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ· καὶ ἔσται δικαιοσύνη ἐξωσμένος τὴν ὄσφυν αὐτοῦ καὶ ἀληθεῖα εἰλημένος τὰς πλευράς. καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἄρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἅμα ἄξει αὐτούς· καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδία αὐτῶν ἔσονται, καὶ λέων καὶ βοῦς ἅμα φάγονται ἄχυρα, καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλῃν ἀσπίδων καὶ ἐπὶ κλίτην ἐκγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ»⁶³.

61. ἔνθ' ἄν., σελ. 104.

62. Π. Μπρατσιώτου. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Ἐν Ἀθήναις 1937, σελ. 374-375.

63. Ἡσ. 11,1-8.

Εἰς τοὺς εἰρημένους τούτους στίχους, κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς Πατέρας, ἀναφέρεται σαφῶς ἡ πνευματικὴ κοσμοκρατορία τοῦ Μεσσίου, ἔπεται δὲ ταύτης ὁ εὐχαριστήριος ὕμνος, (κεφ. 11,1 ἕως 12,6). «Ἡ βασιλικὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα λόγῳ τῶν δοκιμασιῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη, παραβάλλεται πρὸς δένδρον ἐκκοπὴν μέχρι τοῦ κορμοῦ. Ἄλλ' ἰδοῦ, ὅτι ἐκ τοῦ σχεδὸν ἀπεξηραμένου τούτου ὑπολείμματος ἀναβλαστάνει ῥάβδος πλήρης ζωῆς»⁶⁴.

Οἱ Προφῆται ἐξαίρουσι τὰ ἀγαθὰ τῆς πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Μεσσίου, τῆς εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης.

«Καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς φυτὸν εἰρήνης, καὶ οὐκέτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄνειδισμον ἔθνῶν οὐ μὴ ἐνέγκωσιν ἔτι»⁶⁵.

«Καὶ ἔσται τὰ ἔργα δικαιοσύνης εἰρήνη, καὶ κρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη ἀνάπαυσιν, καὶ πεποιθότες ἕως τοῦ αἰῶνος· καὶ κατοικήσῃ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐν πόλει εἰρήνης καὶ ἐνοικήσῃ πεποιθῶς, καὶ ἀναπαύσονται μετὰ πλοῦτου»⁶⁶.

Ἡ εἰρήνη τοῦ Μεσσίου θὰ περιλάβῃ πάντας, οὐ μόνον τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς.

«Εἰρήνην ἐπ' εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς οὖσι»⁶⁷.

«Αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· παιδία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν. τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν»⁶⁸.

«Καὶ τόξον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς καὶ κατοικιῶ σε ἐπ' ἐλπίδι»⁶⁹.

«Ἐθεώρουν ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς καὶ ἰδοῦ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη. καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλώσσαι αὐτῷ δουλεύουσιν· ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται»⁷⁰.

64. Π. Τρεμπέλα. Ὑπόμνημα εἰς τὸν Προφῆτην Ἡσαΐαν. Ἀθήναι 1968, σελ. 154 ἐξ.

65. Ἰεζ. 34, 29.

66. Ἡσ. 32,17-18.

67. Ἡσ. 57,19.

68. Ἡσ. 53,5.

69. Ὡσ. 2,19.

70. Δαν. 7,13-14. Βλπ. Βασ. Βέλλα. Ὀρησκευτικαὶ Προσωπικότητες ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ. Ἀθήναι 1963, Τόμος Β' σελ. 157, ἔνθα ἔκτενης λόγος περὶ τῆς δράσεως ταύτης τοῦ Προφῆτου Δανιήλ.

‘Ο Σωτήρ, κατὰ τοὺς Προφήτας, εἶναι οὐ μόνον ὁ τηλαυγῆς φάρος ὁ φωτίζων τοὺς πρὸς τὸν εὐδίων λιμένα τῆς γαλήνης καὶ εἰρήνης πορευομένους, ἀλλὰ συνάμα ἡ ἀείζωος πηγὴ τῆς αἰωνίου εἰρήνης, τοῦ οὐρανοῦ τούτου δώρου τοῦ Θεοῦ οὐτινος μέτοχοι καλοῦνται νὰ γίνουν πάντες οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἀδελφοί.

«Καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ τῶν θηρίων τοῦ ἀγροῦ καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐρπετῶν τῆς γῆς· καὶ τόξον καὶ ρομφαίαν καὶ πόλεμον συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς καὶ κατοικιῶ σε ἐπ’ ἐλπίδι»⁷¹.

«Διότι τάδε λέγει Κύριος Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά. ὡσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ᾗ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἀπελάσω αὐτά ἀπὸ παντὸς τόπου, οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου. καὶ ἐξάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν χωρῶν καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν καὶ βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραὴλ καὶ ἐν ταῖς φάραγξι καὶ ἐν πᾶσι κατοικίᾳ τῆς γῆς... ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω αὐτά, καὶ γινώσκονται ὅτι ἐγὼ εἶμι Κύριος. τάδε λέγει Κύριος Κύριος· τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω καὶ τὸ συντριμμένον καταδήσω καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω καὶ βοσκήσω αὐτά μετὰ κρίματος»⁷².

Τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης ἐπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν Προφητῶν οὐ μόνον εἰς τὸ καθ’ ἕναστον ἄτομον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κοινωνίας τῶν ἐθνῶν. ‘Ο Μεσσίας κηρύσσων ἀπὸ τῆς Σιών τὴν ἑναρξιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης, θέλει ἐλκύσῃ πρὸς τὴν θείαν καὶ σωτηριώδη Αὐτοῦ διδασκαλίαν πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

«Θαρσεῖτε, διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ἔτι ἀπαξ ἐγὼ σείσω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν· καὶ συσείσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἤξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον τῆς δόξης, λέγει κύριος παν-

τοκράτωρ. ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην. λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰρήνην τῆς ψυχῆς εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆναι τὸν ναὸν τοῦτον»⁷³.

‘Ο προφήτης Ἀγγαῖος ἀνακινῶν ἐκ νέου τὸ θέμα τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ναοῦ, ἐπιλαμβάνεται τῆς εὐκαιρίας, ὅπως προείπη τὴν ἐν τῷ μέλλοντι προσέλευσιν τῶν ἐθνῶν πρὸς τὴν Σιών καὶ τὴν ἐνότητα πάντων τῶν λαῶν εἰς μίαν παγκόσμιον θρησκείαν.

«Εἰς τὴν πνιγηρὰν ἀτμόσφαιραν τῆς δυσθυμίας καὶ ἀπελπισίας ὁ προφήτης ρίπτει εἰς τὴν ἀνωτέρω προφητείαν τὴν παρήγορον πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλ’ ἡ μεγάλη θρησκευτικὴ ἀξία τῆς προφητείας ἐγκνεται κυρίως εἰς τὸ ὠραῖον προφητικὸν τῷ ὄντι ὄραμα τῆς ἐποχῆς, καθ’ ἣν πάντες οἱ λαοί, ἄνευ φυλετικῆς διακρίσεως, θὰ ἀποτελέσουν μίαν θρησκευτικὴν ἐνότητα, ἐγκαθιδρυομένης οὕτω μιᾶς παγκοσμίου θρησκείας. Ἀλλὰ γνήσιον τοῦ Ἰούδα τέκνον ὁ προφήτης καθιστᾷ κέντρον τῆς παγκοσμίου ταύτης θρησκείας ὅ,τι εἰς τὴν καρδίαν του ὑπέκαιε, τὸν Ἱεροσολυμιτικὸν ναόν. Καὶ εἰς τὴν πραγμάτων τῶν ὠραίου τούτου ὄνειρου, εἰς τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν προσθίδεται ἐσχατολογικὸν χρῶμα, πιστεύει ὁ προφήτης μὲ πίστιν ἀληθῶς προφητικὴν, ἐνεῦθεν καὶ αἱ συχναὶ ἐπιβεβαιωτικαὶ φράσεις, ὅσαι εἰς οὐδεμίαν τῶν λοιπῶν προφητειῶν του παρουσιάζονται, ὅτι οἱ λόγοι προέρχονται ἐκ τοῦ Θεοῦ»⁷⁴.

(Συνεχίζεται)

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

Μητροπολίτης

πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

73. Ἀγγαίου 2,5-9.

74. Βασ. Βέλλα. Θρησκευτικαὶ Προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τόμος Β’. Ἐκδοσις δευτέρα ἐπισημειωμένη. Ἀθήναι 1963, σελ. 206.

71. Ὡσ. 2,20.

72. Ἰεζ. 34,11-16.

ΤΑ ΕΞΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Ο ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ

Μεταξύ τῶν ἐπιφανῶν ἱεραρχῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους περιλαμβάνεται καὶ ὁ διαπρεπὴς μητροπολίτης Καστορίας, κατόπιν Ἀμασείας καὶ ἔθνικὸς ἀγωνιστὴς Γερμανὸς Καραβαγγέλης. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Στύψην, κοινότητα τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης τῆς νήσου Λέσβου κατὰ τὸ 1863. Ἀπέθανεν ἐξ αἰφνιδίου θανάτου τὸ 1935 εἰς τὸ Βισμπάντεν τῆς Γερμανίας. Ἄλλαι πηγαὶ δίδουν ἄλλο ἔτος γεννήσεως τοῦ Γερμανοῦ, ὅπως τὸ 1866 ἢ 1867. Θεωροῦμε ἀσφαλέστερη τὴν παλαιότερη χρονολογία. Ἦταν παιδί πολυτέκνου οἰκογενείας πτωχῶν γεωργῶν. Οἱ γονεῖς του ὀνομάζοντο Χρυσόστομος καὶ Μαρία. Πολὺ ἔνωρις, ὅταν ὁ Γερμανὸς, Στυλιανὸς τότε κατὰ κόσμον, ἦταν νήπιον προσχολικῆς ἡλικίας, ἡ οἰκογένειά του μετηνάστευσε στὸ Ἀδραμύττι τῆς Αἰολίδος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἴσως ἡ μετανάστευση αὐτὴ νὰ ἔγινε τὸ 1867. Ὁ φοβερὸς σεισμός, ποὺ σημειώθηκε στὴ Λέσβο τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ εἶχε ὡς συνέπεια πολλὰς ἑκατοντάδες νεκροὺς καὶ μεγάλας ὑλικὰς ζημιὰς, ἔδωκε ὄθησιν στὴν ἀθρόα μετανάστευση Λεσβίων στὴ Μικρὰ Ἀσία, ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ 17 χρόνια, τὸ 1850, ἡ ὀλικὴ καταστροφή τῶν ἐλαιῶνων τῆς Λέσβου ἀπὸ πρωτοφανῆ παγετό. Κατὰ παράδοσιν οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν τοῦ βορείου τμήματος τῆς Λέσβου μετηνάστευαν στὶς πλούσιες ἐλληνικὰς κοινότητες τοῦ Ἀδραμυττηνοῦ κόλπου (Ἀδραμύττι, Φρένελι, Κεμέρι καὶ στὰ πολυάριθμα μεγάλα καὶ μικρὰ χωριά τοῦ ὄρους Ἰδη (Κάζ-ντάγ).

Ὁ νεαρὸς Στυλιανὸς παρηκολούθησε στὸ Ἀδραμύττι τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, δημοτικῶν καὶ σχολαρχείου, καὶ τὸ 1882 εἰσήχθη στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου (1872-1893) Ἀγαθαγγέλου τοῦ Μάγνητος. Ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὴ Σχολὴ ἀριστοῦχος τὸ 1888, ἀφοῦ ὑπέβαλε τὴν ἐναίσιμον ἐπὶ πτυχίῳ διατριβὴν «Ὅτι ἀξιόπιστοι οἱ Εὐαγγελισταί». Διάκονος ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν πατριάρχην Διονύσιον Ε΄ τὸν ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, εἰς τὸν ναὸν ἁγίας Τριάδος τῆς Σχολῆς, τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιδόσεως τῶν διπλωμάτων εἰς τοὺς ἀποφοιτῶντας, 3ην Ἰουλίου 1888. Τότε μετωνομάσθη Γερμανός, εἰς τιμὴν τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης πατριάρχου Γερμανοῦ Δ΄ τοῦ ἀπὸ Δέρκων (1842-1845 καὶ 1852-1853). Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του, κατόπιν συστάσεως τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου τῆς Σχολῆς, ἐστάλη ὡς ὑπότροφος τοῦ μεγάλου ἔθνικου εὐεργέτου Παύλου Στεφάνουβιτς Σκυλίτση στὴν Εὐρώπη, εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Βόννης πρῶτον καὶ τῆς

Λειψίας ἀργότερα. Ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν Λειψίαν τὸ 1891, ἀφοῦ ὑπέβαλε τὴν ἐναίσιμον διδακτορικὴν διατριβὴν «Ἡ περὶ Θεοῦ διδασκαλία Θεοφίλου τοῦ Ἀντιοχείας».

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους 1891 διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος καθηγητοῦ ἀρχidiaκόνου Φωτίου Ἀλεξανδρίδου τοῦ Μυτιληναίου, ἀνδρὸς διακριθέντος κυρίως ὡς καθηγητοῦ καὶ σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ Ἱεροσολύμων. Ὡς καθηγητὴς εἰς τὴν Χάλκην ὁ Γερμανὸς παρέμεινεν ἐπὶ πέντε χρόνια, μέχρι τὸ 1896. Ἐδίδαξεν ἐπιτυχῶς Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, Ὀμιλητικὴν, Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας καὶ Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν. Δι' ὀρισμένα ἀπὸ τὰ μαθήματα αὐτὰ κατέλιπεν ἀνεκδότους παραδόσεις. Τὸ 1894 ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος εἰς τὸν ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀπὸ τὸν πατριάρχην Νεόφυτον Η΄ τὸν Μακεδόνα καὶ ἐχειροθετήθη ἀρχιμανδριτῆς. Τὸ 1895 συνέταξεν ἓκ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν πολύροτον ἐγκύκλιον τοῦ πάπα Λέοντος ΙΓ΄, τὴν ἀπολυθεῖσαν κατ' Ἰούνιον 1894, περὶ ἐνώσεως τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν.

Ἄλλ' ἤδη τὸ Πατριαρχεῖον ἀπεφάσισε νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ ἐνεργότερον ὡς ποιμενάρχην. Τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου 1896 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐθρόνου ἐπίσκοπος τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ ἐπισκοπῆς Χαριουπόλεως καὶ ἐτοποθετήθη ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος τῆς μεγαλωνύμου κοινότητος Σταυροδρομίου (Πέραν ΚΠόλεως). Ἡ χειροτονία του ἐτελέσθη τὴν Κυριακὴν 25.2.1896 ἀπὸ τὸν πατριάρχην Ἀνθίμιον Ζ΄ τὸν Τσάτσον καὶ τοὺς συνοδικοὺς ἀρχιερεῖς, εἰς τὸν ναὸν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Σταυροδρομίου. Ὅπωςδήποτε ἡ προαγωγή του εἰς ἀρχιερέα ἔγινεν ἐπὶ βλάβῃ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης.

Ἐκτοτε ἡ ἀνοδὸς του εἰς τὰ ἀξιώματα ὑπῆρξε συνεχῆς καὶ ἀκόλυτος. Τὴν 21ην Ὀκτωβρίου 1900 ἐξελέγη μητροπολίτης Καστορίας. Εὐρίσκετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὴν ἀκμὴν του. Τὸ ἀτρόμητον τῆς ψυχῆς του συνεβάδιζε μετὰ τὴν σωματικὴν του ρώμην καὶ ἐπιβλητικότητα. Ἦταν ἓνας πραγματικὸς «λεβέντης», ἀληθινὸς ἡγέτης τοῦ λαοῦ, ἄξιος πρωτοπόρος ἐθνικῶν ἀγώνων. Εἰς τὴν ἐπίκαιρον μακεδονικὴν μη-

τρόπολιν Καστορίας ή δραΐσις του Γερμανού εις εποχήν, που ώργιάζεν ή σλαβική προπαγάνδα, υπήρξεν έθνοπρεπής και καρποφόρος. Κανεις δεν ειργάσθη τόσον σκληρά και με τόσην επιτυχίαν, όσον ο Καραβαγγέλης. Διά τουτο και ή ζωή του εις την επαρχίαν αυτήν εκινδύνευε κάθε στιγμή. Είχαν ήδη αρχίσει οι φόνουι Έλλήνων μητροπολιτών από τους έχθρούς του Γένους. Το 1906 εδολοφονήθη ο Κορυτσάς Φώτιος, το 1911 ο Γρεβενών Αϊμιλιανός, το 1913 ο Μελενίκου Κωνσταντίνος, το 1916 ο Έλευθερουπόλεως Γερμανός. Και όμως, παρά τον κίνδυνον της ζωής του, ειργάσθη άνενδότως δια τους έθνικούς σκοπούς. Τα γεγονότα είναι γνωστά και δια τουτο δεν επεκτεινόμεθα. Υπήρξεν άντάξιος των περιστάσεων.

Τελικά οι Τουρκοι έκαμαν έντονα διαθήματα εις το Πατριαρχείον, δια να φύγη ο Γερμανός από την Καστοριάν. Η σύνοδος ήναγκάσθη, να τον μεταθέσθ. Την 5ην Φεβρουαρίου 1908 προάγεται εις μητροπολίτην της γεροντικής μητροπόλεως Άμασειας. Ητο ή 11η εις το Συνταγματίον των επαρχιών του Οικουμενικού θρόνου, άλλ' ή μεγαλυτέρα εις έκτασιν και μία από τας σπουδαιοτέρας και πλουσιωτέρας μητροπόλεις, με έδραν την παραλιακήν Άμισόν (Σαμψούντα). Ο δε «γέρον» Άμασειας ήτο ακόμη πολυ νέος και άκμαίος ψυχικώς και σωματικώς. Η δραΐσις του εις την μητρόπολιν Άμασειας υπήρξε ακόμη σπουδαιοτέρα από την έξοχη δραΐσι του στην Καστοριά. Και όμως δεν είναι τόσον γνωστή. Ίσως διότι στην Καστοριά και σε όλη την Μακεδονία ή έθνική προσπάθεια ειχεν ειτυχή κατάληξιν, ή έλευθερία εφώτισε τα πάντα και ή ιστορική έρευνα προάγεται καθημερινώς. Ένω στην Άμασεια, στην Σαμψούντα, στον Πόντο, στη Μικρά Άσία όλόκληρη, τα πάντα εκάλυπεν ή συμφορά, ο έκπατρισμός, το σκοτάδι και ή λήθη.

Και όμως ο Γερμανός κατά τα 15 χρόνια περίπου, που έδρασεν εις τον Πόντον (5 Φεβρουαρίου 1908 έως 27 Οκτωβρίου 1922) ως μητροπολίτης Άμασειας, υπέρτιμος και έξαρχος παντός Εύξεινου Πόντου, επραματοποίησεν έργον μεγαλειώδες. Το έργον αυτό διαιρείται εις δύο φάσεις. Εις την πρώτην (1908-1914) επραματοποίησε καταπληκτικά έργα αναπτύξεως και προόδου: έργα οικοδομικά, εκκλησιαστικά, εκπαιδευτικά, έθνικά, κοινωνικά. Κατά την δευτέραν φάσιν (1914-1922) ή μεγάλη του προσπάθεια κατέτεινε στην περισυλλογή, διατροφή και διάσωσι των χριστιανών, των Άρμενίων πρώτα, των Έλλήνων ύστερα, από τους έξοντωτικούς διωγμούς, που εξαπέλυσε το Νεοτουρκικό κομιτάτο στην αρχή και ο Κεμάλ αργότερα. Έγνωρίζαμε πολλά στοιχεία για τη δραΐσι του στον Πόντο, όπου βοηθούς ειχε στο έργο του τον κατόπιν έθνομάρτυρα βοηθόν επίσκοπον Ζήλων Ευθύμιον Άγριτέλλην τον Λέσβιον και τον επίσης έθνομάρτυρα γηραιόν πρωτοσύγκελλον του Πλάτωνα Άϊθαζίδην τον Πάτιμιον. Τώρα όμως με την άνεύρεσιν του δευτέρου μέρους των άπονημονευμάτων του Γερμανού έμάθαμεν άκομη περισσότερα. Υπήρξε μία δραΐσις δραματική και άπεγνωσμένη.

Για τη δραΐσι του Γερμανού Καραβαγγέλη μετά το 1922 σημειώνουμε λίγες σειρές. Είχεν ήδη συμβή ή Μικρασιατική καταστροφή και ή περαιτέρω παραμονή του στην Κωνσταντινούπολι, όπου διέμενε ως συνοδικός άρχιερέυς και όπου από στιγμή σε στιγμή θα εισήρχοντο τα νικηφόρα κεμαλικά στρατεύματα, ήταν επικίνδυνη για τη ζωή του. Τέλος Οκτωβρίου 1922, ένω επέστρεφε από τη Ρουμανία, όπου ειχε μεταβή με εκκλησιαστική αποστολή, και ένω εύρίσκετο ακόμη μέσα στο άτμόπλοιο, του εμνήνθη να μη εξέλθη, αλλά να συνεχίση τον πλουν προς τον Πειραιά. Την ίδια ήμέρα, 27 Οκτωβρίου 1922, εξέλεγθη μητροπολίτης Ιωαννίνων, εις διαδοχήν του Σπυριδωνος Βλάχου, ο όποιος μετετέθη εις την μητρόπολιν Άμασειας, δηλαδή κατ' ουσίαν εξέπεσε του θρόνου Ιωαννίνων, κατόπιν επιμονής της Έπαναστατικής κυβερνήσεως Πλαστήρα - Γονατά, ως όπαδός του προηγουμένου πολιτικού καθεστώτος.

Ο Γερμανός Καραβαγγέλης εγκατεστάθη στα Γιάννενα, όπου συνέχισε τη γνωστή του εργασία προόδου και κοινωνικής προσφοράς, ή όποία τώρα συνεδιάζετο με την προσπάθειά άνακουφίσεως και άποκαταστάσεως των μυριάδων προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής. Άλλ' ή δραΐσις του στην Ήπειρο διήρκεσε μόνον ενάμιση έτος. Την 15 Άπριλίου 1924 ο Σπυριδων Βλάχος, με την βοήθειαν ισχυρών πολιτικών και οικονομικών παραγόντων, κατώρθωσε να ανακτήσθ τον θρόνον Ιωαννίνων, ο δε Γερμανός άποκατεστάθη εις την Μητρόπολιν Άμασειας, όπου όμως, ένεκα του διωγμού και της συμβάσεως άνταλλαγής των πληθυσμών, δεν υπήρχε πλέον χριστιανική πνοή. Διά τουτο το Πατριαρχείον έκαμε μίαν έξοικονόμησιν. Διήρесе την Έξαρχίαν Ευρώπης, της όποίας προϊστάτο ο Θυατείρων Γερμανός Στρογγόπουλος εις το Λονδίνον, εις Έξαρχίαν Δυτικής Ευρώπης, με έξαρχον τον Θυατείρων, και Έξαρχίαν Κεντρώας Ευρώπης, με έξαρχον τον Άμασειας Γερμανόν Καραβαγγέλην, με έδραν την Βιέννην και δικαιοδοσίαν εις τας Ορθοδόξους παροικίας Αυστρίας, Γερμανίας, Έλβετίας και Ιταλίας. Έγγήσις δια την επιτυχίαν του νέου έργου του εις την Κεντρικήν Ευρώπην ήτο ή έμφυτη δραστηριότης του, ή μόρφωσις, ή γερμανομάθεια και ή γνώσις των ήθών των ευρωπαϊκών λαών. Δυστυχώς, ειχε από την άλλην πλευράν να αντιμετώπιση την μικροφυχίαν των ελληνικών κρατικών Υπηρεσιών. Φαίνεται όμως ότι και ο ίδιος ειχε ψυχικώς κουρασθή και άπογοητευθή. Τρεις φορές ειχεν εκτεθ ή επικρατέστερος υποψήφιος εις έκλογήν προκαθημένου και ειχε και τας τρεις παραγκωνισθή. Την πρώτην, το 1913, ήτο θεβαία ή έκλογή του ως οικουμενικού πατριάρχου. Και όμως ο ίδιος υπέδειξεν εις τους εκλέκτοράς του να ψηφίσουν τον γηραιόν, 82 ετών, Χαλκηδόνο Γερμανόν, δια να επιβραβευσθ οι έθνικοί άγώνες του πολιοιού ιεράρχου. Την δευτέραν, το 1921, ήτο επίσης θεβαία ή άνοδος του εις τον θρόνον Φαναρίου. Άλλά τότε επέσθη ισχυρότατα από παντού, να υποχωρήσθ υπέρ του Μελετίου Μεταξάκη. Την τρίτην, το 1923, ήτο πάλιν ισχυρός υποψήφιος δια τον θρόνον

Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ τότε ἡ ἐκλογή εἶχε ἐκ τῶν προτέρων κριθῆ ὑπὲρ τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου. Τὰ βασανά του καὶ τὰς ἀτυχίας τῆς τελευταίας περιόδου τῆς ζωῆς του περιγράφει εἰς τὸ μόλις ἀνευρεθὲν δεῦτερον μέρος τῶν ἀπομνημονευμάτων του.

Ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης ἀπέθανε, 72 περίπου ἐτῶν, ξένος ἐν ξένη, καταπικραμένος καὶ ἀδίκως λησμονημένος εἰς τὸ Βισμάρκτεν τῆς Γερμανίας ἀπὸ συγκοπήν καρδίας τὴν 10ην Φεβρουαρίου 1935. Ὁρος τῆς διαθήκης του, πού ἐγράφη τὸ 1933, ἦτο νὰ τελεσθῆ ἡ κηδεία του μόνον ἀπὸ ἓνα ἱερέα, χωρὶς διάκονον καὶ χωρὶς τὴν παρουσίαν ἀντιπροσώπου τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἦθελε μὲ αὐτὸν τὸν ὄρον νὰ δεῖξη τὴ βαθύτατη πικρία του γιὰ τὴν ἀχαριστία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἀπέναντί του. Ἀλλοίμονον, τὸ κράτος δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τέτοιες ἀνώδυνες διαμαρτυρίες. Πάντως ἡ κηδεία του ἐτελέσθη σεμνοπρεπῆς εἰς τὴν Βιέννην τὴν 15ην Φεβρουαρίου 1935, συμφώνως πρὸς τοὺς ὄρους τῆς διαθήκης.

Μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον (1939-1945), ὅταν μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δράσεως τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου (Ι.Μ.Χ.Α.), ἤρχισε νὰ προάγεται ἡ ἔρευνα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἐλαμψεν ἡ φωτεινὴ μορφή τοῦ Καραβαγγέλη. Ἡ μεγάλη του συμβολὴ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη πανελληνίως. Ἐξεδόθησαν τὰ ἀπομνημονεύματά του ἀπὸ τὸ Ι.Μ.Χ.Α. ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρχεῖον Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος Πηνελόπης Δέλτα, Ἀρ. 1. Γερμανοῦ Καραβαγγέλη Μητροπολίτου Καστορίας Ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν. Ἀπομνημονεύματα. Πρόλογος Στίλπ. Π. Κυριακίδου. Εἰσαγωγή Κλ. Τσοῦρκα. Θεσσαλονίκη 1959». Σχ. 80 Μ, σσ. ιδ' + 144, χάρις 1, εἰκόνες 8. Τὴν ἴδια ἐποχὴ, 1959, τὰ ὁσά του μετεφέρθησαν ἀπὸ τὴν Βιέννη εἰς τὴν Καστοριά καὶ ἐτέθησαν σὲ εἰδικὴ κρύπτη κάτω ἀπὸ τὸν ἀνδριάντα του, πού ἀνηγέρθη εἰς τὴν ἴδια πόλιν. Ἡ δὲ Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἐξέδωκε τὸ «Πανηγυρικὸν Λεύκωμα Γερμανοῦ Καραβαγγέλη Μητροπολίτου Καστορίας, ἐπιμελεῖα Ἀλεξ. Λέτσα. Θεσσαλονίκη 1959». Σχ. 40 σσ. 80, μὲ 92 εἰκόνες. Συγχρόνως ἀνηγέρθη ἡ προτομὴ του εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ἄλλῃ προτομὴ του εἰς τὴν γενέτειρά του, εἰς τὸ χωριὸν Στύψην τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης τῆς Λέσβου, τὸ ὅποιον χωριὸν τοῦ ὁ Γερμανὸς θυμῆθηκε εἰς τὴν διαθήκην του καὶ κατέλιπε εἰς τὴν κοινότητα Στύψης τὴν ἰδιωτικὴν διώροφη οἰκίαν του εἰς τὴν Καλλιθέαν Ἀθηνῶν, γιὰ νὰ προικίζονται ἀπορακορίτσια τοῦ χωριοῦ καὶ νὰ ἐνισχύεται ὁ κλασσικὸς ἀθλητισμὸς του. Ἡ προτομὴ ἰδρύθη τὸ 1968 μὲ ἔξοδα τοῦ Διδακταλικοῦ Συλλόγου Λέσβου.

Δυστυχῶς ὅλοι οἱ ἀνεγείραντες τὰ πρὸς τιμὴν του μνημεῖα διέπραξαν τὴν ἴδια ἀσυγχώρητη παράλειψιν. Τὸν ἀναφέρουν μόνον ὡς μητροπολίτην Καστορίας, παραθεωροῦντες ἔτσι καὶ διαγράφοντες τὴν σπουδαιότητα τῆς δράσεως του ὡς μητροπολίτου Ἀμασειᾶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Δὲν γνωρίζω, ἀν τὰς γραμμὰς αὐτὰς

θὰ ἀναγνώσῃ κανένας ἀρμόδιος. Κάμνω ἐκκλησίαν τοῦλάχιστον πρὸς τὸν ἐθνοπρεπῆ ἄνδρα καὶ ζηλωτὴν τῶν παραδόσεων σεβ. μητροπολίτην Μηθύμνης κ. Ἰάκωβον, συνοδικὸν σύνοδρον, νὰ φροντίσῃ, νὰ χαραχθῆ εἰς τὴν βάσιν τῆς προτομῆς τοῦ Καραβαγγέλη εἰς τὴν Στύψην τῆς Θεοσώστου ἐπαρχίας του: Μητροπολίτης Ἀμασειᾶς 1908-1935. Ἐφ' ὅσον διανύσαμε τὸ ἔτος τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πραγματοποιήσαμε ἐκδηλώσεις διὰ τὰ 60 χρόνια τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ἃς τιμηθῆ ἡ δρᾶσις τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου εἰς τὴν τόσον τραγικὰ χαμένην ἑλληνικὴν καὶ χριστιανικὴν Ἀνατολήν.

Καὶ τώρα, ὡς εἰς ἐπίλογον, λίγες σειρῆς γιὰ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἀμασειᾶς Γερμανοῦ. Εἰς τὸν πρόλογον τῶν Ἀπομνημονευμάτων του τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: «Ἐκτὸς δὲ τῶν εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα ἀναφερομένων ἀπομνημονευμάτων ὁ Καραβαγγέλης εἶχεν ἐπίσης συγγράψῃ καὶ τὰς ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν του εἰς τὸν Πόντον. Τὸ κείμενον ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ ἔχουν οὔτε αἱ θυγατέρες τῆς Πηνελόπης Δέλτα οὔτε οἱ συγγενεῖς τοῦ Καραβαγγέλη».

Αἰφνιδίως τὸν Αὐγούστον 1982 ἔγινε γνωστὸν ὅτι τὸ χαμένο αὐτὸ χειρόγραφο τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Καραβαγγέλη σώζεται εἰς τὰ χέρια τῆς γηραιᾶς κυρίας Ἀντιγόνης Μπέλλου - Θρηψιάδου, χήρας τοῦ ἀεμνήστου ἀρχαιολόγου Ἰωάννου Θρηψιάδου. Εἶναι πολὺ περιεργὸ πῶς βρέθησαν εἰς τὰ χέρια τῆς ἀνωτέρω κυρίας τὰ ἀπομνημονεύματα περὶ Πόντου τοῦ Γερμανοῦ Καραβαγγέλη. Ἡ ἴδια γνωστοποιεῖ ὅτι εἶχε καταρτίσει συλλογὴν ἀπὸ ἀπομνημονεύματα ἀγωνιστῶν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος καὶ ὅτι εἶχε δώσει ὠρισμένα ἀπὸ αὐτὰ καὶ συγκεκριμένα τὰ Ἀπομνημονεύματα περὶ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος τῶν Γερμανοῦ Καραβαγγέλη, Γ. Δικωνύμου - Μακρῆ καὶ Π. Παπατζαντέα, σὲ δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα, εἰς τὴν Πηνελόπην Δέλτα, τῆς ὁποίας γιὰ ἓνα διάστημα ὑπέρθε γραμματεὺς, γιὰ νὰ τὴν βοηθήσῃ εἰς τὸ συγγραφικὸν τῆς ἔργου. Τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται εἰς τὴν «Καθημερινήν» τῆς Κυριακῆς 15.8.1982, ὅπου δημοσιεύεται ἡ πρώτη συνέχεια τῶν περὶ Πόντου ἀπομνημονευμάτων Καραβαγγέλη. Καὶ ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ δημοσιεύματος δημοσιογράφος κ. Θανάσης Νάκας, ἀπηχῶντας ἀσφαλῶς τὴν γνώμην τῆς κυρίας Θρηψιάδου, ἐκφράζει τὴν ἀπορία, πῶς τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν, πού ἐκεῖνη διέσωσε, δημοσιεύθηκαν ἀπὸ τὸ Ι.Μ.Χ.Α. εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν μὲ τὸ γενικὸν τίτλον «Ἀρχεῖον Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος Πηνελόπης Δέλτα».

Δυστυχῶς τὰ ἐπιχειρήματα πού προσάγει ἡ κ. Θρηψιάδου, πρὸς δικαίωσιν τῶν ἀπόψεών της, εἶναι ἀσάφῃ. Ἡ ἴδια ποτὲ δὲν ἐξεδήλωσεν ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν νεώτερον Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν. Ἀσχολήθηκε πάντα μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν, γιὰ τὴν ὅποιαν ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε μελέτες, ὅπως «Ὁρφεὺς καὶ Ἐδρυδίκη», «Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία», «Ὁ πόλεμος τῆς Τροίας» καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀπὸ τὸ 1959-1960, πού ἐξεδόθησαν τὰ δι-

Ο ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Α'

Μία μεγάλη μορφή τής Έκκλησίας του 4ου αιώνας, ή όποία διεκρίθη διά τήν ζώσαν πίστιν πρὸς τόν Χριστόν και τούς άγώνας υπέρ τής Όρθοδοξίας είναι ό Μέγας τής Άλεξανδρείας Έπίσκοπος Άθανάσιος.

Ό Άθανάσιος έγεννήθη τό 295 μ.Χ. εις τήν Άλεξανδρείαν και εκ χριστιανών γονέων, κατά τόν εκκλησιαστικόν ιστορικόν Ρουφίνον¹. Από τόν αυτόν συγγραφέα² πληροφορούμεθα ότι ό Μέγας Άθανάσιος, παίς έτι ών και παίζων μετά τινος έθνικού συνομηλίκου του έδάπτισαν αυτόν. Ό Πατριάρχης Άλεξανδρείας Άλέξανδρος άνεγνώρισε τό δάπτισμα τούτο ως έγκυρον, επειδή έτη-

1. Θερησκευτική και Όθολή Έγκυκλοπαίδεια, τόμος 1, σελ. 521.

2. Αύτόθι.

ρήθη κατά πάντα ή εκκλησιαστική τάξις. Άλλο τι περι τής παιδικής ήλικίας του Μεγάλου Άθανάσιου δέν γνωρίζομεν. Τό μόνον, τό όποιον πληροφορούμεθα εισέτι από τόν ίδιον τόν Μέγαν Άθανάσιον και από τήν απολογία του πρὸς τόν Μέγαν Κωνσταντίνον, είναι ότι αποκαλεί τόν έαυτόν του «ιδιώτην άνθρωπον και πένητα»³. Δέν ειχε, συνεπώς, ύλικόν πλούτον ό Μ. Άθανάσιος ειχεν όμως πνευματικόν. Τούτον απέκτησεν εις τήν Άλεξανδρείαν, όπου έζησε. Διότι ή Άλεξανδρεία ήτο ή πόλις των γραμμάτων, αλλά και ή πόλις εις τήν όποίαν υπήρχεν ή φημισμένη Κατηχητική Σχολή, εις τήν όποίαν έδίδασκον διαπρεπείς άνδρες τής εποχής εκείνης, όπως ό Κλήμης ό Άλεξανδρεύς, ό Όριγένης κ.ά. Τοιοῦτοτρόπως ό Μ. Άθανάσιος απέκτησε βαθειαν μόρφωσιν, φιλοσοφικήν και θεολογικήν, διότι έμελέτα όχι μόνον τά συγγράμματα των κλασσικών, αλλά και τά θεολο-

3. Ό Μέγας Άθανάσιος, Άθήναι 1960, σελ. 84.

βλία με τά άνωτέρω άπομνημονεύματα, παρήλθαν 22-23 χρόνια. Κατά τά χρόνια αυτά ή κ. Θερεσιάδου δέν ήκούσθη να διαμαρτύρεται για τήν «πλαστοπροσωπία» τού ιδιοκλήτου τού Άρχείου. Ίσως θά έπρεπε σχετικώς, να προσάγαγη και ή ενδιαφερομένη κρείσσονας άποδείξεις, αλλά να άκουσθούν και αι μαρτυρίες των άπογόνων τής Πηνελόπης Δέλτα και των συγγραφέων - άγωνιστών, για να φωτισθή από παντού ή ύπόθεσις. Διότι είναι γνωστόν ότι ή Πηνελόπη Δέλτα άσχολήθηκε προσωπικά και ως συγγραφέυς και ως δημοσία προσωπικότης με τόν Μακεδονικόν άγώνα, υπήρξε στενή συγγενής των πρωταγωνιστών Παύλου Μελά και Ίωνος Δραγούμη και διέθετε πλήρη ήθικήν έπιβολήν και άφθονον χρήμα, για να καταρτίσει τήν συλλογήν των άπομνημονευμάτων. Τό θέμα λοιπόν περι τού προσώπου, που κατήρτισε τήν συλλογήν των άπομνημονευμάτων παραμένει άνοικτό και άναμένει φωτισμόν.

Έν πάση περιπτώσει τόν Αύγουστον 1982 ή κυρία Θερεσιάδου παρέδωσε, προσωρινώς ύποθέτω, τήν συνέχεια των Άπομνημονευμάτων Καραβαγγέλη στο δημοσιογράφο τής «Καθημερινής» κ. Θανάση Νάκα, ό όποιος τά έδημοσίευσε με σύντομα σχόλια στην «Καθημερινή» Άθηνών, σε τρεις μακρές συνέχειες, τις Κυριακές 15, 22 και 29 Αύγουστου 1982.

Άρκεί, όμως, να διαβάση ό άναγνώστης 3-4 σειρές, για να αντίληφθή ότι δέν έχει μπροστά του τό κείμενο τού Καραβαγγέλη. Ό εκδότης τό έχει μεταφέρει στη σημερινή δημοσιογραφική χρήση δημοτική. Άγνοούμε αν έκανε και άλλες έπεμβάσεις εις τό κείμενο, παραλείποντας ή συμπτύσσοντας ώρισμένα δευτερεύοντα ή περιττά κατ' εκείνον σημεία. Όπωσδήπο-

τε από τά ελάχιστα και έλλιπή σχόλια του φρωάται να άγνοή τά εκκλησιαστικά πράγματα. Τόν Γερμανό π.χ. πουθενά δέν τόν αναφέρει ως μητροπολίτη Άμασειας. Άλλού τόν αναφέρει άπλως ως «μητροπολίτη Γερμανό Καραβαγγέλη», χωρίς τίτλον μητροπόλεως και άλλού μητροπολίτην «τής Άμισού τού Πόντου». Για τόν έθνομάρτυρα βοηθόν του έπίσκοπον Ζήλων Εϋθύμιον σχολιάζει άρελώς ότι «τό κοσμικό του όνομα ήταν Ζήλων Άγροτέλλη». Όποία παρανόησις! Τό όνομα τής επισκοπής, τά Ζήλα των Ζήλων, τό ένόμισε κύριον όνομα τριτοκλίτον, ό Ζήλων τού Ζήλωνος! Φαίνεται ότι εις τά κύρια όνόματα κάμνει και παραναγνώσεις τού κειμένου, διότι άναγινώσκει Πηνιέτογλου αντί Πηνιάτογλου, Κάφρα αντί Κάβζα (πόλη τής έπαρχίας Άμασειας) κ.λπ.

Συμπέρασμα: Ό πρώτη αυτή δημοσιογραφική έκδοσις των περι Πόντου άπομνημονευμάτων τού Γερμανού Καραβαγγέλη υπήρξεν άτυχή. Άς εύχηθούμε, όπως ή κάτοχος τού χειρογράφου κυρία Άντιγόνη Μπέλλου - Θερεσιάδου λάβη τήν όρθήν άπόφασιν, να τά παραδώσει εις ένα σοβαρόν επιστημονικόν ίδρυμα, όπως ή Άκαδημία Άθηνών, ή τό Ι.Μ.Χ.Α., ή ή έν Άθήναις Έπιτροπή Ποντιακών Μελετών, διά να τύχουν μελέτης, σχολιασμού και εκδόσεως άνταξίας πρὸς τήν σπουδαιότητα τού περιεχομένου των και πρὸς τήν προσωπικότητα τού διαπρεπούς ιεράρχου και έθνικού άγωνιστού, που τά συνέγραψε. Άποτελούν σπουδαίαν ιστορικήν μαρτυρία.

ΑΘΑΝ. Γ. ΤΣΕΡΝΟΓΛΟΥ

Φιλολόγος Γυμνασιάρχης

γικά και εκκλησιαστικά τοιαύτα της εποχής του, «μετ' ιδιαιζούσης δέ επιμελείας τήν Ἁγ. Γραφήν»⁴.

Ἐπειδή δὲ τὰ συγγράμματά του ἔχουν πλῆθος φράσεων τῆς Ἁγ. Γραφῆς «ἄγεται δὲ τις εἰς τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα ὅτι ἐκ στήθους ὁ Ἄθανάσιος γινώσκων τὴν Γραφήν, Παλαιὰν καὶ Καινὴν, ἀπὸ μνήμης προσάγει τὰ διάφορα χωρία»⁵.

Βεβαίως ἡ Ἀλεξάνδρεια ὠνομάζετο «παιδείας ἐργαστήριον», ἀλλ' ἦτο συγχρόνως καὶ κέντρον ἐμπορικόν, τὸ ὅποσον ἐγκυμονοῦσε πολλοὺς κινδύνους, διότι εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν δισταυρόντο καθημερινῶς λαοὶ καὶ φυλαί.

Ἐν μέσῳ τοῦ κινεῶνος αὐτοῦ ὁ νεαρὸς καὶ πτωχὸς Ἄθανάσιος εἶχε ἀνάγκην ἐνὸς στοργικοῦ καὶ σοφοῦ συμπαραστάτου. Καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ Πατριάρχης Ἀλεξάνδρειας Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὸν Ἄθανάσιον.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλέξανδρος ἀνεδείχθη διὰ τὸν Ἄθανάσιον ἀνεκτίμητος προστάτης καὶ ἐμπειρος παιδαγωγός, διότι διεκρίνετο διὰ τὴν φλογερὰν πίστιν του, τὴν ἀγιότητά του, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγάλην μόρφωσίν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἄθανάσιος εἶχε ἐυρείαν μόρφωσιν. Κατεῖχεν ἄριστα δλόκληρον τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Πλάτωνα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τοὺς λόγους του «Κατὰ Ἑλλήνων» καὶ «Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου».

Τὴν μόρφωσίν του ὅμως αὐτὴν καθὼς καὶ τὴν καθόλου κατάρτισίν του «ἔθεσεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πίστεως»⁶. Ὁ Ἐθνικός μας ἱστορικός Κ. Παπαρρηγόπουλος⁷ λέγει: τὰ ἐξῆς διὰ τὸν εἰκοσαετῆ Ἄθανάσιον: «ἡ εὐρυτάτη μόρφωσίς του δὲν ἀπετέλεσε σκοπὸν, ἀλλὰ μέσον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, τοῦ ὑψηλοτέρου καὶ εὐγενεστέρου ἰδανικοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Τῆς ὑπερασπίσεως τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως».

Β'

Καὶ εἶναι γεγονός ὅτι ὁ Μ. Ἄθανάσιος ἔζησεν εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχαν ἐκλείψει πλέον οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, διότι, διὰ τοῦ Δ) τος τῶν Μεδιολάνων, εἶχε ἐπικρατήσῃ ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Εἶχαν ὅμως ἐμφανισθῆ οἱ ἐσωτερικοὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν καὶ οἱ πλέον ἐπικίνδυνοι. Οἱ αἰρετικοί!

Οἱ αἰρετικοὶ μὴ ἱκανοποιούμενοι ἀπὸ τὴν ἀπλήν «καὶ ἀψυμυθώτων ἀλήθειαν τοῦ Ἐθαγγελίου»⁸ ἀνεμίγνυν τὴν

χριστιανικὴν πίστιν μετ' ἄλλων δοξασίῶν, ξένων πρὸς αὐτὴν, προκειμένου νὰ παραπλανήσουν καὶ νὰ προσηλυτίσουν τοὺς ἀφοσιωμένους πιστοὺς εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας. Μία τοιαύτη αἵρεσις, ἡ ὁποία ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἄθανασίου ἦτο ὁ ἀρειανισμός.

Ὁ Ἄρειος προήρχετο ἐκ Λιβύης καὶ ἦτο πρεσβύτερος. Διεκρίνετο δὲ διὰ τὴν εὐφυίαν του καὶ τὴν εὐγλωττίαν του. Ὡμίλει μετὰ τοσαύτης πειστικότητος καὶ δεξιότηχίας, ὥστε ἐσαγήνευε καὶ ἔθελγε τὰ πλήθη. Κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον Κύπρου⁹ ὁ Ἄρειος ἦτο «ἐσχηματισμένος ὡς δόλιος ὄφις, ὑποκλέψαι δυνάμενος πᾶσαν ἄκακον καρδίαν, διὰ τοῦ αὐτοῦ πανούργου προσήματος». Ἀλλὰ τόσον διὰ τὸν αἰρετικὸν Ἄρειον, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἄλλους αἰρετικούς ἐπαληθεύουν καὶ πάλιν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου: «Ἐρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων ἕσθωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἄρπαγες»¹⁰. Καὶ ὁ Ἄρειος προσπαθεῖ, διὰ τῆς διδασκαλίας του, νὰ ἐπιβάλῃ τὰς αἰρετικὰς του δοξασίας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο Θεὸς ἀλλὰ κτίσμα· «ἐξ οὐκ ὄντων γέγονε καὶ ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν καὶ οὐκ ἦν πρὶν γένηται, ἀλλ' ἀρχὴν τοῦ κτίζεσθαι ἔσχε καὶ αὐτός»¹¹.

Συνεπῶς «εἶναι προφανὲς ὅτι ἐκ τῆς νέας αἰρέσεως ἠπειλεῖτο ἡ καθαρότης καὶ ἀκεραιότης τῆς Ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας καὶ ἐκινδύνευεν ὁ Χριστιανισμός»¹². Τοῦτο ὅμως δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι «στόματα ἀσεβῶν καὶ αἰρετικῶν ὅσον δεινὰ, ὅσον εὐλαλα καὶ πιθανὰ, ὅσον καταπληκτικὰ καὶ ἂν ὦσιν, οὐ κατισχύσουσι τῆς ἡσυχου καὶ σιγῆς ὀρθῆς διδασκαλίας»¹³.

Καὶ ἦλθεν ἡ στιγμή, διὰ τὸν Ἄθανάσιον, τῆς ἐνάρξεως τῶν μεγάλων καὶ ἡρωϊκῶν ἀγώνων. Ἀγωνίζεται καὶ μένει «πιστὸς ἄχρι θανάτου»¹⁴ εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἐπικρατήσιν τῆς, ἀντὶ τῶν τὰ ἐπιχειρήματά του ἐκ τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται ὁ κύριος ἀντίπαλος τοῦ ἀρειανισμοῦ καὶ ἀναδεικνύεται «ὁ πρωταθλητῆς τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας»¹⁵. Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος¹⁶ λέγει καὶ πάλιν διὰ τὸν Μ. Ἄθανάσιον: «ὄρμησεν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα καὶ ἀφιέρωσεν ἕκτοτε ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις εἰς τὴν ἀμυναν τοῦ ἐνσαρκωθέντος Λόγου, μετὰ τοιαύτης θρησκευτικῆς πεποιθήσεως καὶ τοσοῦτου θάρρους, ὥστε ἀπέβη ὁ ἀγιώτερος τῶν ἡρώων ἢ μᾶλλον ὁ ἡρωϊκώτερος τῶν ἀγίων».

9. Ὁ Μέγας Ἄθανάσιος, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 27.

10. Ματθ. 7,15.

11. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμος 1, σελ. 56, Ἀθήναι 1952.

12. Αὐτόθι, σελ. 121.

13. Αὐτόθι, τόμος 2, σελ. 906.

14. Ἀποκαλ. 2,10.

15. Δ. Μπαλάνου, Μεγάλοι μορφαὶ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1942, σελ. 57.

16. Κ. Παπαρρηγόπουλου, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 185.

4. ΒΕΠ. 30,12.

5. Μιχ. Κωνσταντινίδου, Ὁ Μέγας Ἄθανάσιος, σελ. 14.

6. Ἡλία Δ. Μουτσούλα - Κίμωνος Παπαχριστοπούλου, Ὁ Μέγας Ἄθανάσιος, Ἀθήναι 1974, σελ. 14.

7. Κ. Παπαρρηγόπουλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδ. Η', τόμος 3, σελ. 548.

8. Κων)νου Καλλινίκου. Ἐπίτομος Ἐκκλησι. Ἱστορία, Ἀθήναι 1958, σελ. 39.

Γ'

Ο Μ. Ἀθανάσιος ὄντως περιεφρόνησε καὶ κινδύνους καὶ ταλαιπωρίας καὶ ἀπειλὰς καὶ συνταυτίζεται μετὰ τῆς νίκης τῆς Ὀρθοδοξίας, δηλ. τῆς νίκης τῆς ἀληθείας κατὰ τοῦ ψεύδους, τῆς νίκης τῆς ἀρετῆς κατὰ τῆς κακίας. Καὶ τὴν γενναίαν του ψυχὴν οὐδεὶς κατώρθωσε νὰ κλονίσῃ, οὔτε εἰσέτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀπειλὴ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὅτι θὰ ἐξορίσῃ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ἀν δὲν δεχθῆ εἰς ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν τὸν Ἄρειον, ὁ ὁποῖος, μεταμεληθεὶς δῆθεν, ἐπανήλθεν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Καὶ ὁ ἀτρόμητος Ἱεράρχης δὲν ἐδειλίασεν, ἀλλὰ ἀπήντησεν ὅτι «μηδεμίαν εἶναι κοινωνίαν τῇ χριστομάχῳ αἰρέσει πρὸς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν»¹⁷. Δὲν δέχεται δηλ. νὰ ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἡ νίκη, «ἡ νικήσασα τὸν κόσμον», ἡ πίστις εἰς τὴν Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, ἐπετεύχθη κατὰ τὴν Α' Οἰκουμένην Σύνοδον, συναλθούσαν, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν Νίκαιαν τὸ 325 μ.Χ. Σκοπὸς τῆς Συνόδου αὐτῆς ἦτο ἡ καταδίκρισις τοῦ ἀρειανισμοῦ καὶ ἡ διατύπωσις τοῦ Ὀρθοδόξου δόγματος διὰ τὴν Θεότητα τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἀγ. Τριάδος, τὴν ὁποίαν ἠρνεῖτο ὁ Ἄρειος. Ο Ἀθανάσιος, εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν, ἀντιμετώπισε τὸν Ἄρειον ἀνατρέψας τὰς κακοδοξίας του καὶ ὑποστηρίξας τὴν ἀποψιν, ὅπως «ἀίδιός ἐστιν ὁ Πατήρ, ἀθάνατος, δυνατός, φῶς, βασιλεὺς, παντοκράτωρ, Θεός, Κύριος, κτίστης καὶ ποιητὴς ἀπαραλλάκτως ταῦτα πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἐν τῇ εἰκότι, ἵνα ἀληθῶς ὁ τὸν Υἱὸν ἑωρακῶς ἴδῃ τὸν Πατέρα»¹⁸.

Καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη τῆς Νικαίας, ἀποδεχθεῖσα τὰς ὀρθοδόξους ταύτας ἀπόψεις τοῦ Ἀθανασίου, ἐδογματίσεν εἰς τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἡμῶν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν «Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο».

Ὁ θρίαμβος αὐτὸς τῆς Ὀρθοδοξίας ὠφείλετο κυρίως εἰς τὸν διάκονον Ἀθανάσιον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀπεφάνθη καὶ ἡ σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας τοῦ 339, «τὴν νόσον τοῦ ἀρειανισμοῦ ἐστήρσεν»¹⁹. Διὰ τοῦτο ἔκτοτε ἡ φήμη του διεδόθη τόσο, ὥστε ὅταν ἀπέθανεν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος, μᾶλλον τὸ 328 μ.Χ., «τὸ πλήθος καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὡσπερ ἐκ μιᾶς ψυχῆς καὶ στόματος συνελθούσες ἀνεβῶν, ἐκράζον αἰτοῦντες Ἀθανάσιον Ἐπίσκοπον τῇ Ἐκκλησίᾳ»²⁰, ἀποκαλοῦντες τοῦτον «σπουδαῖον, εὐλαδῆ, χριστιανόν, ἕνα τῶν ἀσκητῶν, ἀληθῶς ἐπίσκοπον ὀνομάζοντες»²¹.

Οἱ ἀρειανοὶ ὅμως δὲν ἔπαυαν νὰ κατηγοροῦν τὸν Μ. Ἀθανάσιον διὰ πλάνας, ἐγκλήματα, ἀθεμίτους σχέσεις

καὶ μαγικάς τέχνας. Καὶ αὐτὰς τὰς κατηγορίας τὰς ἀνέτρεψεν ὁ Μ. Ἀθανάσιος κυρίως διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του, διότι ἐχρησιμοποίησε: «βίῳ μὲν ὀδηγῶ θεωρίας, θεωρία δὲ σφραγίδι βίου»²². Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἀπὸ τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, ὁ ὁποῖος εἶπεν ἐπιγραμματικῶς διὰ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον: «Ἀθανάσιον ἐπαινῶν, ἀρετὴν ἐπαινέσομαι: ταῦτόν γάρ ἐκείνόν τε εἶπειν καὶ ἀρετὴν ἐπαινέσαι»²³.

Ὅλοι ὅμως αὐταὶ αἱ βίαιαι πράξεις καὶ σκευωρίαὶ εἰς θάρος τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου ἐνίσχυνον ἔτι περισσότερο τὴν πίστιν του εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος, τοῦ ὁποῖου ἡ σημασία εἶναι θεμελιώδης διὰ τὸν πιστὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τοῦτο τονίζει καὶ ὁ Ἀγγλὸς θεολόγος P. M. French²⁴ εἰς ἕνα σύγγραμμά του «περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε τὸ 1951 εἰς τὸ Λονδίον. «Τὸ δόγμα, γράφει εἰς τὸ διβλίον του ὁ French, δὲν εἶναι ἀπολιθωμένον ἀπόθεμα ἀπὸ τὴν συνείδησιν τοῦ παρελθόντος. Εἶναι ζωντανὴ πείρα ὀλοκλήρου τοῦ σώματος τῶν πιστῶν. Ἐὰν κρατῆς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, τότε ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Ὀρθοδοξίας». Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἀγωνίζεται μετὰ θαυμαστοῦ θάρρους, ἀψηφῶν οἰανδήποτε ἀπειλὴν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον εἰσέτι, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθαρῆται καὶ νὰ ἐξωρίζεται πεντάκις καὶ ἀπὸ τὰ 46 ἔτη τῆς ἀρχιερωσύνης του τὰ 16 νὰ εὐρίσκαται καὶ πάλιν ἐν ἐξορίᾳ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Γάλλος βιογράφος τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου A. Jacquin²⁵, θαυμάζων τὴν γενναϊότητά του εἶπε διὰ τὸν Ἀθανάσιον τὰ ἑξῆς: «Ὡς στρατιώτης τοῦ ὁποῖου τὸ θάρρος παραμένει ἀμείωτον καὶ ὅταν τοῦ λείψουν αἱ δυνάμεις, τοιοῦτοτρόπως ἐμφανίζεται ὁ Ἀθανάσιος ἀπέναντι τοῦ Ἀρειανισμοῦ δὲν καύει τὸν ἀγῶνα παρὰ μὲ τὸν θάνατον. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν ὥραν, μαζί μὲ τὰς ἰαχὰς τῆς μάχης, ἀνεμυγνύοντο ἤδη οἱ πικᾶνες τοῦ θριάμβου, καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία τοῦ ποιμνίου τὸν εἰσήγε θριαμβευτικῶς εἰς τὴν δόξαν. Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκθειάζουσα τὰ κατορθώματά του, τὸν ἐποθετήσεν πλησίον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Εὐαγγελιστὰς καὶ τοὺς Μάρτυρας, εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Ἁγίων, καὶ οἱ πιστοὶ τοῦ ἀπέδιδον τιμὰς, τὰς ὁποίας ἀνεγνώρισαν καὶ καθιέρωσαν αἱ ἐπερχόμεναί γενεαὶ μέχρι σήμερον».

Αὐτὸς ἦτο ὁ Πρωταθλητὴς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ὕμνον τῆς Ἐκκλησίας: Ἀθανάσιον καὶ θανόντα ζῆν λέγω, οἱ γὰρ δίκαιοι ζῶσι καὶ τεθνηκότες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

17. ΒΕΠ. 31,98.

18. Π. Ν. Τρεμπέλα, Δογματική, τόμος 1, σελ. 242.

19. ΒΕΠ. 30,12.

20. ΒΕΠ. 31,55.

21. Αὐτόθι.

22. ΒΕΠ. 30,29.

23. Αὐτόθι.

24. Ἡ Νοσταλγία τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθήνα: 1956, σελ. 119.

25. ΒΕΠ. 30,29.

Έκ τής Έδρας τής Ιστορίας τής Ιατρικής τού Πανεπιστημίου Άθηνών

ΠΕΡΙ ΣΜΗΓΜΑΤΟΡΡΟΪΚΗΣ ΑΛΩΠΕΚΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Έκ τής έρεύνης τών ιερών βιβλίων τής Παλαιάς Διαθήκης προέκυψαν πληροφορίες περι τής φαλάκρας, τής άλλως σμηγματορροϊκής αλωπεκίας καλουμένης¹, αΐτινες καταλλήλως ταξινομηθείσαι εκτίθενται άμέσως κατωτέρω:

Διάγνωσις τής παθήσεως.

Η πρό 3500 έτών περίπου συγγραφείσα υπό τού Μωϋσέως Πεντάτευχος, ήτις, ώς γνωστόν, άποτελείται εκ πέντε βιβλίων, δηλαδή εκ τής Γενέσεως, τής Έξόδου, τού Λευϊτικού, τών Άριθμών και τού Δευτερονομίου, προβαίνει εις τήν διά κλινικής εξέτάσεως διαφορικήν διάγνωσιν μεταξύ τής λέπρας και τής φαλάκρας περιγράφουσα τήν κλινικήν εικόνα άμφοτέρων. Έπί λέξει, όσον άφορᾷ εις τήν φαλάκραν, τó ιερόν κείμενον άναφέρει εν προκειμένω τὰ εξής: «έν δέ τινι μαδήση ή κεφαλή αυτού, φαλακρός έστι... έν δέ κατά πρόσωπον μαδήση ή κεφαλή αυτού, άναφάλαντός έστι » (Λευϊτικόν, ΙΓ' 40, 41), ήτοι έν άνθρωπου τινός άποπέσωσιν όλαι αι τρίχες τής κεφαλής ή μόνον κατά τήν μετωπιαίαν χώραν, ούτος πάσχει εκ φαλάκρας. Σημειωτέον, ότι ό κατά τήν μετωπιαίαν χώραν φαλακρός έκαλειτο πολύ άργότερον φάλανθος (Άνθολογία Παλατινή 9.317. Διογένης Λαέρτιος 7, 160). Περαιτέρω ό περι τó 650 π.Χ. γεννηθείς Ίερεμίας προβαίνει εις παρομοίωσιν πρός τήν φαλάκραν προφητεύων, ότι «ήκει φαλάκρωμα επί Γάζαν» (ΚΘ', 5), δηλαδή ή εκ τής πλήρους καταστροφής άποψίλωσις, ήν θά έμφανίζη ή εν λόγω πόλις, θά όμοιάζη πρός τήν πάθησιν ταύτην.

Περιστατικά φαλάκρας.

Τó βιβλίον Βασιλειών Β' , όπερ έγράφη κατά πᾶσαν πιθανότητα περι τó 970 π.Χ. έξιστορεί, ότι διαρκούντος τού πολέμου εις τήν περιοχήν Γέθ άνήρ τις φαλακρός, όστις ήτο άπόγονος τού γίγαντος Ραφά και ώνειδίξε τούς Ίσραηλίτας, έφονεύθη υπό τού Ίωνάθαν, υιού τού Σεμεί τού άδελφού τού Δαυίδ («έγένετο έτι πόλεμος εν Γέθ. και ήν άνήρ μαδών... και γε αυτός έτέχθη τῷ Ραφά. και ώνειδίξε τόν Ίσραήλ, και έπάταξεν αυτόν Ίωνάθαν υιός Σεμεί άδελφού Δαυίδ» (ΚΑ', 20,21).

Έπίσης τó υπό τού Προφήτου Ίερεμίου πιθάνωτατα συγγραφέν βιβλίον Βασιλειών Δ' άναφέρει και έτερον συγκεκριμένον περιστατικόν φαλάκρας ώς εξής: 'Ο Προφήτης Έλισσαιέ άνέβη εκείθεν (εκ τής Ίεριχούς) εις Βαιθήλ· και άναβαίνοντας αυτού εν τή όδῷ και παιδάρια μικρά έξήλθον εκ τής πόλεως και κατέπαιζον αυτού (περιέπαιζον αυτόν) και είπον αυτόν· άνάβαινε, φαλακρέ, άνάβαινε. και έξένευσεν όπισω αυτών και είδεν αυτά, και κατηράσατο αυτοίς εν όνόματι Κυρίου· και ίδού έξήλθον δύο άρκοι (άρκτοι) εκ τού δρυμού και άνέρρηξαν (κατεσπάραξαν) άπ' αυτών τεσσαράκοντα και δύο παιδας» (Β', 23, 24).

Αΐτια τής φαλάκρας.

1) Θεία τιμωρία.

Ό επί Ίεροβοάμ Β' (784-744 π.Χ.) και επί Όζίου (769-737 π.Χ.) δράσας Προφήτης Άμώς όμολογεί, ότι ό Θεός άπεκάλυψεν εις αυτόν, ότι θά τιμωρήση τούς άλαζόνας Ίσραηλίτας προκαλών εις αυτούς φαλάκραν. Συγκεκριμένως τó ιερόν κείμενον άναφέρει, ότι ό Δημιουργός είπεν εις τούτον τó εξής: «άναβιβῶ... επί πᾶσαν κεφαλήν φαλάκρωμα» (Η', 10).

Ό περι τó 765 π.Χ. γεννηθείς Ίσακίης προφητεύει, ότι οι κάτοικοι τής Σιών θά έμφανίσωσι θεία τιμωρία εξ αιτίας τών άμαρτιών των «φαλάκρωμα» (φαλάκραν) (Ι', 24). Έπίσης ό Προφήτης ούτος άναφέρει, ότι ό Δημιουργός θά πλήξη τούς Ίσραηλίτας δι' αλωπεκίας («ξυρήσει Κύριος τῷ ξυρῷ τῷ μεγάλῳ και μεμεθυσμένῳ, ό έστι πέραν τού ποταμού βασιλέως Άσσυρίων, τήν κεφαλήν και τας τρίχας τών ποδῶν, και τόν πώγωνα άφελεί» (Ζ', 20).

Ό κατά τó 620 π.Χ. γεννηθείς Ίεζεκιήλ προφητεύει, ότι θά εκσπάση έναντιον τών Ίσραηλιτών ή όργή τού Θεού διά τής έμφανίσεως, έφ' όλων τούτων φαλάκρας («επί πᾶσαν κεφαλήν φαλάκρωμα», Ζ', 18).

2) Γαλαπιωρία.

Κατά προφητείαν τού Ίεζεκιήλ ό Ναβουχοδονόσορ, ένα καταλάβη τήν Τύρον «κατεδουλώσατο τήν

1. Καπετανάκης, Ι.: Δερματολογία - Άφροδισιολογία, Άθήνα, 1971.

δύναμιν αὐτοῦ δουλεῖα μεγάλη» (ΚΘ', 18), δηλαδή ἐταλαιπώρησε σφόδρα τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ, οἵτινες συνεπέα τῆς ταλαιπωρίας των ταύτης ἐνεφάνισαν φαλάκραν («πᾶσα κεφαλὴ φαλακρά», ΚΘ, 18).

3) Ἡ ἐπὶ τῆς κόμης χρησιμοποίησης τοῦ ἐξ ἐλαιῶν ἐλαίου.

Πιθανολογοῦμεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς κόμης καὶ πρὸς καλλωπισμὸν αὐτῆς εἰς εὐρεῖαν κλίμακα χρησιμοποίησης τοῦ ἐλαίου, προφανῶς τοῦ ἐξ ἐλαιῶν τοιούτου² ὑπεβόηθησε τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω ἐξέλιξιν τῆς φαλάκρας.

Ἡ ἐν λόγῳ χρησιμοποίησης τοῦ ἐλαίου τούτου προκύπτει ἐκ τῶν ΚΒ' (ΚΓ') καὶ ΡΜ' (ΡΜΑ') Ψαλμῶν τοῦ βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1011 μέχρι τοῦ 972 π.Χ. Δαυὶδ, οἵτινες Ψαλμοὶ ἀναφέρουσι ἀντιστοίχως τὰ ἐξῆς σχετικά: «ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου» (5) καὶ: «ἐλαιον... ἀμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου» (5).

Προσέτι ὁ Σολομών, ὅστις ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 972 μέχρι τοῦ 937 π.Χ., δίδει διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστής» βιβλίου του πρὸς πάντα ἄνθρωπον τὴν ἐξῆς σχετικὴν συμβουλὴν: «ἐλαιον ἐπὶ κεφαλῆς σου μὴ ὑστερησάτω» (Θ', 8). Ἐν ἄλλοις λόγοις: ἡ κόμη σου οὐδέποτε νὰ στερηθῇ τὸ ἐλαιον. Ἡ συμβουλὴ αὐτὴ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν, περὶ ἀπολαύσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρεχομένων ὕλικῶν ἀγαθῶν, παραινέσεων τοῦ ἐν λόγῳ βασιλέως, ὅστις προβαίνει εἰς ταύτας συναισθανόμενος βαθέως τὴν ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου ματαιότητα τῶν ἀθροπίων.

Θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω πληροφορίας τινὰς ἐκ τῶν εἰς τὴν κόμην γενικῶς ἀφορῶν:

Τὸ βιβλίον Βασιλειῶν Β' ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἀβεσσαλώμ εἶχε πλουσίαν κόμην εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε «ἐν τῷ κείρεσθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ—καὶ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν εἰς ἡμέρας, ὡς ἂν ἐκείρετο, ὅτι κατεβαρύνετο ἐπ' αὐτὸν— καὶ κειρόμενος αὐτὴν ἔστησε τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διακοσίους σίκλους ἐν τῷ σίκλῳ τῷ βασιλικῷ» (ΙΑ', 26). Δηλαδή, ὅταν οὗτος ἔκοπτε τὴν κόμην του— καὶ τοῦτο συνέβαινε ἅπαξ τοῦ ἔτους, διότι αὐτὴ λόγω τοῦ βάρους τῆς τὸν ἠνώχλει— τὸ ἐκάστοτε βάρος τῶν ἐν προκειμένῳ ἀποκοπτομένων τριχῶν τῆς κεφαλῆς του ἀνήρχετο εἰς διακοσίους βασιλικούς σίκλους, τούτεστιν εἰς δύο καὶ πλέον χιλιόγραμμα³.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος συντεθὲν ἱερὸν βιβλίον Ἄσμα Ἄσμάτων παρομοιάζει τὴν ἐμφάνισιν τῆς

πλουσίας καὶ ὠραίας κόμης πρὸς τὰς ἀγέλας τῶν αἰγῶν, αἵτινες ἐφάνησαν ἐρχόμεναι ἐκ τῆς Γαλαὰδ (Δ', 1, ΣΤ', 4, 5). Κατὰ τὸ αὐτὸ βιβλίον ὁ νυμφίος παρομοιάζει τὴν πλεξίδα τῆς κόμης τῆς νύμφης του πρὸς τὴν πορφύραν λέγων τὰ ἐξῆς: «τὸ πλόκιον τῆς κεφαλῆς σου ὡς πορφύρα» (Ζ', 6).

Εἰς τὸν Δανιήλ, ὅστις ἀπέθανε περὶ τὸ 535 π.Χ., ἀπεκαλύφθη δι' ὄραματος, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ὁμωνύμου βιβλίου του, ὅτι «ἡ θριξ τῆς κεφαλῆς» τοῦ Θεοῦ «ὡσεὶ ἔριον καθαρὸν» (Ζ', 9), ἦτοι, ὅτι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς τοῦ Δημιουργοῦ εἶναι λευκαὶ ὡς τὸ πάλλευκον καθαρὸν ἔριον.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἰσραηλῖται καὶ κατὰ μείζονα λόγον οἱ ἱερεῖς τούτων, ἔτρεφον κόμην. Εἰς πάντας τούτους δὲν ἐπετρέπετο νὰ κόπτωσι τελείως ταύτην, οὐδὲ πρὸς ἐκδήλωσιν πένθους. Σχετικαὶ πληροφορία ἀναφέρουσι τὰ ἐξῆς:

Τὸ Λευϊτικὸν διαλαμβάνει, ὅτι «εἶπε Κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων· εἶπον τοῖς ἱερεῦσιν... φαλάκρωμα οὐ ξυρηθήσεσθε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ νεκρῶ» (ΚΑ', 1,5).

Τὸ βιβλίον Ἀριθμοὶ πληροφορεῖ, ὅτι ὁ ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα ἀφιερωμένος εἰς τὸν Θεὸν «ξυρὸν οὐκ ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ» (ΣΤ', 5) κατὰ τὸ διάστημα τούτου.

Κατὰ τὸ Δευτερονόμιον ὁ Μωυσῆς συμβουλεύει τοὺς Ἰσραηλίτας, ἵνα μὴ οὗτοι ξυρίζωσι τὸ τριχωτὸν τῆς κεφαλῆς των εἰς ἐνδειξιν πένθους, λέγων: «οὐκ ἐπιθήσετε φαλάκρωμα... ἐπὶ νεκρῶ» (ΙΑ', 1).

Προσέτι ὁ Προφῆτης Ἰεζεκιὴλ ἀναφέρει, ὅτι «εἶπε Κύριος πρὸς» (ΜΔ', 2) αὐτόν, ὅτι οἱ ἱερεῖς «τὰς κόμας αὐτῶν οὐ φιλώσουσι» (ΜΔ', 20), δηλαδή οὗτοι νὰ μὴ ἀποκόψωσι τελείως τὴν κόμην των. Ἀντιθέτως οἱ εἰδωλολάτραι ἱερεῖς εἶχον «τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώγωνας ἐξυρημένους» (Ἐπιστολὴ Ἰερεμίου, 30).

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω παραινέσεων προκύπτει, ὅτι ὑπῆρχε παλαιὸν ἔθιμον πλήρους ἀποκοπῆς τῆς κόμης εἰς ἐνδειξιν πένθους. Εἰς τὸ ἔθιμον τοῦτο ἀναφερόμενος ὁ Ἡσαΐας προφητεύει, ὅτι εἰς τὴν χώραν τῶν Μωαβιτῶν θὰ παρατηρηθῇ «ἐπὶ πάσης κεφαλῆς φαλάκρωμα» (ΙΕ', 2), τουτέστιν, ὅτι πάντες οἱ Μωαβῖται συνεπέα τῆς καταστροφῆς τῆς χώρας των θὰ ξυρίσωσιν εἰς ἐνδειξιν πένθους τὸ τριχωτὸν τῆς κεφαλῆς των. Ὁμοίως ὁ Μιχαίας, ὅστις ἔζησε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς βασιλείας τῶν Ἰωάθαμ, Ἀχαζ καὶ Ἐζεκιου (740-687 π.Χ.), προφητεύων τὴν καταδίκην τῆς Σαμαρείας καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα Ἰσραὴλ: «ξύρησαι καὶ κεῖραι ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ τρυφερά σου» (Α', 16), δηλαδή ξύρησε τὴν κεφαλὴν τῶν τέκνων σου εἰς ἐνδειξιν πένθους. Προσέτι ὁ Ἰερεμίας ὁμολογεῖ, ὅτι ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἴπῃ πρὸς τὸν παρανομοῦντα λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ τὰ ἐξῆς: «Κεῖραι τὴν κεφαλὴν σου καὶ ἀπόρριπτε» (Ζ', 29),

2. Παπαγιαννόπουλος, Ἰ.: Πληροφορία ἐκ τῆς Πεντατεύου περὶ τοῦ ἐξ ἐλαιῶν ἐλαίου. Διδαχὴ 34: 172, 1980.

3. Κολιτσάρας, Ἰ.: Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς Ἑβραϊκούς, Ἀθήναι 1971.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Πατριαρχικόν μήνυμα.

Ἡ Α. Θ. Πατριότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος, ἐπὶ τῆ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων ἀπηύθυνε μήνυμα, ἐν τῷ ὁποίῳ τονίζεται, ὅτι «ἐνῶ ὑνοῦμεν τὴν εἰρήνην καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐνῶ πιστεύομεν, ὅτι «οὐδὲν ἔστιν ἄμεινον εἰρήνης, ἐν ἧ πᾶς πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων», εἰς τὰς ἀτομικὰς, κοινωνικὰς καὶ διεθνεῖς σχέσεις ἐπικρατοῦν πολλακίς ἢ διχοστασία, ὁ πόλεμος, ἡ βία, ἡ τρομοκρατία, ἡ κατάχρησις τῆς ἐξουσίας, ἡ ἄρνησις καὶ καταπάτησις τῶν δικαιωμάτων ὠρισμένων ἀνθρώπων νὰ ζήσουν ὡς ἄνθρωποι».

Ἐξοδος ἐκ τῆς θλιβερᾶς ταύτης καταστάσεως δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Αὕτη «οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ κηρύττει καὶ νὰ προωθῆ τὸ ἀγαθὸν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς». Ἐπὶ πλέον Αὕτη «καταδικάζει ἀνεκάθευ καὶ ἀπεριφρόσως πᾶσαν μορφήν βίας καὶ τρομοκρατίας, ὅποθενδήποτε προερχομένης καὶ ἐναντίον οἰουδήποτε προσώπου στρεφομένης. Οὐδεμία ὑπάρχει δικαίωσις τῆς βίας καὶ οὐδεμία τρομοκρατικὴ ἐνέργεια εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ δικαιολογηθῆ».

Ἐπὶ πλέον δεδικαιολογημένως ἐξαίρεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ μηνύματι, ὅτι ὡς ἐν τῶν δέκα θεμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀσχοληθῆ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος (τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας), ὡρίσθη «ἡ συμβολὴ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἐπικρατήσιν τῶν χριστιανικῶν ιδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ἄρσιν τῶν φυλετικῶν διακρίσεων».

Ἡ Ἐκκλησία

καὶ τὸ ιδεῶδες τῆς εἰρήνης.

Ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ ἐπισημανθῆ, ὅτι καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης

ἤτοι εἰς ἔνδειξιν πένθους λόγῳ τῆς ἐπερχομένης συμφορᾶς ἀπόκοψον τελείως τὴν κόμην σου καὶ ἀπόρριψον αὐτήν.

Ἐξ ἄλλου ὁ Προφήτης Ἱερεμίας ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς πρὸς ἐξευτελισμὸν κουρᾶς τῶν αἰχμαλώτων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν των (ΛΑ', 31, 36, 37).

Ἰωάννης Γ. Παπαγιαννόπουλος, Διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
— Σπυρίδων Γ. Μαρκέτος, Καθηγητῆς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ εἰς τὸ ἐπὶ τῆ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων μήνυμά του ἐπεσήμανεν ὡς λίαν παρήγορον τὸ γεγονός, ὅτι «στὴν ἐποχὴ μας, παρὰ τὴν ἀγωνία πὺρ τὴ διακρίνει, τόσο οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι, ὅσο καὶ ἡ παγκόσμια ἡγεσία, μὲ συνειδητοποιημένο τὸ μέγα χρέος τῆς προσηλασίας τῶν λαῶν ἀπὸ μελλοντικὸ πολεμικὸ ἀφανισμό, δύνουν τὰ χεῖρια γιὰ ἀλληλοκατανόησι, συναδέλφωσι καὶ διασφάλισι τῆς πολυπόθητης εἰρήνης».

Παρὰ τοὺς περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἰσχυρισμοῦ, «ἡ Ἐκκλησία, πὺρ πάντοτε προσεύχεται ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», καὶ ἰ γιὰ τὴν παγκόσμια χριστιανικὴ ἔνωσι ἐργάζεται, ἀλλὰ καὶ ἰ πρὸς κάθε κατεύθυνσι πρῶτη θὰ διαθέτῃ τίς δυνάμεις τῆς ὅλες, τόσο σὺς πρὸς Κύριον δεήσεις τῆς, ὅσο καὶ σὺ δράση Τῆς μέσα σὴν κοινωνία, γιὰ τὴν προσπέλασι πρὸς τὸ ὑψιστὸ ἰδανικὸ τῆς εἰρήνης καὶ συναδελφώσεως τῶν λαῶν».

Ἐπευθυμίζομεν, ὅτι εὐγλωττον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι καὶ τὸ προσφάτως κυκλοφορήσαν σχετικὸν μήνυμα τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν περὶ τοῦ ιδεῶδους τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης, ἥτις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῆ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ζήτημα τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου.

Εἶναι δεδικαιολογημένη ἡ καθολικὴ ἀντίδρασις τοῦ Χριστιανισμοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον διατάξεων τοῦ Νομοσχεδίου περὶ ἀναμορφώσεως τοῦ ἰσχύοντος Οἰκογενειακοῦ Δικαίου, αἵτινες, ἐὰν ψηφισθοῦν, θὰ δημιουργήσουν κινδύνους διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν οἰκογένειαν καὶ ἀδικίας εἰς βάρος τῶν συζύγων, οἵτινες δὲν θὰ εὐθύνονται διὰ τὴν διάλυσιν τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας.

Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὸ πρὸς αὐτὴν σταλὲν σχετικὸν ἐγγράφον τῆς Ἱ. Συνόδου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπισημαίνονται τόσον ὁ ἄρρηκτος δεσμός Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὅσους δὲν πρέπει νὰ θιγῆ, ὅσον καὶ αὐτὸ τὸ πολιτικὸν συμφέρον τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις ἀναμφιβόλως θὰ ζημιωθῆ ἐκ τῆς τυχὸν ψηφίσεως τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος διατάξεων.

Πρέπει νὰ τύχη μιμήσεως.

Ἐπὶ τὴν αἰγίδα καὶ τὰς εὐλογίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος καὶ δι' ἀξιεπαίνου ὑποδειγματικοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Σωματείων Θεσσαλονίκης περιόριτοι τῶν 2000 ἐκπαιδευτικοὶ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Β. Ἑλλάδος διεκέρχουν τὴν ἀφοσίωσιν των εἰς τὸ ἑλληνορθόδοξον ιδεῶδες τῆς παιδείας.

Ὅτιοι, ἀφοῦ εἰς τὸν Ἰ. Ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου παρηκολούθησαν εἰδικὴν Θεῖαν Δειτουργίαν, τελεσθεῖσαν πρὸς χάριν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ποιμενάρχου τῆς Συμπρωτεύουσας, —ὅστις ἐκήρυξε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τρόπον ἐπίκαιρον τὸν Θεῖον Λόγον—, συνεκentrώθησαν εἰς τὸ κινήματοθέατρον «Ὀλύμπιον» καὶ εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ χώρους. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην, —μετὰ γενομένην πρὸς αὐτοὺς διάλεξιν, ἀναφερθεῖσαν εἰς τὴν ἀπορείαν τῆς παιδείας μας σήμερον—, οἱ συγκεντρωθέντες ἐξέδωκαν ἀξιόλογον ψήφισμα, ἐν τῷ ὁποίῳ κατ' ἀξιώπαινον τρόπον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διεκήρυξαν τὰ ἑξῆς:

«Μέσα στὴν τραγικὴ ἀντιφαικτικότητα τοῦ καιροῦ μας αἰσθανόμεσθε τὴν ἀνάγκη ὡς ὑπεύθυνοι παιδαγωγοὶ νὰ διαδηλώσουμε τὴ σταθερὴ πίστιν καὶ ἀφοσίωσίν μας στὶς αὐθεντικὰς ἀξίες τοῦ Γένους, στὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ στὸν Ἑλληνισμόν, ἀσείρευτες θρησομάνες ζωῆς καὶ σκέψεως. Διακηρύσσομε τὴν ἀπόφασίν μας νὰ ἀγωνισθῶμε μετὰ δὴ τὰ νόμιμα μέσα, ὥστε οἱ ἀξίες αὐτὰς νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἀποτελοῦν τὴν ἰδεολογικὴν βάση τῆς παιδείας μας, σύμφωνα καὶ μετὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ Συντάγματος».

Χαίροντες, διότι ἡ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ οἰκείου Σεβ. Ἱεράρχου συνένωσις τῶν δυνάμεων καὶ προσπαθειῶν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Σωματείων τῆς Θεσσαλονίκης ἔφερε ἐν ἴσῳ λαμπρὸν ἀποτέλεσμα, εὐχόμεθα τὸ παράδειγμα τῆς πόλεως τοῦ ἁγ. Δημητρίου νὰ τύχη μιμήσεως. Πρέπει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀξιοποιηθῇ τὸ συνεχῶς προβαλλόμενον αἷτημα τῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ἐνοποιήσεως τῶν ἐνεργειῶν πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ χριστιανικῶν κύκλων τῆς πατρίδος μας. Οἱ καιροὶ δὲν εἶναι μενετοί.

«Εἶναι ἀπορίας ἄξιον καὶ δημιουργεῖ πικρίαν».

Ἐξ ἀφορμῆς δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου περὶ δῆθεν ἐπιθέσεων τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου κατὰ τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος, Αὕτη (πρὸς ἀποφυγὴν τρομερῶν παρεξηγήσεων) ἐπισημαίνει, ὅτι «ὡσάκις ἀσχολεῖται ἐν συνεδρίαις Αὐτῆς μετὰ θέματα γενικῆς σημασίας, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται ἡ Πολιτεία καὶ νομοθετεῖ ἐπ' αὐτῶν, ἡ ἀπασχόλησις αὕτη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου οὐδόλως ἐνέχει τὴν ἔννοιαν ἀντιπολιτευτικῆς ἢ ἀγωνιστικῆς τοποθετήσεως Αὐτῆς, μὴ ἀπαγορευομένη ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐπιβαλλομένη ἐντὸς τῆς δημοκρατιομένης Χώρας ἡμῶν».

Ὅθεν «εἶναι ἀπορίας ἄξιον καὶ δημιουργεῖ πικρίαν τὸ πλάκισ παρατηρούμενον φαινόμενον, κατὰ τὸ ὁποῖον μερὶς τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου ἐπιδιώκει τὴν δημιουργίαν δξύνσεως εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ ἐν τέλει τὴν ρήξιν τῶν σχέσεων αὐτῶν, ἐπὶ ζημίᾳ οὐχὶ μόνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Ἔθνους».

Προκαλοῦν μεγάλην πνευματικὴν ζύμωσιν.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν «Πρωτοκλήτειων» ἐν Πάτραις, ἅτινα καθιερώθησαν διὰ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, οὐ μόνον ἀποτελοῦν σπουδαίαν εὐκαιρίαν ἀναζωπυρήσεως τῆς εὐλαβείας τῶν κατοίκων τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὸν προστάτην τῶν Πατρῶν ἅγιον Ἀνδρέαν, Ἀπόστολον τὸν Πρωτόκλητον, ἀλλὰ καὶ προκαλοῦν κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον μεγάλην πνευματικὴν καὶ πολιτιστικὴν ζύμωσιν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

Ἡ εἰδικὴ ἱερατικὴ σύναξις, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος παρέστη καὶ ὁ Νομάρχης, αἱ καθημεριναὶ λατρευτικαὶ καὶ κηρυκτικαὶ ἐκδηλώσεις εἴτε πρὸς χάριν τῶν ἐνηλίκων, εἴτε πρὸς χάριν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, αἱ εἰδικαὶ διαλέξεις, ἡ ἐπιτέλεις ἐπιμελημένον καλλιτεχνικῶν προγραμμάτων καὶ πολλὰ ἄλλα, πραγματοποιούμενα ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἁγίου Πατρῶν, συντελοῦν ὥστε τὰ «Πρωτοκλήτεια» νὰ διατηροῦν τὸν πνευματικὸν χαρακτῆρά των, νὰ ἀναθερμαίνουν τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ συνειδητοποιοῦν τὸ ἑλληνορθόδοξον πολιτιστικὸν ἰδεῶδες καὶ νὰ ὑποβοηθοῦν τὴν ὑγιᾶ ἀισθητικὴν μόρφωσιν τοῦ πατραϊκοῦ λαοῦ.

**Ἀντανακλᾶ εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν
τῆς Ἑλλάδος.**

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀνεκήρυξε προσφάτως παμνηφει ὡς Διδάκτορα τῆς Θεολογίας μετὰ τὸν βαθμὸν «Ἀριστα» τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Δημητριάδου κ. Χριστόδουλον, ὅστις ὑπέβαλεν εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην ἐναίσιμον ἐπὶ διδακτορικῇ διατριβῇ, ἐν τῇ ὁποίᾳ γίνεται «ἱστορικὴ καὶ κανονικὴ θεώρησις τοῦ παλαιοημερολογητικοῦ ζητήματος κατὰ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι».

Χαίρομεν, διότι εἰς τὰς τάξεις τῶν Διδακτόρων τῆς Θεολογίας προσειτέθη ἀκόμη εἰς Ἑλλην Ἱεράρχης, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὴν πεφωτισμένην ποιμαντορικὴν δρασίαν, διὰ τὸ συγγραφικὸν του ἔργον, διὰ τὸν ἀγωνιστικὸν του παλμὸν καὶ διὰ τὸ ἀφρητιστικὸν του ἔργον εἰς τὰς τάξεις τῆς σπουδαζούσης νεολαίας καὶ τῶν ἐπιστημόνων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος. Ἡ γενομένη πρὸς αὐτὸν τιμὴ ἀντανακλᾶ εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ θρησκευτικὸν βιβλίον.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς 34ης Παγκοσμίου Ἐκθέσεως Βιβλίου τῆς Φρανκφούρης, ἥτις ἔκθεσις ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸ θρησκευτικὸν βιβλίον, ὁρθῶς ἐξήραθη ὑπὸ τοῦ παγκοσμίου Τύπου τὸ διὰ τὸ βιβλίον τοῦτο πλατὺ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ",

(Τὸ κατωτέρω ὑπόμνημα ἐστάλη πρὸς δημοσίευσιν συμφώνως πρὸς τὸν περὶ Τύπου Νόμον).

Πρὸς τὸν Μακαριώτατον

'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος

Πρόεδρον τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

'Ιερὰν 'Αρχιεπισκοπὴν 'Αθηνῶν

'Α θ ῆ ν α ς

Μακαριώτατε,

λυποῦμαι, διότι μὲ ἀρκετὴν καθυστέρησιν ἐτέθησαν ὑπ' ἔψιν μου, ὡς βυζαντινολόγου ἀσχοληθέντος καὶ μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς λατρείας τοῦ 'Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, τεύχη τῆς «'Εκκλησίας» καὶ τῆς «Θεολογίας», ὅπου ὠρισμένα δημοσιεύματα μὲ ἀναγκάζουν νὰ προβῶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ὑπομνήματος διαμαρτυρίας. Οὕτω:

Εἰς τὸ φύλλον ἀριθμ. 11 τῆς 1ης 'Ιουνίου 1980 τῆς «'Εκκλησίας», τοῦ ἐπισημοῦ τούτου Δελτίου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ὁ φίλος σοφὸς 'Ακαδημαϊκὸς καὶ Διευθυντὴς τοῦ προνοία τῆς Μακαριότητος 'Υμῶν ἐκδιδομένου ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» κ. Κωνσταντῖνος Γ. Μπόνης, ὁμιλῶν ἐν τῇ 'Ακαδημίᾳ 'Αθηνῶν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκδόσεως τῶν

θαυμάτων τοῦ 'Αγίου Δημητρίου ὑπὸ τοῦ ἐξόχου Γάλλου βυζαντινολόγου Paul Lemerle¹, ἐκθέτει μεταξὺ ἄλλων γνώμας καὶ θεωρίας Δυτικῶν τιῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι ἀποφαίνονται τὰ ἀκόλουθα: α) Ὁ "Αγιος Δημήτριος ἐμαρτύρησεν οὐχὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἀλλ' ἐν Σιρμίῳ, τὸ ὅποion ἀπετέλει μέχρι καὶ τοῦ 441 μ.Χ., ἤτοι μέχρι τῆς καταλήψεως καὶ δηώσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ 'Αττίλα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ 'Ιλλυρικοῦ. β) Ἐκτοτε ἡ πρωτεύουσα τοῦ 'Ιλλυρικοῦ μετεφέρθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τότε ἤρχισεν ἡ λατρεία τοῦ 'Αγίου Δημητρίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐνῶ ἀρχικῶς ἐλατρεύετο ὁ "Αγιος ἐν Σιρμίῳ. γ) Μὲ τὴν μεταφορὰν τῆς πρωτεύουσας εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, μετεφέρθησαν κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὰ λείψανα τοῦ 'Αγίου ἐκ Σιρμίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην πράγμα ὅχι καὶ τόσον βέβαιον, δ) Πρὸς ἔμφασιν τῆς λατρευτικῆς τιμῆς πρὸς τὸν "Αγιον Δημητρίου, ἐκτίσθη κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 5ου αἰῶνος μεγαλοπρεπὴς ναὸς. Περιοριζόμεθα εἰς ταῦτα, διότι λέγονται καὶ ἄλλα ἀμάρτυρα. Κατόπιν, μετὰ τὸ παλαιότερον ἄρθρον τοῦ R. Aubert, εἰς τὸ Dict. Hist. Geogr. Ecel. XIV (1960) 1493-99, γίνεται παραπομπὴ διὰ τὰς γνώμας τῶν Δυτικῶν εἰς τὴν «νεωτέραν ἔκθεσιν συμπετυκνωμένην τῶν σχετικῶν ἀναζητήσεων καὶ συζητήσεων» τοῦ M. Vickers,

1. Paul Lemerle, Les plus anciens recueils des miracles de Saint Demetrius et la pénétration des Slaves dans les Balkans. I. Text, Paris 1979.

'Εκτὸς τῶν ἄλλων ὀρθῶς ἐτινίσθη, διὸ καὶ ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ ἐπιτυχία τῶν γερμανικῶν βιβλίων, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴ Ἱστορικὴ καὶ τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ, ἔχει συντελέσει, ὥστε ἐκδοτικοὶ οἴκοι, π.χ., πού ἔχουν εἰδικευθῆ στὴν ἐκδόσιν «κοσμικῶν» μόνον βιβλίων, νὰ ἐκδίδουν θρησκευτικὰ βιβλία πού —μὲ βάση τὴν ποσοτικὴν τὸν ἐπιτυχία— χαρακτηρίζονται ὡς «μπέσι - σέλλεος». Ἀξιόλογο εἶναι ἐπίσης τὸ γεγονός, ὅτι οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν τῶν βιβλίων —θεολόγοι, κοινωνιολόγοι, φιλόσοφοι, ψυχολόγοι κ.λπ.— ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ θέματα, πού ἀφοροῦν τὴν καθημερινὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ πύδ καντὰ κοινωνικά, πολιτικά καὶ οικονομικά προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, πράγμα πού σημαίνει, διὸ ἡ Ἱστορικὴ γενικὰ καὶ ὁ Χριστιανισμὸς εἰδικὰ ἀνήκουν σήμερον στὰ πύδ δυναμικά καὶ πύδ σημαντικά στοιχεῖα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου».

Αἱ ἐπισημάνσεις αὗται καθιστοῦν ἐπιπραγματοποιεῖν τὴν εἰκόνα, τὴν ὅποian παρουσίασεν εἰς τὴν "Ἐκθεσιν ταύτην ὁ ὑπὸ ἐπίσημον ἰδιότητα παριστάμενος κ. Βασιλικός, ὅστις, ὡς ἤδη ἐγράψαμεν, ἠγνόησε πάντα ταῦτα καὶ ἐπειτέθη κατ' ἀγῆθη τρόπον ἐναντίον τῶν ἑλληνικῶν θρησκευτικῶν ἐκδόσεων.

«Τὰ ἀφροδίσια ἐπανέρχονται».

'Αντιπρόκρισις τῆς ἐφημερίδος «Τὰ Νέα» ἐκ Παρισίων ἐληροφόρησεν ἡμᾶς, διὸ «θρασύη κάνουν πάλι τὰ ἀφροδίσια νοσήματα. Σύμφωνα μὲ ὑπολογισμοὺς, σχεδὸν ἕνα ἑκατομμύριο ἄτομα, στὴ Γαλλία, προσβάλλονται κάθε χρόνο ἀπὸ μιὰ τέτοια ἀσθένεια. Καὶ τὸ τραγικὸ εἶναι ὅτι 9000 νεαροὶ κοπέλλες γίνονται στείρες, ἐπειδὴ προσβλήθηκαν ἀπὸ κάποιο ἀφροδίσιο νόσημα καὶ τὸ παραμέλησαν. Ἀμέρητοι ἰοὶ εὐθύνονται γιὰ τὰ ἀφροδίσια νοσήματα, πού ἔχουν προσβάλει τὰ 2000 τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν». Ἐπι πλέον γίνεται λόγος γιὰ «τὴν ἀντίσταση τῶν μικροβίων στὴ μέχρι σήμερον χρησιμοποιουμένη θεραπεία».

Ἡ κυρία αἰτία «τῆς ἀνηουχητικῆς αὐτῆς ἔξασης τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια» εὐρίσκειται εἰς τὴν χειραφεσίαν τῶν νέων ἐκ τῶν παραδεδομένων ἀρχῶν, ἥτις ἐπανέσται διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ τουρισμοῦ ὑποδοηθουμένης ἀποχαλινώσεως. Ἡ σωματικὴ φθορὰ συνδέεται μετὰ τῆς πνευματικῆς καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀπωλείας τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθοῦς πνευματικῆς ἐλευθερίας.

Sirmium of Thessalonica? *Byzant. Zeitschrift* 67 (1974) 337-350. Ταῦτα ἐνεφανίσθησαν ὑπὸ τοῦ ὀμιλητοῦ ὡς ἡ τελευταία λέξις τῆς 'Επιστῆμης.

Παραδόξως ἀγνοεῖται ὅτι οἱ ἀσθήρικτοι ἰσχυρισμοὶ καὶ αἱ φανταστικαὶ ὑποθέσεις τοῦ M. Vickers ἔχουν εὖρει τὴν ἀπάντησίν των ἀπὸ τοῦ 1976 ἤδη². Ἐν παράδειγμα τοιοῦτου ἰσχυρισμοῦ, νομίζομεν, ἀρκεῖ: 'Ο M. Vickers, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 349, ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ἐπαρχὸς τοῦ 'Ιλλυρικοῦ Λεόντιος τῆς παραδόσεως ἔκτισε πρὸ τοῦ 441 βασιλικὴν τοῦ 'Αγίου Δημητρίου εἰς τὸ Σίρμιον καὶ ὑποθέτει ὅτι ὁ αὐτὸς ἐπαρχὸς τοῦ 'Ιλλυρικοῦ Λεόντιος μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σιρμίου τὸ 441 ὑπὸ τῶν ὀρδῶν τοῦ 'Αττίλα καὶ μετὰ τὴν γνωστὴν ἐκ τῆς Νεαρᾶς VI τοῦ 555 τοῦ 'Ιουστινιανοῦ μεταφορὰν τῆς ἔδρας τῆς ἐπαρχότητος τοῦ 'Ιλλυρικοῦ, καταφυγὼν εἰς Θεσσαλονίκην, ἔκτισε καὶ εἰς αὐτὴν βασιλικὴν τοῦ 'Αγίου Δημητρίου, ἐν χιλιόμετρον μόνον ἀπέχουσαν ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων του, προσκομίσας ὡς 'Ἐγκλίσιον αὐτῆς καὶ τὸ ἀνευρεθὲν εἰς τὴν βασιλικὴν τοῦ 'Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης «φιαλίδιον» μὲ τὴν ἀπεξηραμένην κόνιν.

Διέφυγεν ὁμως τὸν M. Vickers α) ὅτι ὁ καταφυγὼν εἰς Θεσσαλονίκην μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σιρμίου τοῦ 441 ἐπαρχὸς τοῦ 'Ιλλυρικοῦ δὲν ἐλέγετο Λεόντιος. Ὀνομάζεται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Νεαρὰν XI τοῦ 535, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῖ ὁ M. Vickers, ὑπ' αὐτοῦ τοῦτου τοῦ 'Ιουστινιανοῦ 'Απραιέμιου καὶ ὄχι Λεόντιος («...Apraemius prefectus Praetorio de Sirmiana civitate in Thessalonicam profucus venerat...»)³, β) ὅτι ὑπάρχουσι αὐτὴν τὴν ἐποχὴν (441/2 μ.Χ.) τὰ εἰς νεωτέρους χρόνους ἀνασκαφέντα ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀνάκτορα τοῦ Γαλερίου παρὰ τὸν 'Ιππόδρομον τῆς πόλεως, ἀπέχοντα πολὺ μακρὰν ΝΑ τῆς βασιλικῆς τοῦ 'Αγίου Δημητρίου καὶ ὄχι «ἐν χιλιόμετρον», ὅπως θὰ ἀπέχουν τὰ μεταγενέστερα βυζαντινὰ ἀνάκτορα, τοποθετούμενα ὀπισθεν τοῦ Διοικητηρίου σήμερον, καὶ γ) ὅτι ὑπάρχοντος κατὰ τὸν M. Vickers τοῦ λειψάνου τοῦ 'Αγίου Δημητρίου πρὸ τοῦ 441 εἰς τὴν βασιλικὴν του τοῦ Σιρμίου, οὐδὲνα λόγον ὑπάρξεως θὰ εἶχε τὸ «φιαλίδιον» μὲ τὴν ἀπεξηραμένην κόνιν.

Οὐδεὶς Λεόντιος λοιπὸν ἦλθεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σιρμίου τοῦ 441 καὶ οὐδεὶς Λεόντιος ἐπραξεν μετὰ τὸ 441 ὅσα ὑποθέτει ὁ M. Vickers ὅτι οὗτος ἐπραξεν. Αὐταὶ εἶναι λοιπὸν αἱ γνώμαι «Δυτικῶν ἐπιστημόνων», αἱ ὁποῖαι ἔπεισαν σοφὸν "Ἐλληνα 'Ακαδημαϊκόν;

Πρὸς τούτους, εἰς τὴν λίαν κατὰ τὰ ἄλλα ἐπαινετικὴν βιβλιοκρισίαν τοῦ βιβλίου μου «Ἱστορία τῆς

Μακεδονίας»⁴, ὑπὸ τοῦ συναδέλφου κ. Κ. Μπόνη, τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν «Θεολογίαν», τόμ. 52, Τεύχ. 4 'Οκτ. - Δεκέμ. 1981, σ. 992 - 996, καὶ ἀνατυπωθεῖσαν εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» τῆς 1ης Μαΐου 1982, ἀρ. 9, σ. 247-250, λέγεται⁵: «6. Τὰ ἀπὸ τῆς σ. 59-82 περὶ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς λατρείας τοῦ 'Αγίου Δημητρίου, τοῦ ἐπάρχου Λεοντίου καὶ τῆς βασιλικῆς τοῦ 'Αγίου Δημητρίου εἶναι γεγραμμένα, μετὰ θαυμαστῆς γνώσεως τῆς ὄλης ἐπὶ τοῦ θέματος πλουσιωτάτης βιβλιογραφίας. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀντιπαράβολῃ τῶν ἀντικρουομένων θέσεων τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν περὶ τῆς λατρείας τοῦ 'Αγίου Δημητρίου ἐν Σιρμίῳ πρὶν τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ Θεοχαρίδης ἐμφανίζεται παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τῆς πατρίδος, ἀφοῦ ζητεῖ νὰ στηρίξῃ τὴν λίαν παρακεκινδυνευμένην θέσιν του ἐπὶ τοῦ θρύλου καὶ τῆς εἰκονογραφικῆς παραδόσεως».

Περαιτέρω (σ. 994/5 καὶ ἀντιστοίχως σ. 249) ἐπαναλαμβάνει τὰς γνώμας πολλῶν «δυτικῶν συγγραφέων», τὰς ὁποίας, ὡς εἶδομεν ἐν ἀρχῇ, ἐξέθεσεν ἐν τῇ 'Ακαδημίᾳ τὴν 13ην Μαρτίου 1980 καὶ πρὸς τὰς ὁποίας δηλώνει καὶ πάλιν ὅτι συνταυτίζεται, ὅτι δηλαδὴ ὁ "Ἅγιος Δημήτριος ἐμαρτύρησεν ἐν Σιρμίῳ, ὅτι ἡ λατρεία του μετεφέρθη μετὰ τὸ 441 εἰς Θεσσαλονίκην καὶ τὰ λοιπὰ γνωστὰ ἤδη. Καὶ ἐν κατακλείδι προσθέτει (σ. 995 καὶ ἀντιστοίχως σ. 249): «Ἡ ὥραία ἔκθεσις τοῦ Καθηγητοῦ Γ. Θεοχαρίδου ὁμολογῶ ὅτι δὲν με ἐπεισε. Διὸ καὶ ἐμμένω εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις μου».

Μακαριώτατε,

τὸ ἀνὰ χεῖρας Ὑπόμνημα δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ καταπολεμήσῃ τὰς ἀπόψεις τῶν Δυτικῶν, εἰς τὰς ὁποίας πεισθεὶς ἐμμένει ὁ φίλτατος συναδέλφος κ. Κ. Μπόνης. Τοῦτο ἐγένετο ἤδη τὸ 1976 διὰ τοῦ ἀναφερθέντος δημοσιεύματός μου «Σίρμιον ἢ Θεσσαλονίκη»; Ἄλλὰ σκοπὸν ἔχει νὰ διαμαρτυρηθῇ, διότι αἱ ἀπόψεις αὐταὶ δημοσιεύονται διὰ τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐμφανίζονται ὡς υἱοθετούμεναι ὑπὸ ταύτης καὶ ὑποστηριζόμεναι ὑπὸ

2. Βλ. Γ. Ι. Θεοχαρίδου, Σίρμιον ἢ Θεσσαλονίκη; Μακεδονικά ΣΤ' (1976), 269-308.

3. Justiniani, Novellae, XI, 14 'Απριλίου 535, ἐκδ. M. Schoeff - G. Kroll, Berolini 1954, σ. 94.

4. Γεωργίου Ι. Θεοχαρίδου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας κατὰ τοὺς μέσους χρόνους (285-1354). Θεσσαλονίκη 1980. Δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη ἀριθμ. 55.

5. «Θεολογία», ἐνθ' ἀνωτ. σ. 993. — «Ἐκκλησία», ἐνθ' ἀνωτ. σ. 248.

τοῦ ἐκδότου τοῦ προνοία τῆς Μακαριότητος Ὑμῶν ἐκδιδομένου ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» πείθουν τοὺς λαμβάνοντας γνῶσιν αὐτῶν ὅτι ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἶναι πρόσφυξις εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Θεσσαλονίκην καὶ ὅτι παρὰδέχεται τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε,

ἄς μοι ἐπιτραπῆ νὰ παραθέσω ἐνταῦθα μερικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ὀρθοῦ, τὰ ὅποια δὲν φαίνονται νὰ διέπωνται ὑπὸ «τοῦ συναίσθηματος τῆς πατρίδος» καὶ δὲν φαίνονται νὰ στηρίζονται «ἐπὶ τοῦ θρύλου», ὡς κατηγοροῦνται:

1) Ὁ Ἅγιος Δημήτριος τοῦ Σιρμίου εἶναι (ἀδιάκονος) καὶ ἐορτάζει τὴν 9ην Ἀπριλίου. Διάκονον τὸν ὀνομάζουν αἱ λατινικαὶ μεταφράσεις τοῦ Ἱερωνυμικοῦ Μαρτυρολογίου, τοῦ ἀρχαιότερου Μαρτυρολογίου, («In Sirmia Demetrii Diaconi», Ass. Nov. II, 41). Ἦτο λοιπὸν κληρικὸς καὶ ἐμαρτύρησε, λίαν πιθανῶς, μετὰ τὸ τρίτον Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ τοῦ 303, δι' οὗ ἐξηναγκάσθη ἐντὸς τῆς φυλακῆς ὁ διὰ τοῦ δευτέρου Διατάγματος τοῦ Διοκλητιανοῦ τοῦ 303 συλληφθεὶς Χριστιανικὸς Κλῆρος τοῦ Κράτους νὰ προσφέρει εἰδωλολατρικὰς θυσίας ἢ νὰ ἀποθάνῃ. Ἐμαρτύρησε, λοιπὸν, λίαν πιθανῶς, τὴν 9ην Ἀπριλίου τοῦ 303.

2) Ὁ Ἅγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης εἶναι ρωμαῖος πολίτης καὶ ἐορτάζει τὴν 26ην Ὀκτωβρίου. Φέρει εἰς τὰ ψηφιδωτὰ καὶ τὰς τοιχογραφίας του ἐπὶ τῆς χλαμύδος του τὸ «ταβλίον», τὸ διακριτικὸν βαθμοῦ ρωμαίου στρατιωτικοῦ. Ἦτο, λοιπὸν, λαϊκὸς καὶ ὄχι κληρικὸς καὶ ἐμαρτύρησε, λίαν πιθανῶς, μετὰ τὸ τέταρτον Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ τοῦ 304, τὸ ὁποῖον ἔθετεν ὅλους τοὺς πολίτας τοῦ Κράτους πρὸ τοῦ διλήμματος ἢ νὰ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς τοῦ Κράτους ἢ νὰ ἀποθάνουν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ σταθερὰν παράδοσιν ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Γαλερίου Αὐγούστου καὶ ὁ Γαλέριος εἶναι Αὐγούστος ἀπὸ 1ης Μαΐου 305, ὁ Δημήτριος τῆς Θεσσαλονίκης ἐμαρτύρησε, λίαν πιθανῶς, τὴν 26ην Ὀκτωβρίου τοῦ 305⁶.

Ἐπὶ τῆς ἑξῆς, λοιπὸν, κατὰ τὰ φαινόμενα δύο παραδόσεις περὶ Ἁγίου Δημητρίου, μία εἰς τὸ Σίρμιον καὶ μία εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἀλλὰ οἱ δύο Δημήτριοι ἔχουν δύο διαφορετικὰς ἡμερομηνίας μαρτυρίου (9 Ἀπριλίου-26 Ὀκτωβρίου) καὶ αἱ ἡμερομηνίαι τοῦ μαρτυρίου τῶν Μαρτύρων δὲν μετεκινουῦντο αὐθαίρετως, διότι εἶχον καθιερώσει τὴν ἑτησίαν λατρείαν ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν Μαρτύρων καὶ εἶχον ληφθῆ ἐκ τῶν

6. Διὰ τὰ τέσσαρα Διατάγματα τοῦ Διοκλητιανοῦ βλέπε: B. Nieseohl, Grundriss der Romischen Geschichte, 5. Aufl. München 1923, σ. 391 καὶ σ. 394. — E. Stein, Geschichte des Spätromischen Reiches, Tόμ. I, Wien 1928, σ. 121 καὶ σημ. 4 — σ. 122 καὶ σημ. 1.

Πρακτικῶν τῆς δίκης εἰς τὰ ρωμαϊκὰ δικαστήρια, τὰ ὅποια εἶχον καταδικάσει τοὺς ἐκτὸς Νόμου Χριστιανούς τῶν Διωγμῶν. Καὶ αὐτὸς ὁ H. Delehaye, ὁ ὁποῖος τὸ 1909 ἐξέφρασε τὴν ἀτυχή γνώμην, αἰτίαν ὅλων τῶν μετέπειτα λαθῶν, ὅτι δηλαδὴ ἡ λατρεία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου πιθανῶς μετεφέρθη ἐκ τοῦ Σιρμίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην⁷, καθώρισε μετὰ ἔτη μελετῶν ὡς κανόνα ὅτι «ἡ ἡμερομηνία καὶ ὁ τόπος μαρτυρίου εἶναι τὰ μόνα ἀσφαλῆ κριτήρια διαχωρισμοῦ δύο ὁμωνύμων Μαρτύρων ἢ Ἁγίων⁸. Πρόκειται, λοιπὸν, σαφῶς περὶ δύο διαφορετικῶν ὁμωνύμων Ἁγίων: Ἁγίου Δημητρίου διακόνου ἐν Σίρμιῳ καὶ Ἁγίου Δημητρίου ρωμαίου στρατιωτικοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Καὶ περὶ δύο διαφορετικῶν παραδόσεων. Μετὰ τὸν O. Tafra⁹ καὶ οἱ Σωτηρίου¹⁰, ἂν καὶ ἀρχαιολόγοι, διησθάνθησαν τοῦτο, ἀλλ' ἐνόμισαν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου, λατρευομένου εἰς δύο πόλεις. Τὰ πράγματα ὅμως ἔχουν θολώσει ὁ πολιτικὸς ἀνταγωνισμὸς Σιρμίου καὶ Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα¹¹ εἰς τὴν παράδοσιν· καὶ οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ εἰς τὴν ἔρευναν. Δὲν ἔμπορεῖ, λοιπὸν, νὰ ὑποστηριχθῆ μεταφορὰ τῆς λατρείας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀπὸ Σιρμίου εἰς Θεσσαλονίκην. Ἡ λατρεία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, ἐπὶ πλεόν, εἶναι καὶ παλαιότερα τῆς καταστροφῆς τοῦ Σιρμίου τοῦ 441. Τοῦτο ἐνισχύεται ἐκ τῶν ἐξῆς:

1) Ἡ ἀνασκαφεῖσα τὸ 1948 ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ ἱεροῦ Βήματος τῆς σημερινῆς βασιλικῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης μεγάλη ἡμικυκλικὴ ἀψίδα (Γ. καὶ Μ. Σωτηρίου, Ἡ βασιλικὴ κ.τ.λ., σ. 58) θεωρεῖται ὡς λείψανον μιᾶς πρώτης τρικλίτου βασιλικῆς, παλαιότερας τῆς βασιλικῆς τοῦ 5ου αἰῶνος¹² καὶ δεικνύει λατρείαν εἰς τὸν χῶρον ἐκεῖνον καὶ πρὸ τοῦ 441.

2) Ἡ ἐκλογή τῆς θέσεως διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς βασιλικῆς, τῆς λεγομένης τοῦ 5ου αἰῶνος, εἰς χῶρον δηλαδὴ συνθλιβόμενον μεταξὺ τῶν ἐρείπιων ρωμαϊκοῦ λουτροῦ καὶ τοῦ Σταδίου τῆς πόλεως, δεικνύει ὅτι ὁ

7. H. Delehaye, Les Légendes Grecques des Saints Militaires, Paris 1909, σ. 108, ἀκολουθῶν τὸν E. Lucius, Die Anfänge des Heiligenkults, Tübingen 1904, σ. 227, σημ. 3.

8. H. Delehaye, Cinq leçons sur la Méthode Hagiographie, Brussel 1934, σ. 13 κ. ἐ., σ. 30 καὶ 32.

9. O. Tafra, Thessalonique des Origines au XIVe siècle, Paris 1919, σ. 65, σημ. 2.

10. Γ. καὶ Μ. Σωτηρίου, Ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, ἐν Ἀθήναις 1952, σ. 9 κ. ἐ.

11. Βλ. Γ. I. Θεοχάριδου, Σίρμιον ἢ Θεσσαλονίκη; Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 301-306.

12. Βλ. Στ. Πελεκανίδου, Γραπτὴ παράδοση καὶ εἰκαστικὰ τέχνες γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, Θεσσαλονίκη 1970, τ. 14/5.

χώρος εκείνος ήτο ήδη εκ παραδόσεως καθιερωμένος ως χώρος λατρείας του Αγίου.

3) Η εικονογραφική παράδοσις έπειτα άπεικονίζει τον Άγιον εις τὰ παλαιότερα μωσαϊκά και τοιχογραφίας του έντός τής βασιλικής αυτού από του 5ου μέχρι του 7ου αιώνου εις στάσιν «δεήσεως», με τὰς χείρας δηλαδή ύψωμένας και τὰς παλάμας άνοικτάς. Διατηρεί δηλαδή ή παράδοσις λατρευτικόν τύπον παλαιότερων του 5ου αιώνου άπεικονίσεων του Αγίου. Τύπον, διαμορφωθέντα κατά την παλαιότεραν νεκρικήν τέχνην των Χριστιανών εις τὰς Κατακόμβας του 2ου και 3ου αιώνου μ.Χ., ό οποίος δέν είναι δυνατόν να ένεφανίσθη αίφνιδίως κατά τον 5ον αιώνα. Μαρτυρούν τούτο και τὰ κείμενα, λέγοντα: «...τή ιδέα κατά την γραφήν την έν ταίς παλαιοτάταις αυτού εικόσιν έγγεγραμμένην...» (Migne, P.G. 116, στήλ. 1317 ον').

Πάντα ταύτα δέν στηρίζονται «επί του θρύλου» και είναι στοιχεΐα, τὰ όποια ό σοβαρός έρευνητής δέν ήμπορεί να άγνοήση και τὰ όποια οδηγούν εις τὸ αυτό συμπέρασμα, ότι δηλαδή ή λατρεία του Αγίου Δημητρίου εις την Θεσσαλονίκην είναι παλαιότερα του 5ου αιώνου και δέν μετεφέρθη εκ του Σιρμιού μετά την καταστροφήν του τὸ 441.

Τέλος, οφείλομεν κάποιαν εξήγησιν του περιέρου γεγονότος, ότι εις τὸ παμπάλαιον Ίερωθυμιανόν Μαρτυρολόγιον δέν αναφέρεται άγιος Θεσσαλονίκης όνόματι Δημήτριος, ενώ εις τήν εις αυτό ένσωματωθεΐσαν μετάφρασιν του Συριακού αναφέρεται «Εν Σιρμιώ Δημήτριος» και εις τὰ τρία λατινικά χειρόγραφα του Ίερωθυμιανού αναφέρεται («in Sirmia Demetrii Diaconi»). Τὸ γεγονός τούτο παρέσυρε τον Η. Delehaye να διατυπώση την άτυχή εΐκασίαν, ότι κατά τὰ φαινόμενα έγένετο μεταφορά τής λατρείας του Αγίου Δημητρίου από Σιρμιού εις Θεσσαλονίκην μετά τὸ 441, και τὸ γεγονός τούτο άποτελεΐ την βάση σήμερα των άστηρίκτων υποθέσεων των Δυτικῶν περι τής δΐθεν μεταφοράς ταύτης. Άλλά τὸ γεγονός τούτο δέν άποδεικνύει ότι δέν υπήρξεν Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης, διότι:

1) Υπάρχουν παράλληλα παραδείγματα περι τούτου εις την Θεσσαλονίκην όπως οι εις την «ζωφόρον των μαρτύρων» τής λεγομένης του Αγίου Γεωργίου Ροτόντας τής Θεσσαλονίκης εικονιζόμενοι διά ψηφιδωτῶν μετά του όνόματός των και του μηνός τής έορτῆς των Μάρτυρες Λέων, Όνησιφόρος, Θερίνος κ.ά., οι όποιοι δέν αναφέρονται εις ούδέν Μαρτυρολόγιον και εάν δέν είχομεν την άπεικονίσιν των εκεί, θά ήσαν δι' ήμας άνύπαρκτοι¹³.

13. Βλ. τὰς άπεικονίσεις αυτών εις Θεοχάρη Παζαροῦ, Η Ροτόντα του Αγίου Γεωργίου στη Θεσσαλονίκη. Θεσσαλονίκη 1974. Όδηγοί Μνημείων τής Μακεδονίας άριθ. 5, σ. 34, πίν. 10 και 18, πίν. 11 και 20, σ. 35, πίν. 16 και 30.

2) Η μελέτη των πηγῶν του Ίερωθυμιανού Μαρτυρολογίου δεικνύει, διατι ό Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης δέν ήμπορούσε να συμπεριληφθῆ εις αυτό. Τὸ Ίερωθυμιανόν Μαρτυρολόγιον, συνταγόν εις Ίταλίαν, περι τὰ μέσα του 5ου αιώνου κατ' άρχὰς ως κατάλογος ρωμαίων επισκόπων και μαρτύρων των μέσων του 4ου αιώνου, διηυρύνθη κατόπιν διά τής άποδοχῆς Άφρικανικού τοπικού Μαρτυρολογίου και μετεβλήθη, τέλος, εις Οίκουμενικόν Μαρτυρολόγιον Άνατολῆς και Δύσεως διά τής προσθήκης περι τὸ 530 ένός Μαρτυρολογίου τής Άνατολῆς, συνταγέντος και τούτου εις την Ίταλίαν. Τὸ Μαρτυρολόγιον τούτο τής Άνατολῆς είχε ως βάση του Άρειανόν Μαρτυρολόγιον τής Νικομηδείας, συνταγόν περι τὸ 370, τὸ όποιον τὸ 411/2 μετεφράσθη εις την συριακήν γλῶσσον εις την Έδεσσαν τής Συρίας και είναι ούτως γνωστόν ως Martyrologium Syriacum. Τούτου έλληνικήν μετάφρασιν περιέλαβε τὸ 530 τὸ Ίερωθυμιανόν Μαρτυρολόγιον, ή όποια είναι γνωστή ως Breviarium Syriacum. Πηγή λοιπόν του Μαρτυρολογίου τής Άνατολῆς, του συνταγέντος εις Ίταλίαν και ένσωματωθέντος εις τὸ Ίερωθυμιανόν Μαρτυρολόγιον, είναι τὸ Άρειανόν Μαρτυρολόγιον τής Νικομηδείας του 370, του όποιου έσώθη μόνον συριακή μετάφρασις (Martyrologium Syriacum), μεταφρασθεΐσα εις την έλληνικήν (Breviarium Syriacum).

Άλλά τὸ 370 ή λατρεία του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης δέν είχεν άκόμη άναπτυχθῆ. Ναΐσκος Μαρτυρίου του εις τὰ άνατολικῶς και δυτικῶς τής πόλεως νεκροταφεία, όπως οι ναΐσκοι τής Χιονίας, Ειρήνης και Άγάπης, τής Ματρόνας και τής Άνυσίας, δέν υπήρχεν. Ο άρχικός ναΐσκος Μαρτυρίου του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, ό «οϊκίσκος» των μετέπειτα Μαρτυρολογίων του, εύρίσκετο κατά τρόπον άσυνήθη έντός τής πόλεως και παρέμενεν άπαρατήρητος έντός των έρείπιων ρωμαϊκού λουτρού, ώστε δέν ήμπορούσε να τον γνωρίζη τὸ Άρειανόν Μαρτυρολόγιον του 370.

Η λατρεία του Αγίου Δημητρίου του Σιρμιού όμως έγινε γνωστή εις την Ίταλίαν διά των προσφύγων εκ των παραδουναβίων χωρῶν κατά τὰς βαρβαρικές έπιδρομάς, όπως π.χ. των Ούνων του Άττίλα τὸ 441, διά των εκ Παννονίας καταγομένων Όλυριών αυτοκρατόρων τής Ρώμης και διά των συχνῶν διαμονῶν ρωμαίων αυτοκρατόρων εις τὸ Σίρμιον, ούτως ώστε περιελήφθη αύτη εις τὸ έν Ίταλίᾳ συνταγόν τὸ 530 Μαρτυρολόγιον τής Άνατολῆς και ένσωματωθέν εις τὸ Ίερωθυμιανόν¹⁴.

Εξηγούνται, λοιπόν, νομίζομεν τὰ πράγματα και δέν σημαίνει ότι δέν υπήρξεν Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης, επειδή ούτος δέν αναφέρεται εις τὸ Ίερωθυμιανόν Μαρτυρολόγιον.

14. Βλ. L. Duchesne, Les sources du Martyrologe Hieronymien. Melanges d' Archéologie et d' Histoire 5 (1885), σ. 120 κ. ε.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Σεραφείμ προήδρευσε από 16 μέχρι 18.11 και από 7 μέχρι 9.12 των εργασιών της Διαρκούς Ίεράς Συνόδου. Ωσαύτως προήδρευσε την 2 και 9.11 του Συμβουλίου του ΤΑΚΕ, την 14.12 του Συμβουλίου της Εφορευτικής Επιτροπής του Νυκτερινού Εκκλησιαστικού Φροντιστηρίου και την 21.12 του Συμβουλίου του Βαφειάδακειου Ίδρύματος. Έξ άλλου την 13.12 προήδρευσε του Κ.Α.Σ. της Αποστολικής Διακονίας.

Έδεχθη εις ακρόασιν τον Πρόεδρον του Αρείου Πάγου κ. Κώνσταν και τον Διευθυντήν Ραδιοφωνίας της ΕΡΤ 1 κ. Καμπανέλην (9.11), διαφόρους επιτροπές και μεμονωμένα πρόσωπα.

Προήγαγε την 21.12 τον εφημέριον του Ί. Ναού Αγίου Ανδρέου Πατησίων π. Αθανάσιον Γεωργουσόπουλον εις Πρωτοπρεσβύτερον κατά την διάρκειαν τελετής εις τὸ Παρεκκλήσιον της Ί. Αρχιεπισκοπής.

Παρέστη την 5.11 εις τὸ Συμβούλιον της Έθνικῆς Τραπέζης της Ελλάδος, την 11.11 εις τὰς εορταστικὰς ἐκδηλώσεις της Αστυνομίας Πόλεων ἐπὶ τῇ εορτῇ του Προστάτου της Αγίου Μηνᾶ και ἐτέλεσε δοξολογίαν και την 29.11 εις τὴν συγκέντρωσιν τῶν εφημερίων της Ί. Αρχιεπισκοπῆς εις τὸν Ί. Ναὸν Αγίας Ειρήνης ὁδοῦ Αἰόλου.

Ένεκαινίασε την 6.12 τὴν νέαν Στέγην Γερόντων Ί. Ναοῦ Αγίου Νικολάου Φιλοπάτου. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστη ὁ Δήμαρχος Αθηναίων κ. Δημήτριος Μπέης. Προσηυμένως ὁ Μακ. ἐτέλεσε τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εις τὸν ὡς ἄνω Ί. Ναὸν ἐπὶ τῇ μνήμῃ του ἐν Αγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Ἐπισκόπου Μύρων της Λυκίας του θαυματουργοῦ.

Μετέβη την 14.12 εις Ί. Μητρόπολιν Κορίνθου συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κορίνθου κ.

Μακαριώτατε,

ἐλπίζω νὰ ἐπέισθη ἡ Μακαριότης Ὑμῶν ὅτι αἱ ἀπόψεις τῶν «Δυτικῶν ἐπιστημόνων», εις τὴν ὑποστήριξιν τῶν ὁποίων ἐδήλωσεν ὅτι ἐμμένει ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας» και τῆς «Θεολογίας» ὁ φίλος συναδελφος και σοφὸς Ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Μπόννης, ἀποτελοῦν ἱστορικὸν σφᾶλμα και υἱοθεοῦμεναι ὑπὸ τῶν ἐπισήμων Ἐντύπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος κλονίζουσι τὴν πίστιν τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων και δὴ τῶν Θεσσαλονικέων εις τὸν πολιούχον τῆς πόλεως των Ἁγίων Δημῆτριον.

Ἐλπίζω, ἐπίσης, Μακαριώτατε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ελλάδος θὰ εὔρη τρόπον νὰ καταστήσῃ γνωστὸν,

Παντελεήμονος και Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος και ἐπεσκέφθη τὸν χώρον, ὅπου θὰ ἀνεγερθῇ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος. Ἡ Ἐπιτροπὴ Ίδρύσεως τῆς Σχολῆς συνήλθε εις τὴν πρώτην αὐτῆς συνεδρίαν τὴν 16.11 ὑπὸ τὴν προεδρίαν του Μακαριωτάτου.

Προέστη τὴν 25.12 εις τὸν Ί. Καθεδρικὸν Ναὸν Κοιμήσεως Θεοτόκου της Θεῖας Λειτουργίας ἐπὶ τῇ εορτῇ τῶν Χριστουγέννων.

Ἀπήθυνε τὴν 24.12 ἀπὸ του Ραδιοφώνου και της Τηλεοράσεως μήνυμα ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα.

Ἐλόγησε και ἔκοψε τὴν βασιλόπιτταν τὴν 30.12 εις τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον Αθηνῶν και τὴν 31.12 εις τὴν Ί. Σύνοδον και τὴν Ί. Αρχιεπισκοπὴν. Εἰς τὴν δευτέραν ἐκδήλωσιν παρέστη ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας και Ὁργανισμῶν κ. Ἀπόστολος Κακλαμάνης.

Τὸν Μακ. ἐξπροσώπησε και προέστη τὴν 5.12 εις τὸν Ί. Καθεδρικὸν Ναὸν του 40θμῆρου μνημοσύνου του ἀειμνήστου ἀπευθύνου του Γραφείου Δημοσίων Σχέσεων της Ί. Αρχιεπισκοπῆς δημοσιογράφου Χρήστου Θεοδοωροπούλου ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος. Ἐξ ἄλλου εις τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν της Ἀκαδημίας Αθηνῶν τὴν 30.12 ἐξπροσώπησε τὸν Μακ. ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βρεσθένης κ. Δημήτριος.

Σύμβουλος και Ἐκπρόσωπος ἐπὶ θεμάτων Τύπου του Μακαριωτάτου

Μὲ ἀπόφασιν του Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμ διορίσθη τὴν 13.12 σύμβουλος και ἐκπρόσωπος ἐπὶ θεμάτων Τύπου του Μακαριωτάτου ὁ συγγραφεὺς και δημοσιογράφος κ. Ί. Μ. Χατζηφώτης. Εἰς τὸν κ. Χατζηφώτην ἀνετέθη ἡ μόνιμος ἐκκλησιαστικὴ ἐκπροσώπησις εις τὰς δημοσίας ἀτηρεσίας και τὰ ἐπίσημα πρόσωπα.

Ἐκδήλωσις διὰ τοὺς Πολυτέκνους

Μία ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων ἀγάπης της Ί. Αρχιεπισκοπῆς Αθηνῶν ἐπὶ ταῖς εορταῖς ἔγινε εις τὸν Ί. Καθεδρι-

ὅτι δὲν υἱοθετεῖ σιωπηρῶς, ὡς ἐφάνη, τὰς ἀπαραδέκτους αὐτὰς ἀπόψεις τῶν «Δυτικῶν ἐπιστημόνων».

Ἐξαιτούμενος τὴν εὐλογίαν
τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
και ἀσπαζόμενος τὴν δεξιάν

διατελῶ πιστὸς εις τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ελλάδος

Γ. Ι. ΘΕΟΧΑΡΙΔΗΣ

Συνταξιούχος Καθηγητῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας
του Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων

κόν Ναόν την 15.12 τὸ ἀπόγευμα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς διενεμήθησαν 790.000 δρχ. εἰς 158 ἀπόρους πολυτέκνους οἰκογενείας (εἰς τὴν καθεμίαν ἐδόθη μία ἐπιταγὴ 5.000 δρχ.), καθὼς καὶ 800 ζεύγη καινουργῶν ὑποδημάτων καὶ καινουργῆς ρουχισμός.

Τὰ χρήματα συγκεντρώθησαν ἀπὸ τὸν δίσκον, ὁ ὁποῖος περιήχθη εἰς ὅλους τοὺς 'Ι. Ναοὺς τῆς πρωτευούσης τὴν 25.3, ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς ἐκτέλεσιν σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Ι.Σ. τῆς 'Ιεραρχίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος τὸν Ὀκτώβριον 1981 (αὐτὸ καθιερώθη νὰ γίνεταί κατ' ἔτος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πολυτέκνων). 'Ἐνὼ τὰ ὑποδήματα καὶ ὁ ρουχισμὸς ἠγοράσθησαν μὲ δαπάνην, τὴν ὁποίαν κατέβαλε ἐξ ὀλοκλήρου ἡ 'Ι. 'Αρχιεπισκοπὴ.

Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν παρέστησαν πολλοὶ κληρικοί, μέλη πολυτέκνων οἰκογενειῶν τῶν δύο 'Ἐνώσεων τῆς ποιμαντικῆς δικαιοδοσίας τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἔγινε ἡ διανομή, καὶ πολλὸς κόσμος. Τὸν Μακ. 'Αρχιεπίσκοπον κ. Σεραφεὶμ ἐξεπροσώπησαν ὁ Θεοφ. 'Επίσκοπος Βρεσθῆνης κ. Δημήτριος, ὁ ὁποῖος προέστη τοῦ 'Ἐσπερινοῦ, ὁ ὁποῖος προηγήθη, καὶ ὁ Παν. 'Αρχιμ. π. Μάξιμος Ξύδας, Πρωτοσύγκελλος τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς. 'Ἐγινε ἐπίσης ἀρτοκλασία ὑπὲρ τῶν πολυτέκνων οἰκογενειῶν.

Εἰς ὁμιλίαν τοῦ ὁ Θεοφ. κ. Δημήτριος ἐξέφρασε τὰς εὐχὰς τοῦ Μακ. πρὸς τοὺς πολυτέκνους καὶ ἐπεσήμανε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν ὁποίαν τοὺς περιβάλλει. 'Ἐξ ἄλλου ὁ Θεοφ. μὲ παραδείγματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ἀνεφέρθη εἰς τὴν μέριμναν τῆς 'Εκκλησίας πρὸς τοὺς πολυτέκνους καὶ διεβεβαίωσε τοὺς παρισταμένους διὰ τὴν διαρκῆ φροντίδα τῆς. 'Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησε ὁ Πανσο. Πρωτοσύγκελλος π. Μάξιμος, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ χρονικὸν τῆς καθιερώσεως τῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐτόνισε ὅτι σκοπὸς τῆς εἶναι κυρίως ἡ ἔξαρσις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς 'Εκκλησίας πρὸς τὰς πολυτέκνους οἰκογενείας καὶ ἡ ὑπογράμμισις τῆς στοργῆς τῆς πρὸς τὰ παιδιά, τὰ ὁποία ἀποτελοῦν τὴν μεγαλύτεραν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν διὰ κάθε οἰκογένειαν.

'Αντεφώνησε ὁ Πρόεδρος τῆς 'Ανωτάτης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων 'Ελλάδος κ. 'Ι. Μπερνίτσας, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῶν μελῶν τῆς πρὸς τὴν Μητέρα 'Εκκλησίαν.

Διὰ ψευσις ἀνακριβῶν

δημοσιευμάτων

'Ἐξ ἀφορμῆς δημοσιευμάτων εἰς τὸν Τύπον ἐπικρινόντων τὴν 'Εκκλησίαν δι' ἀδράνειαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης καὶ τὴν καταπολέμησιν τῶν ναρκωτικῶν ὁ Σύμβουλος καὶ 'Ἐκπρόσωπος ἐπὶ θεμάτων Τύπου τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου προέβη τὴν 23.12 εἰς τὴν ἀκόλουθον δῆλωσιν:

«Καὶ οἱ δύο περιπτώσεις εἶναι χαρακτηριστικῆς ἑλλειποῦς ἐνημερώσεως σχετικὰ μὲ τὶς δραστηριότητες τῆς 'Εκκλησίας. "Ἄν οἱ ἐπικρινόντες ἔκαναν τὸν κόπο νὰ ἐρευνήσουν τὸ θέμα τους θὰ διαπίστωναν ὅτι ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης: α) 'Αφιερώθηκε σ' αὐτὴν ὀλοκλήρως τὸ

Χριστουγεννιάτικο μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου, τὸ ὁποῖο ἔχει ἤδη διανεμηθεῖ στὸν Τύπο καὶ ἔχει μαγνητοσκοπηθεῖ, γιὰ νὰ μεταδοθεῖ ἀπὸ τὴν Τηλεόραση καὶ τὸ Ραδιόφωνο. β) Κυκλοφόρησε πρόσφατα ἰδιαίτερο ἐνημερωτικὸ φυλλάδιο τοῦ δελτίου «ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟ», ποὺ ἐκδίδει τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς 'Ιεράς Συνόδου μὲ θέμα: «Εἰρήνη σήμερα». γ) 'Οργανώθηκαν καὶ ἔχουν προγραμματισθεῖ διάφορες ἄλλες ἐκδηλώσεις, ἀφιερώματα στὰ ἐκκλησιολογία, ἐκπομπές, διαλέξεις, ἐγκύκλιοι Σεβ. Μητροπολιτῶν γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

'Ὡς πρὸς τὰ ναρκωτικὰ διαρκῆς εἶναι ἡ μέριμνα τῆς 'Εκκλησίας γιὰ τὴν διαφώτιση τῶν νέων σχετικὰ μὲ τὸν ἐθνικὸ αὐτὸ κίνδυνον. "Ἐγιναν ἐκπομπές, ὁμιλίαι, κυκλοφόρησαν φυλλάδια καὶ δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κανένα τεύχος νεανικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ χωρὶς κάποιο δημοσίευμα κατὰ τῶν ναρκωτικῶν. Σὲ διάφορες 'Ι. Μητροπόλεις ἔχουν ὁργανωθεῖ μὲ τὴν συνεργασία τῶν τοπικῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν ἐκθέσεις μὲ φωτογραφικὸ ὕλικὸν γιὰ τὰ ναρκωτικὰ, ποὺ ἐπισκέφθηκαν χιλιάδες μαθητῶν. Πρόκειται κυριολεκτικὰ γιὰ μιὰ διαφωτιστικὴ ἐκστρατεία ποὺ συνεχίζεται μὲ ἐντατικὸ ρυθμὸ. Μάλιστα ἡ 'Ι. 'Αρχιεπισκοπὴ εἶχε προχωρήσει καὶ στὴ δημιουργία θεραπευτικοῦ κέντρου, ἀνέστειλε ὁμως τὴν προσπάθειά τῆς αὐτὴ μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν σχετικῶν ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τὴν Πολιτεία. Μὲ τὴν εὐκαιρία κρίνω σκόπιμο νὰ δηλώσω ὅτι εἶμαι πρόθυμος στὴ διάθεσιν οὐδὲν ἄλλο θὰ μοῦ ζητοῦσε στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὶς ἐκκλησιαστικὰς δραστηριότητες».

'Ἐξ ἄλλου κατόπιν μεταδόσεως ὑπὸ τῆς Τηλεοράσεως παρομοίαν δηλώσεως ὡς πρὸς τὴν στάσιν τῆς 'Εκκλησίας διὰ τὴν εἰρήνην αἱ ὁποῖαι ὡς ἐλέχθη ἐγένοντο ὑπὸ Πανεπιστημικοῦ Καθηγητοῦ εἰς Κολυμπάρι Χανίων ὁ Σύμβουλος καὶ 'Ἐκπρόσωπος ἐπὶ θεμάτων Τύπου τοῦ Μακ. ἔκανε ἀνάλογον διάφρασιν μεταδοθεῖσαν ἀπὸ τοῦ Τηλεοπτικοῦ Δικτύου τὴν 27.12. "Ἦδη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖος ἀπέστειλε ἐκ Κισάμου τηλεγράφημα, διὰ τοῦ ὁποῖου διευκρινίζει ὅτι «σὲ καμιά περίπτωση δὲν ἔγινε λόγος γιὰ τὴν 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος κατὰ τὶς σχετικὰς συζητήσεις ποὺ ἔγιναν στὴν Κρήτη τὸ τριήμερον τῶν Χριστουγέννων. Τονίστηκε μόνον ἡ γενικώτερη εὐθύνη ὅλων τῶν Χριστιανικῶν 'Εκκλησιῶν γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου».

Ἡ Χριστιανικὴ Ἀλληλεγγύη

Τριάκοντα 'Ενοριακὰ Φιλόπρωτα Ταμεῖα ἐκινήθησαν εἰς τὴν 20.12 ἡ Γεν. Διεύθυνσις τῆς Χριστιανικῆς 'Αλληλεγγύης, κατόπιν ὁδηγῶν τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου κ. Σεραφεὶμ, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν ἐορταστικῶν ἐπισκέψεων εἰς 42 ἰδρύματα τῆς πρωτευούσης, ὡς αἱ φυλακαὶ Κορυδαλλοῦ, Νοσοκομεῖα, Κλινικαί, Οἴκοι Εὐγρησίας κ.λπ.

Οἱ Πρόεδροι καὶ τὰ μέλη τῶν 'Ενοριακῶν Φιλοπρωτων Ταμείων μετέφεραν εἰς τοὺς τροφίμους, φυλακισμένους, ἀσθενεῖς, γέροντας κ.λπ. τὰς εὐχὰς τῆς 'Εκκλησίας μαζὶ μὲ τὰ ἐόρτια δῶρα τῆς. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ Διεύθυνσις τῆς Χριστιανικῆς 'Αλληλεγγύης ἐπισκέφθη ὅλας τὰς ἐνοριακὰς Στέγας Γερόντων καὶ προσέφερε ἐκ μέρους τοῦ Μακ. τὴν Βασιλόπιτταν, διὰ νὰ κοπῆ κατὰ τὴν διάρκειαν εἰδικῆς συγκεντρώσεως εἰς κάθε Στέγην.

Ειδικότερον εις την Στέγην Κατακοίτων Γερόντων τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής (Λόφος Σκουζέ), ετελέσθη Θεία Λειτουργία και άφου έκοινωνήσαν οι κατακόιτοι, έλαβαν άνα έν άναμνηστικόν με τās εύχās του Μακ. 'Αρχιεπισκόπου.

'Ι. Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Εις τόν χώρον τής παλαιάς 'Επισκοπής ήρξατο άνεγειρόμενον τὸ 'Εκκλησιαστικόν Μουσείον τής 'Ι. Μητροπόλεως Καλαβρύτων και Αιγιαλείας διά πιστώσεως 10.000.000 δραχμών, έξασφαλισθεισών άπό διετίας ύπό του 'Υπουργείου Πολιτισμού.

—Είς τὰ Γραφεία τής 'Ι. Μητροπόλεως έπραγματοποιήθη σύσκεψις τών στελεχών τής 'Ι. Μητροπόλεως ύπό τήν προεδρίαν του Σεβ. Μητροπολίτου κ. 'Αμβροσίου. Είς τήν σύσκεψιν, έκτός τών 'Ιεροκλήρων και τών Θεολόγων κληρικῶν τής 'Ι. Μητροπόλεως έλαβον μέρος και Θεολόγοι και Φιλολόγοι καθηγηταί τών Γυμνασίων και Λυκείων τής πόλεως. Κατά τήν σύσκεψιν συνεζητήθησαν και τὰ θέματα τής λειτουργίας τών Κατηχητικῶν Σχολείων και του Κέντρου Νεότητος.

'Ιερά Μητρόπολις Νικαίας

'Υπό τήν προεδρίαν του Σεβ. Μητροπολίτου Νικαίας κ. Γεωργίου συνήλθεν ή 'Επιτροπή τής «'Εργατικής Διακονίας» εις τήν πρώτην της συνεδρίαν διά τήν νέαν περίοδον, άποτελουμένη έξ ειδικῶν διά τὰ εργατικά θέματα επισημόνων και άντιπροσωπειάς έφημερίων τής 'Ι. Μητροπόλεως. Κατά τήν συνεδρίαν ταύτην καθωρίσθησαν αι δραστηριότητες του νευραλγικου αυτού τομέως διά τὸ μέλλον. 'Εκτός τών άλλων οργανώθη ειδική έβδομάς διά τούς εργαζομένους (άπό 28.11.1982 έως 4.12.1982).

—'Ωσαύτως ύπό τήν προεδρίαν του Σεβασματάτου συνήλθον εις τήν πρώτην των συνεδρίων διά τήν νέαν περίοδον τὰ μέλη τής 'Επιτροπής «'Εκπαιδευτικής Διακονίας».

—Τήν 10ην και 11ην Νοεμβρίου έ.έ. έν τῷ Πνευματικῷ και Κοινωνικῷ Κέντρῳ τής 'Ι. Μητροπόλεως έπραγματοποιήθη τὸ 16ον 'Ιερατικόν Συνέδριον, όπερ ήσυχολήθη περι τὸ γενικόν θέμα «φύλακες γρηγορεΐτε».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

'Ι. 'Αρχιεπισκοπή Β. και Ν. 'Αμερικῆς

Συνεπληρώθησαν 12 έτη άπό τής έκδόσεως του πρώτου φύλλου τής έφημερίδος «'Ορθόδοξος Παρατηρητής». 'Η ζωή τής έφημερίδος ήρχισε με 45.000 συνδρομητών, ένῳ σήμερα ο αριθμός τούτων άνέρχεται εις 113.000.

—Είς σύσκεψιν τών διευθυντῶν τών σχολείων τής περιοχής τής Ν. 'Υόρκης έξητάσθη τὸ ζήτημα τής εφαρμογῆς του νέου προγράμματος διδασκαλίας τής ελληνικής γλώσσης, όπερ ήτοιμάσθη ύπό τής Διευθύνσεως Παιδείας τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής 'Αμερικῆς. 'Ως έτονίσθη κατά τήν σύσκεψιν ταύτην ύπό του Διευθυντου Παιδείας κ. 'Εμμ.

Χατζηγεωργανουήλ διά τής εφαρμογῆς του προγράμματος αυτού επιδιώκεται ή δημιουργία όμοιομορφίας και άποτελεσματικῆς διδασκαλίας τής ελληνικής γλώσσης.

—Είς τήν πόλιν τής Νέας 'Υόρκης θα συγκληθῆ τὸ θέρος του 1984 ή ΚΖ' κληρικολαϊκή συνέλευσις τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής 'Αμερικῆς.

—Τὰ έξήκοντα έτη οργανωμένης εκκλησιαστικῆς ζωῆς, έν συνδυασμῳ προς τὰ 'Ονομαστήρια του Σεβ. 'Αρχιεπισκόπου κ. 'Ιακώβου έώρτασε ο ελληνορθόδοξος κόσμος τών 'Αμερικανῶν.

'Ιερά Μητρόπολις 'Ελβετίας

Δι' άπό 2ας 'Οκτωβρίου τρ.έ. έκδοθέντος Πατριαρχικου και Συνοδικου Τόμου ή 'Αγία και 'Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικου Πατριαρχείου προέβη εις τήν ίδρυσιν τής 'Ιεράς Μητροπόλεως 'Ελβετίας, έχουσαν ως τακτικὴν αυτής έδραν τήν Γενεύην, του ποιμαίνοντος αυτήν 'Αρχιερέως φέροντος τὸν τίτλον «Μητροπολίτης 'Ελβετίας και έξαρχος Εύρώπης». Κατά τήν αυτήν συνεδρίαν, ή 'Αγία και 'Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικου Πατριαρχείου εξέλεξε παμψηφει ως πρώτον Ποιμέναρχην τής νεοσυσταθείσης 'Ιεράς Μητροπόλεως 'Ελβετίας τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνόν, Προϊστάμενον του 'Ορθόδοξου Κέντρου του Οικουμενικου Πατριαρχείου έν Σαμπεζῦ Γενεύης και Γραμματέα επί τής προπαρασκευῆς τής 'Αγίας και Μεγάλης Συνόδου τής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

'Ο Πατριάρχης Γερμανός έπεσκέφθη άπό 13-15 'Οκτωβρίου λήξαντος έτους τήν περιοχήν του Κοσσυφοπεδίου, όπου δοκιμάζονται τελευταίως σκληρῶς οι Σέρβοι κάτοικοι ύφιστάμενοι τὰ πάνδεινα ύπό τών 'Αλβανοφόνων τής περιοχής. Κατά τήν παραμονήν του εκεί έπεσκέφθη τās ιστορικὰς 'Ιεράς Μονάς Ντέβιτς, Βίσοκι Ντέτσανι, Γκρατσάνιτσα και 'Ιππέκιον, όπου έλειτούργησε τήν 14ην 'Οκτωβρίου και έτέλεσε τὰ εγκαινία τών θεμελίων του νεοαναγειρομένου κοινακίου τής Μονῆς, μετά τήν ολοσχερή καταστροφὴν του παλαιου δι' έμπρησμού ύπό τών 'Αλβανοφόνων κατά τὸ παρελθόν έτος. 'Ομιλῶν κατὰ τὰ εγκαινία τών θεμελίων ένώπιον πλήθους πιστῶν, καθῶς και τών εκπροσώπων τών άρμοδίων διά τὰ εκκλησιαστικά κρατικῶν και δημοτικῶν άρχῶν, ο Πατριάρχης έτόνισε μεταξύ τών άλλων και τὰ έξής: «'Ημείς ύφιστάμεθα τελευταίως μεγάλας δοκιμασίας. 'Απ' έδῶ, άπό τὸ Κοσσυφοπέδιον, ο πληθυσμός μας πὸν διαβιῶι έδῶ άπό αϊώνων, άρχίζει μαζικὴν μετοίκησιν... Κατά τήν σημερινήν ήμέραν τών εγκαινίων τών θεμελίων του νέου κοινακίου, πὸν άρχίζει νά κτίζεται, καλοῦμεν όλα τὰ πνευματικά μας τέκνα του Κοσσυφοπεδίου, τὰ άνήκοντα εις τήν 'Ορθόδοξον Σερβικὴν 'Εκκλησίαν, καλοῦμεν όλους τούς άπογόνους τών Νεμάνια, πὸν ζοῦν άνέκαθεν έδῶ, εις τὸ Κοσσυφοπέδιον, νά παραμείνουν έδῶ πὸν εἶναι. Μὴν εγκαταλείπετε, τέκνα ήμῶν άγαπητά, τās έστίας σας, τούς άγίους σας και τὰ ιερά προσκυνήματά σας. Γνωρίζομεν ότι δοκιμάζεσθε σκληρῶς. Γνωρίζομεν ότι ύποφέρετε πολύ.

Υποφέρομεν και ήμεις μαζί σας. Γνωρίζομεν ότι και αυτή αὐτή ή ύπαρξις σας άπειλείται, αλλά όλα αυτά είναι περαστικά και προσωρινά... Σεις δέν είσθε μόνοι. Μαζύ σας είναι ψυχή τε και σώματι τὰ δέκα εκατομμύρια Σέρβοι. "Ανω σχώμεν τὰς καρδίας. "Έχετε έμπιστοσύνη εις την θείαν προστασίαν και εις τὰ ύπό τών άρχών λαμβανόμενα μέτρα».

Κατά την επιστροφήν του ό Πατριάρχης έπεσκέφθη και την πόλιν τής Πρεζρένης, παλαιάν πρωτεύουσαν του Σερβικού κράτους κατά τόν Μεσαίωνα, και την εκεί 'Ιερατικήν Σχολήν όμιλήσας καταλλήλως εις τούς Καθηγητάς και τούς 'Ιεροσπουδαστάς.

Τήν 10ην 'Οκτωβρίου λήξαντος έτους ό Πατριάρχης Γερμανός μετέβη εις Μαυροβούνιον διά νά εγκαινιάση προσωπικώς την μετατοπισθείσαν ιστορικήν 'Ιεράν Μονήν τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου εις την περιοχήν του ποταμού Πίβα, εις τó Μαυροβούνιον. 'Η 'Ιερά αὐτή Μονή ιδρύθη τόν 16ον αιώνα εις τὰς όχθας του ποταμού Πίβα, μετά την άνασύστασιν του Σερβικού Πατριαρχείου του 'Ιππεκίου τó 1557, κατά την εποχήν του Πατριάρχου Σαββατίου. Διά τὰς τοιχογραφίας του τρικλίτου ναού της οι ειδήμονες ιστορικοί τής τέχνης άποφαίνονται ότι άποτελούν τó πλέον σημαντικόν και πλούσιον σύνολον τοιχογραφιών με έμφανείς τὰς επιδράσεις του 'Αγίου "Ορους», που είναι έργον ομάδος άγιογράφων μεταξύ τών όποίων σημαντικήν θέσιν κατέχουν και "Έλληνες άγιογράφοι. Σύν τώ χρόνφ ή Μονή τής Πίβας κατέστη «έν τών σπουδαιοτάτων έγγυωρίων καλλιτεχνικών κέντρων τής ζωγραφικής του μεταβυζαντινού ρυθμού εις την Βαλκανικήν».

Λόγφ όμως άνεγέρσεως ύδροηλεκτρικού έργοστασίου με φράγμα επί του ποταμού Πίβα έπρεπε νά μετατοπισθ ή ιστορική αὐτή Μονή εις ύψηλόν λόφον, εις νέαν θέσιν, που δεσπόζει τής δημιουργηθείσης τεχνικής λίμνης διά νά «διασωθ ή Μονή διά τὰς μελλούσας γενεάς». 'Η μετατόπισις τής Μονής, με μεταφοράν κομμάτι προς κομμάτι τών 1260 μ² τοιχογραφιών, ήρχισε τó 1971 και διήρκεσε 11 όλόκληρα χρόνια' κατέστη δέ δυνατή ή μετατόπισις κατόπιν έπιμόνων και επιπόνων προσπαθειών τών άρμοδίων και τών ειδικών 'Υπηρεσιών Προστασίας τών έργων τέχνης, του 'Εθνικού Μουσείου του Βελιγραδίου και τής ύλικής και ήθικής βοήθειας τής τοπικής και τής 'Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως, εκπρόσωποι τών όποίων έλαβον μέρος εις τὰς πανηγυρικές εκδηλώσεις και τελετάς κατά τὰ εγκαινία τής μετατοπισθείσης 'Ιεράς Μονής, τὰς όποίας παρηκολούθησε πλήθος κόσμου από τó Μαυροβούνιον και από άλλας περιοχάς τής χώρας.

Αί άρμόδια κρατικά και δημοτικά άρχαι ενέκριναν κατ' αὐτάς, κατόπιν συντόνων προσπαθειών του Πατριάρχου Γερμανού και τής 'Ιεραρχίας τής 'Ορθόδοξου Σερβικής 'Εκκλησίας, την παραχώρησιν καταλλήλου οικόπεδου έν Βελιγραδίφ, δι' άνέγερσιν νέου κτιρίου τής Θεολογικής Σχολής του Βελιγραδίου, ή άνέγερσις του όποιου θά άρχισή συντόμως. 'Ωρισμένην ύλικήν βοήθειαν προς τόν σκοπόν αυτόν ύπεσχέθη και τó Παγκόσμιον Συμβούλιον τών 'Εκκλησιών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

"Έχοντες ύπ' όψει τὰς διατάξεις: α) τών άρθρων 38 παρφ. 2, και 67 του Ν. 590)1977, β) του Ν.Δ. 1398)1973, γ) του Ν. 673)1977, ως και την ύπ' αριθ. 3090)13.9.1977 'Απόφασιν 'Ημών «Περί κατανομής τών οργανικών θέσεων Διακόνων εις 'Ενοριακούς 'Ιερούς Ναούς τής 'Ιεράς 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών», και προκειμένου, ίνα προσδώμεν εις άνακέρυξιν ύποψηφίου προς πλήρωσιν τής κενής θέσεως τακτικού Διακόνου έν τώ 'Ιερώ Ναφ 'Αγίου Σπυριδωνος - Σταδίου, καλούμεν τούς βουλομένους, ίνα καταλάβωσι την Διακονικήν ταύτην θέσιν και έχοντας τὰ ύπό του άρθρου 34)1α του ύπ' αριθ. 2)1969 Κανονισμού, «Περί 'Ιερών Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημεριών», προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως εις τó Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ύποβάλωσιν ήμίν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διά τὰ περαιτέρω.

Έν 'Αθήναις τή 8η Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο 'Αθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου και 'Ορεστιάδος

"Έχοντες ύπ' όψει τὰς διατάξεις του άρθρου 37 του Νόμου 590)1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος» και τὰς τών άρθρων 33 και 37 του ύπ' αριθ. 2)1969 Κανονισμού τής 'Ιεράς Συνόδου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος «Περί 'Ιερών Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημεριών», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τó Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ύποβάλωσιν ήμίν τὰ νόμιμα δικαιολογητικά διά την κατάληψιν τής Β' εφημεριακής θέσεως του έν Νεοχωρίφ - 'Ορεστιάδος 'Ιερού Ναού 'Αγίου 'Αθανασίου.

Έν Διδυμοτείφ τή 2φ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Διδυμοτείχου και 'Ορεστιάδος ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Ν. 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας

"Έχοντες ύπ' όψει τὰς διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590)1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος» και τών άρθρων 33 - 37 του ύπ' αρ. 2)1969 Κανονισμού τής 'Ιεράς Συνόδου «περί 'Ι. Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημεριών, προκειμένου νά πληρώσωμεν την κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του 'Ι. Ναού 'Αγίου Κοσμά του Αιτωλού Ν. Φιλαδελφείας, καλούμεν τούς βουλομένους νά καταλάβωσι ταύτην και έχοντας τὰ προς τούτο κανονικά και τυπικά προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τó Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ύποβάλωσιν ήμίν σχετικήν αί-

τησιν και τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

'Εν Ν. 'Ιωνία τῆ 6ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Ν. 'Ιωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33, 34, 35 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)69 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίον πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν καὶ διακονικῶν θέσεων: 1) 'Ι. Ν. 'Αγ. 'Αθανασίου Καγκαδίου, 2) 'Ι. Ν. 'Αγ. Παντελεήμονος Παλαιοπόλεως, 3) 'Ι. Ν. 'Αγ. Δημητρίου Κορακοχωρίου, 4) 'Ι. Ν. 'Αγ. Νικολάου Πύργου (Διακόνου), 5) 'Ι. Ν. 'Αγ. Κυριακῆς Πύργου (Διακόνου), καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

'Εν Πύργῳ τῆ 7ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 53 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Διακονικῆς θέσεως τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς Παιανίας - Ἀττικῆς.

'Εν Σπάτα τῆ 9ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ 'Ικαρίας

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν, προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν 'Ι. Ναῶν Κοιμήσεως Θεοτόκου Κοσοικίων - 'Ικαρίας καὶ Κοιμήσεως Θεοτόκου Βαθέος - Σάμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

'Εν Σάμῳ τῆ 16ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Σάμου καὶ 'Ικαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

'Ιερὰ Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 673)1977 περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων ὡς καὶ τὰ ἄρθρα 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα διὰ νὰ καταλάβουν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Διακόνου τοῦ 'Ι. Ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου 'Αλιβερίου ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

'Εν Κύμῃ τῆ 17ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Καρυστίας καὶ Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερὰ Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδειας

Προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν θέσιν 'Ιεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως προσκαλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

'Εν Λεβαδείᾳ τῆ 28ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Θηβῶν καὶ Λεβαδειας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Κίτρους

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν 'Ι. Ναῶν, α) 'Αγ. 'Αθανασίου ἐν Καστανέᾳ, β) 'Αγ. Παρασκευῆς ἐν Κονταριωτίσῃ Α', γ) 'Αγ. Θωμᾶ ἐν Κονταριωτίσῃ Β', δ) 'Αγ. Νικολάου ἐν Σεβαστῇ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

'Εν Κατερίνῃ τῆ 30ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης.

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν, προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν 'Ι. Ναῶν Μεταμορφώσεως Μεγαλοχωρίου καὶ 'Αγ. Εἰρήνης 'Ερεσού, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν

τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

'Εν Μυτιλήνῃ τῇ 20ῇ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

'Εχοντες ὑπ' ὄψει 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398)73 Περί συστάσεως Ὄργανικῶν Θέσεων Διακόνων, 2) τὸν ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμὸν τῆς 'Ιεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Περί 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν καὶ 3) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 10)1977 Πράξιν ἡμῶν περὶ συστάσεως ὄργανικῶν θέσεων Διακόνων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς 'Ι. Μητροπόλει, προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Πάντων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ Νόμων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλουν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των.

'Εν Νεαπόλει τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 7 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικῆς Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὄργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν 'Ι. Ναῶν, Κοιμήσεως Θεοτόκου Γλυκομηλέας, 2) 'Αγ. Χαράλαμπος Σηροκάμπου καὶ 3) 'Αγ. Παρασκευῆς Πύργου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Τρικάλαις τῇ 4ῃ 'Ιανουαρίου 1983,

† 'Ο Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Σύμφωνα μὲ τὴν ἰσχύουσα Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία καὶ τὴν 35)1982 πράξιν μας προκηρῦσσομε τὶς κενὰς διακονικὰς θέσεις: α) 'Ιεροῦ Ναοῦ Ἁγ. Νεκταρίου Χανίων καὶ β) 'Ιεροῦ Ναοῦ Ἁγ. 'Ιωάννου Χανίων καὶ προσκαλοῦμε ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ ἔχουν τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταθέσουν μέσα στὶς νόμιμες προθεσμίες τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά των γιὰ νὰ καταλάβουν αὐτές.

'Εν Χανίοις τῇ 25ῃ Νοεμβρίου 1982,

† 'Ο Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Σύμφωνα μὲ τὴν ἰσχύουσα Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία καὶ τὴν 38)1982 πράξιν μας προκηρῦσσομε τὴν κενὴ Ἐφημερικὴ θέσιν τῆς Ἐνορίας Τσιγκαλαριῶν Κυδωνίας καὶ

προσκαλοῦμε ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ ἔχουν τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταθέσουν μέσα στὶς νόμιμες προθεσμίες τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά των.

'Εν Χανίοις τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Σουηδίας

'Η 'Ιερά Μητρόπολις ζητεῖ ἱερέα (ἄγαμον ἢ ἔγγαμον, θεολόγον ἢ μὴ) διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐνορίαν τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου Μάλμε. Γίνονται δεκτοὶ ἱερεῖς καὶ κατ' ἀπόσπασιν. Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀναλάβουν καθήκοντα εἰς τὴν εἰρημμένην Ἐνορίαν δέον νὰ ἀπευθυνθῶσι γραπτῶς, ἐπισυνάπτοντες βιογραφικὸν σημεῖωμα, εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν (METROPOLITAN PAVLOS, SELMEDALSVAEGEN 72)3, 125 55 HAEGERSTEN, SWEDEN. Τηλ.: 03)46.24.21).

'Εν Στοκχόλμῃ τῇ 8ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Σουηδίας ΠΑΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

'Ιερά Μητρόπολις Ζιμπάμπουε

Προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὄργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν 'Ι. Ναῶν, α) Καθ. Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος - Χαράρε καὶ β) Ἁγίου 'Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ - Μπουλαβάγιο, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ὡς ἄνω κενῶν θέσεων.

Ταχ. Κιβ. 2832, XARARE, ZIMBABWE.

'Εν Χαράρε τῇ 20ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† 'Ο Ζιμπάμπουε ΚΥΡΙΑΛΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Συνφδὰ τοῖς ἐν τῇ Γεραρᾷ Ἀγιοταφικῇ Ἀδελφότητι ἰσχύουσι κανονισμοῖς περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν, οἱ ἄνευ Πατριαρχικῆς εὐλογίας καὶ ἀδείας λάθρα ἀποδράσαντες κληρικοὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων Ἀρχιμανδρῆται Θεόκλητος Σχινᾶς, Ἰουβενάλιος Κοπιτόπουλος, Ἱερομόναχος Εὐμένιος Μερωνιανάκης καὶ Ἱεροδιάκονος Νεκτάριος Τσάκωνας, προσκαλοῦνται διὰ τῆς παρούσης, ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἱεράν αὐτῶν Μετάνοιαν, ἄλλως θέλωσιν ἐκδικασθῆ ἑρῆμην ὑπὸ τοῦ Πρωτοθαμίτου Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης.

'Εκ τῆς Ἀρχιεραγματείας
τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Ι Σ

Καλοῦνται τὰ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος εἰς τακτικὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τὴν 27ην 'Ια-

νουαρίου 1983 ήμεραν Πέμπτην και ώραν 10ην πρωϊνήν εις τόν 'Ιερὸν Ναὸν Ἀγίας Εἰρήνης Αἰόλου, Ἀθηνῶν.

Εἰς περίπτωσιν μὴ ἀπαρτίας ἢ Συνέλευσις θὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην Πέμπτην 3ην Φεβρουαρίου 1983 εἰς τὸν ἴδιον τόπον καὶ τὴν ἴδιαν ὥραν ἄνευ ἐτέρας προσκλήσεως.

Δικαίωμα συμμετοχῆς ἔχουν τὰ ἐντάξει ταμειακῶς κατὰ τὸ 1982 Μέλη.

Θ Ε Μ Α Τ Α :

1) Ἀπολογισμὸς τοῦ Ταμείου, Προϋπολογισμὸς 1983 καὶ ἐγκρίσις αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

2) Ἀνακοινώσεις Πεπραγμένων.

3) Συνταξιοδοτικά.

4) Τροποποιήσεις Καταστατικοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου 1982

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
Πρωτοπρ. Νικ. Αὐγερινόπουλος Πρωτοπρ. Δημ. Πλατῆς

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.

ΚΛΗΣΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Π ρ ὀ ς

Τὸν Ἀρχιμανδρίτην Ἰλαρίωνα Γεράτην
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Ἐνεργοῦντες ἕνορκον τακτικὴν ἀνάκρισιν, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 2147)Δ. 12)22.10.1982 Ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, καλούμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1983, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 10ην π.μ. ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱεράς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη καὶ ἀπολογηθῆς δι' ἅς πράξεις κατηγορεῖσαι.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1982

Ὁ Ἀνακριτῆς

Ἀρχιμ. Βασίλειος Γιαννακάκης

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Γαβριὴλ Ραυτόπουλος

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ματθαϊάκη Τίτου Ἐμ.μ., Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, Χρυσόστομος Δασκαλάκης, Μητροπολίτης Μεσσηνίας (1906 - 1961) (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος» ἔτους 1980 - 1981, Ἀθήναι 1982, σελ. 80.

Τοῦ αὐτοῦ, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος χωρισμοῦ τῶν Σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, Ἀθήναι 1982, σελ. 24.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὅριον ἡλικίας τῶν Ἀρχιερέων, Ἀθήναι 1982, σελ. 14.

Τιμοθέου, Μητροπολίτου Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, Τριακονταετία Ἀρχιερατικῆς Διακονίας, ἐκδ. Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, Ἀθήναι 1981, σελ. 168.

Τοῦ αὐτοῦ, Φῶς Ἰλαρόν, Ἀθήναι 1982, σελ. 142.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ: Ἐκ παραδρομῆς δὲν ἐσημειώθη εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 23-24/1982 τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας» ὅτι μεταξὺ τῶν συνεργατῶν αὐτῆς κατὰ τὸ 1982 ἦτο καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος.

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μηθῶννης ΙΑΚΩΒΟΣ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΒΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος Χριστουγέννων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Μήνυμα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ διὰ τὸ νέον Ἔτος 1983.

Ἐόρτια Γράμματα.

Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου κ. Δημητρίου, ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις.

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, εἰς τὸν τομέα τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας.

Ἐγκύκλιος 2336/82 «Περὶ ποιμαντικῆς δραστηριοποιήσεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσόστομου, Ἱεροκήρυκες ἐν Ἑύβοιᾳ.

Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μας.

Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου.

Χρυσόστομου (Γερασίμου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις - βιώματα - δραματισμοί).

Μητροπ. Νικοπόλεως Μελετίου, Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Αἱ περὶ εἰρήνης ἰδέαι τῶν Προφητῶν τοῦ Ἰσραήλ.

Ἀθαν. Γ. Τσερνόγλου, Ὁ Ἀμασσίας Γερμανὸς Καραβαγγέλης καὶ τὰ ἀπομνημονεῦματά του.

Κων. Ρ. Ἀθανασιάδης, Ὁ Πρωταθλητῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἰωάννου Γ. Παπαγιαννοπούλου - Σπυρ. Γ. Μαρμέτου, Περὶ σημηματοροικῆς ἀλωπεϊκῆς πληροφoρίας ἐκ τῆς Παλ. Διαθήκης.

Παρατηρήσεων στὴλη.

Γ. Ι. Θεοχαρίδης, Ἐπίσημα πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν».

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

Νέα Βιβλία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 - Τηλ. 721.0734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.